

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että turvallisuuden edistämiseksi yleisillä paikoilla säädettäisiin erillinen laki, järjestyslaki, johon koottaisiin muusta lainsäädännöstä ja nykyisistä kuntien järjestyssäännöistä asiaa koskevia säännöksiä. Kuntalain 7 §, jonka nojalla kunnat voivat antaa järjestyssääntömääräyksiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi, kumottaisiin. Lisäksi kumottaisiin järjestyslain voimaantulolla asetus, joka sisältää maaseudun yleisen järjestyssäännön.

Turvallisuuden edistämistä ja yleistä järjestystä koskevia säännöksiä on tällä hetkellä paitsi kuntien järjestyssäännöissä myös rikoslaisissa ja eräissä muissa laeissa sekä asetuksessa, joka sisältää maaseudun yleisen järjestyssäännön. Järjestyslaissa kiellettäisiin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiritseminen metelöimällä tai muulla vastaavalla tavalla, uhkaava käyttäytyminen sekä turvallisuuden vaarantaminen ampuamalla tai esineitä heittämällä. Samoin kiellettäisiin päihdyttävän aineen nauttiminen taajamassa yleisellä paikalla ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa sekä mainostaminen turvallisuutta vaarantavalla tavalla. Myös muu häiriötä aiheuttava toiminta yleisillä paikoilla, kuten seksuaalipalvelujen ostaminen ja niiden maksullinen tarjoaminen, virtsaaminen ja ulostaminen sekä esitysten järjestäminen vaaraa tai häiriötä aiheuttavalla tavalla kiellettäisiin. Laissa olisi myös säännöksiä kotieläinten ja muiden eläinten pitämisestä.

Lisäksi ehdotetaan, että teräaselaki kumottaisiin ja sen yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät säännökset otettaisiin järjestyslakiin eräiltä osin täsmennettyinä ja täydennettyinä. Laissa kiellettäisiin eräiden vaarallisten esineiden valmistus, maahan tuonti ja kauppa sekä hallussapito yleisillä paikoilla. Toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapito yleisillä paikoilla ilman hyväksyttävää syytä kiellettäisiin.

Rangaistusseuraamukseksi muiden kuin kiellettyjä esineitä koskevien säännösten rikkomisesta ehdotetaan sakkoa. Samalla ehdotetaan rikoslain 2 a lukuun muutoksia, jotka mahdollistaisivat mainittujen säännösten rikkomisesta seuraamukseksi rikesakon.

Toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapidosta ehdotetaan rangaistusseuraamuksen pitämistä samana kuin nykyisessä teräaselain 6 §:ssä säädetään teräaseen hallussapidosta yleisellä paikalla eli sakkoa tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistusta.

Teräaselain rangaistussäännöksiä vastavasti ehdotetaan kiellettyjä vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisesta muun kuin hallussapidon osalta rangaistusseuraamukseksi sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja hallussapitoa koskevan säännöksen rikkomisesta sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta.

Teräaselain rangaistussäännöksiä vastavasti ehdotetaan kiellettyjä vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisesta muun kuin hallussapidon osalta rangaistusseuraamukseksi sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja hallussapitoa koskevan säännöksen rikkomisesta sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta.

Lisäksi järjestyslakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset vastoin lakia hallussa pidetyn kielletyn esineen tai aineen taikka päihdyttävän aineen tuomitsemisesta valtiolle ja vähäarvoisen esineen tai aineen hävittämisoikeudesta.

Ehdotuksen mukaan poliisi voisi paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa liikenneasemalle, kauppakeskukseen tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestyksenvalvojista annetun lain mukaisia järjestyksenvalvoja ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta, jos siihen on perusteltuja syitä. Tällaisia järjestyksenvalvontatehtäviä saisi suorittaa vain vartioimisliikkeen palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja.

Ehdotettu järjestyslaki ja muutokset eräisiin muihin lakeihin ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELOYLEISPERUSTELUT.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	10
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	14
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	14
3.2. Keskeiset ehdotukset	16
Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen sekä häiriön aiheuttaminen	16
Päihdyttävät aineet.....	18
Vaaran estäminen	19
Muu häiriötä aiheuttava toiminta	20
Kielletyt esineet ja aineet	21
Eläimet.....	23
Seuraamukset.....	25
Järjestyksenvalvojan asettaminen järjestyslain nojalla.....	25
Muita lakeja koskevia ehdotuksia.....	26
4. Esityksen vaikutukset	28
4.1. Taloudelliset vaikutukset	28
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	28
4.3. Ympäristövaikutukset	28
4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	28
5. Asian valmistelu	28
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	28
5.2. Lausunnot.....	29
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	30
6.1. Riippuvuus muista esityksistä.....	30
6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista.....	30
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	31
1. Lakiehdotusten perustelut	31
1.1. Järjestyslaki.....	31
1 luku. Yleiset säännökset.....	31
2 luku. Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen sekä häiriön aiheuttaminen	33
3 luku. Kielletyt esineet ja aineet	38
4 luku. Eläimet.....	42
5 luku. Seuraamukset.....	44
6 luku. Erinäiset säännökset.....	47
1.2. Rikoslaki	52

2 a luku. Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta	52
17 luku. Rikoksista yleistä järjestystä vastaan	53
1.3. Laki rangaistusmääräysmenettelystä	53
1.4. Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä.....	53
1.5. Alkoholilaki	53
1.6. Teräselaki	53
1.7. Kuntalaki	53
1.8. Kuntajakolaki	53
1.9. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta	53
1.10. Tieliikennelaki.....	53
1.11. Laki järjestyksenvalvojista	54
1.12. Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta.	54
2. Tarkemmat säännökset	54
3. Voimaantulo	54
4. Säättämisjärjestys	54
LAKIEHDOTUKSET	60
Järjestyslaki	60
rikoslain muuttamisesta	67
rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	69
järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 6 §:n muuttamisesta...	70
alkoholilain 58 §:n muuttamisesta	71
teräselain kumoamisesta	72
kuntalain 7 §:n kumoamisesta.....	73
kuntajakolain 31 §:n muuttamisesta.....	74
elinkeinoon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 23 ja 24 §:n kumoamisesta...	75
tieliikennelain muuttamisesta.....	76
järjestyksenvalvojista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	77
kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamisesta	78
LIITE	79
RINNAKKAISTEKSTIT	79
rikoslain muuttamisesta	79
rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	83
järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 6 §:n muuttamisesta...	84
alkoholilain 58 §:n muuttamisesta	85
kuntajakolain 31 §:n muuttamisesta.....	86
elinkeinoon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 23 ja 24 §:n kumoamisesta...	87
tieliikennelain muuttamisesta.....	88
järjestyksenvalvojista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	89
kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamisesta	90

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Kuntalain (365/1995) 7 §:n 1 momentin mukaan valtuusto voi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi hyväksyä järjestyssääntöjä, joiden rikkomisesta voidaan tuomita sakkoon sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Lain hyväksyessään eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ongelmallisina pidettävistä kunnallisista järjestyssäännöistä luovutaan mahdollisimman pian kokonaan ja että järjestyssääntöjä vastaavat tarpeelliset normit, joiden rikkomisesta saattaa seurata rangaistus, otetaan lakitasoiseen säädökseen.

Kunnallisten järjestyssääntöjen erilaisuus ja saman kaltaisenkin säännöksen erilaiset viranomais- ja tuomioistuintulkinnat maan eri osissa ovat aiheuttaneet ongelmia, muun muassa paikkakunnittain vaihtelevat alkoholin nauttimiskiellot yleisellä paikalla. Asiaan on kiinnittänyt huomiota myös apulaisoikeuskansleri, joka on todennut kuntalain blankorangaistussäännöksen epätyydyttäväksi sekä kansalaisten oikeusturvan että perustuslain (731/1999) 8 §:n perusoikeuksiin kuuluvan legaliteettiperiaatteen kannalta. Pelkästään kuntalain asianomaista normia tutkimalla ei voida päätellä millainen normin vastainen käyttäytyminen on missäkin tilanteessa rangaistavaa.

Teräselaisissa (108/1977) on säädetty rangaistaviksi teoiksi muun muassa vaarallisen teräaseen hallussapito yleisellä paikalla ilman hyväksyttävää perustetta sekä vaarallisen teräaseen luvaton maahantuonti, valmistus, kaupaksi tarjoaminen ja kaupan pitäminen ja näiden yritys. Teräselainsäädäntö on perustuslain legaliteettiperiaatteen kannalta ongelmallinen ja vaatisi uudistamista myös joidenkin sisällöllisten seikkojen osalta. Koska teräaseiden hallussapidon sääntely on keskeinen osa yleisten paikkojen järjestyksen ja turvallisuuden sääntelyä, sijoitettaisiin teräselainsäädännön korvaavat säännökset järjestyslakiin.

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (xxx/2002) mukaan vartioimisliike ei saa ottaa vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoutuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja tur-

vallisuutta. Edellä mainitun nojalla vartioimisliikkeen palveluksessa olevat vartijat eivät ole voineet selkeästä yhteiskunnallisesta tarpeesta huolimatta suorittaa järjestyksenpitoluontoisia tehtäviä esimerkiksi liikenneasemilla ja joukkoliikenteen kulkuneuvoissa.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomessa on 448 kuntaa, ja noin puolessa niistä on järjestyssääntö.

Kunnissa on vanhastaan ollut voimassa kunnallissääntöjä, joita on kutsuttu aiemmin poliisijärjestyksiksi, sittemmin järjestyssäännöiksi.

Vuoden 1948 kunnallislain mukaan kunnallisvaltuusto saattoi hyväksyä kunnallissääntöjä siveellisyyden, raittiuden, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden, terveydenhoidon ja satamaolojen edistämiseksi kunnassa sekä määrätä näiden sääntöjen rikkomisesta sopivia uhkasakkoja.

Vuoden 1977 kunnallislain säännökset rajoittivat järjestyssäännön antamisen kosemaan vain yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Tässä kunnallislaisissa rangaistavuus perustui sitä koskevaan valtuuston antamaan järjestyssääntömääräykseen.

Vuoden 1995 kuntalaisissa säilytettiin järjestyssääntöjen antamismahdollisuus. Lain 7 §:n mukaan valtuusto voi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi hyväksyä järjestyssääntöjä, joiden rikkomisesta (järjestyssääntörikkomus) voidaan tuomita sakkoon. Järjestyssääntörikkomuksesta tuomittua sakkoa ei saa muuntaa vankeudeksi. Samassa yhteydessä aiemmin voimassa olleesta alitusmenettelystä, jonka mukaan lääninhallitus vahvisti järjestyssäännön, luovuttiin ja se korvattiin lääninhallitukselta pyydettävällä lausunnolla. Rangaistussäännöksen ottamisella kuntalain 7 §:ään haluttiin kriminalisointi nostaa lain tasolle, kun se aikaisemmin oli ollut valtuuston päätettävissä. Samalla rikkomukselle annettiin nimi ”järjestyssääntörikkomus”. Tällä menettelyllä pyrittiin korjaamaan aikaisempiin kunnallislakeihin pe-

rustunut legaliteettiongelma, joka johtui siitä, ettei teon rangaistavuus perustunut lain tasoiseen säännökseen.

Useimmat kunnat ovat ottaneet järjestyssääntöjensä pohjaksi Suomen Kuntaliiton laatiman Järjestyssäännön mallin (1995). Mallissa esitellään perusversio, joka sisältää määräyksiä soveltamisalasta, määritelmistä, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden noudattamisesta, yleistä järjestystä ja turvallisuutta häiritsevistä oleskelusta, aseiden käytöstä, ajoneuvojen pesemisestä ja huollosta, ilotulituksesta, elinkeinotoiminnasta yleisellä paikalla, torikaupasta, mainonnasta yleisellä paikalla, tilapäisestä mainonnasta yksityisellä alueella, mainosten poistamisesta, liikenneväylillä suoritettavista töistä, kunnossa- ja puhtaanapidosta, vaaraa aiheuttavan lumen ym. poistamisesta, ajoneuvojen pysäköinnistä yksityisellä alueella, luvan peruuttamisesta sekä rangaistuksista ja seuraamuksista. Lisäksi mallissa esitetään, miten järjestyssäännöllä voidaan antaa määräyksiä leirytyemisestä, uimisesta, päihdyttävän tai muun huumausaineen nauttimisesta, ilma-aluksen nousu- ja laskupaikoista, avannoista, moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttämisestä vesialueen jäällä, veneiden säilytyksestä, koväänisten laitteiden ja viheltimien yms. käytöstä, kulku- ja kiertokaupasta, elinkeinotoiminnasta yksityisellä alueella, häiriötä aiheuttavien töiden kieltämisestä määrättyinä aikoina, lumenkaatopaikoista, jalkakäytävien hiekoituksesta, häiritsevistä toiminnasta, luvattomasta oleskelusta, kerrostalon porrashuoneen valaistuksesta ja aukiolosta, kotieläimistä, liikekilvistä, osoitenumeroinnista, kilvistä, liikenneväylille asetettavista kilvistä, nimikilvistä, osoiteilmoituksista sekä uima-aloista, saunoista yms.

Järjestyssääntörikkomusta koskeva rangaistussäännös on laissa, mutta itse rangaistavan käyttäytymisen kuvaus on järjestyssäännössä. Järjestyssäännön mallin 3 §:n määräystä, jonka mukaan kukaan ei saa käyttäytymisellään häiritä yleistä järjestystä, vaarantaa toisten turvallisuutta tai julkisesti loukata säädyllisyyttä taikka aiheuttaa epäsiisteyttä yleisellä paikalla, voidaan nykyisen käsityksen mukaan arvostella sen avoimen kuvauksen vuoksi. Säädyllisyyden noudattamisen täsmällinen arviointi on varsin vaikeata. Ran-

gaistavan käyttäytymisen sisältö jää pitkälti lain soveltajan, lähinnä poliisin harkinnan varaan.

Poliisilaitoksille tehtiin vuonna 1998 kysely, jossa tiedusteltiin, onko poliisi soveltanut kunnallisen järjestyssäännön määräyksiä, ja jos on, niin minkä sisältöisiä määräyksiä. Lisäksi kysyttiin, onko järjestyssääntömääräysten soveltamisessa ilmennyt ongelmia ja pidetäänkö järjestyssääntöjä tarpeellisina.

Kyselyn tuloksista ilmenee, että poliisilaitoksissa, joihin kuuluu suuria tai suurehkoja kaupunkeja tai kaupunki, sovelletaan kunnallista järjestyssääntöä selvästi enemmän kuin maaseutumaisia kuntia sisältävissä poliisilaitoksissa. Pienimmissä kunnissa ei järjestyssääntöä yleensä ole lainkaan tai se sisältää vain muutamia määräyksiä. Tällaisten kuntien alueella toimivat poliisilaitokset eivät yleisesti ottaen pidä järjestyssääntöjä edes tarpeellisina. Osa poliisilaitoksista ilmoitti, ettei poliisi sovelle järjestyssäännön rangaistussäännöstä, koska poliisi tai paikallinen syyttäjä pitää rangaistussäännöksen lainmukaisuutta kyseenalaisena. Joissakin poliisilaitoksissa käytetään pääasiallisesti huomautusmenettelyä. Joidenkin suurimpien poliisilaitosten alueella sijaitsevien kuntien järjestyssäännöissä on hyvinkin yksityiskohtaisia määräyksiä. Osa määräyksistä on sellaisia, ettei niitä välttämättä voida pitää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi annettuina. Osa on puolestaan sellaisia, että niiden perustuslainmukaisuutta voidaan arvostella.

Kyselyn tulosten mukaan eniten sovellettuja järjestyssääntömääräyksiä ovat olleet alkoholin nauttimista, virtsaamista ja eläinten kiinnipitoa koskevat määräykset. Myös yksityisellä alueella tapahtuvaa ajoneuvojen pysäköintiä, ampuma-aseen kantamista yleisellä paikalla ja katujen tai teiden kunnossapitoa koskevia määräyksiä on sovellettu melko runsaasti.

Ongelmana järjestyssääntöjen soveltamisessa poliisilaitokset pitivät lähinnä sitä, että eri kunnissa voi olla sisällöltään erilaiset järjestyssäännöt. Ongelmana sitä pidettiin paitsi siksi, että valvontatehtävissä olevien poliisimiesten on hallittava useiden erilaisten järjestyssääntöjen sisältö, myös siksi, että kansalaisten oikeudet ja velvollisuudet saattavat

muuttua kunnan rajalla.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi tarkoitettuja säännöksiä on runsaasti lainsäädännössä.

Rikoslaisissa on säädetty rangaistavaksi lukuisia yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyviä tekoja. Lain 17 luvun otsikko on nimeltään Rikoksista yleistä järjestystä vastaan. Luvussa on kuvattu vakavimmat yleiseen järjestykseen kohdistuvat rikokset kuten mellakka (2 §), väkivaltainen mellakka (3 §), väkivaltaisen mellakan johtaminen (4 §), yleisen järjestyksen aseellisen rikkomisen valmistelu (5 §), järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen (6 §) ja ilkivalta (13 §). Ne ovat tekoina ilkivaltaa lukuun ottamatta selvästi vakavampia kuin nykyisissä kuntien järjestyssäännöissä kielletyt teot. Mainituista rikoksista on ilkivaltaa lukuun ottamatta säädetty vankeusuhka. Luonnollisesti myös henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia (21 luku) voidaan pitää turvallisuuteen liittyvinä, samoin kuin 34 luvun yleisvaarallisia rikoksia.

Rikoslain 44 luvussa, jonka otsikko on hengen, terveyden tahi omaisuuden suojelemiseksi annettujen määräysten rikkomisesta, on säännöksiä niin sanotuista poliitarioksista. Poliitarioksilla tarkoitetaan lieviä, järjestyksirikkomuksen luontoisia rikoksia. Tämän luvun säännökset käsittelevät ladattua asetta ja hengenvaarallista esinettä (1 §), myrkyä valmistamista, kaupan pitämistä ja toiselle jättämistä (4 §), pilaantuneen ruokatavaran pitämistä kaupan (5 §), kulkutauhin estämiseksi annetun ohjeen rikkomista (6 §), ihmiselle vaarallisen eläimen kytkemättä jättämistä (7 §), koiran usuttamista ja sen valvonnan laiminlyöntiä (8 §), laivojen yhteen törmäyksen estämiseksi annetun ohjeen rikkomista (9 §), varokeinojen laiminlyöntiä ja muun vaaran aiheuttamista rakentamisessa (10 §), aukon peittämättä ja merkitsemättä jättämistä (11 §), viallisen tien korjaamatta jättämistä (12 §), tavaran viskaamista (13 §), liikenteen häirintää (14 §), veräjän sulkematta jättämistä (15 §), luvatonta lukon avaamista (18 §), tiirikan ja väärän avaimen hallussapitoa (19 §), varomatonta tulen käsittelyä (20 §), laukauksen ampumista asumuksen lähellä (21 §), varomatonta tulen sytyttämistä (22 §) ja kulon ilmoittamatta jättämistä

(23 §). Tämän luvun uudistaminen on parhaillaan vireillä.

Kokoontumislain (530/1999) 15 §:n mukaan poliisilla on oikeus kieltää yleisötilaisuuden järjestäminen, jos muut toimenpiteet eivät ole riittäviä, ja jos on ilmeistä, että muun muassa järjestystä ja turvallisuutta ei voida ylläpitää. Lain 22 §:n mukaan yleisötilaisuuden järjestäjän on peruutettava tai keskeytettävä tilaisuus taikka määrättävä se päättymään 15 §:ssä mainituilla perusteilla. Poliisilla ja järjestyksenvalvojalla on vastavilla perusteilla oikeus estää tai keskeyttää yleisötilaisuus tai määrätä se päättymään, jos muut toimenpiteet eivät ole osoittautuneet riittäviksi. Lain 20 §:n mukaan poliisi voi tarvittaessa antaa yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestämisestä ennakoita tai tilaisuuden aikana ohjeita ja määräyksiä muun ohella yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Lain 21 §:n 1 momentin mukaan yleisen kokouksen puheenjohtajan tai järjestäjän on keskeytettävä kokous tai määrättävä se päättymään, jos kokouksen jatkamisesta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten turvallisuudelle, omaisuudelle tai ympäristölle. Pykälän 2 momentin mukaan päällystään kuuluvalla poliisimiehellä on oikeus keskeyttää yleinen kokous tai määrätä se päättymään, jolleivät muut toimenpiteet ole osoittautuneet riittäviksi, 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa sekä silloin, kun yleistä kokousta järjestettäessä muutoin toimitaan olennaisesti lainvastaisesti.

Kokoontumislain 23 §:n 3 momentin mukaan järjestäjällä ja poliisilla on oikeus kieltää päihdyttävien aineiden hallussapito yleisessä kokouksessa ja yleisötilaisuudessa. Tämän kiellon rikkominen on kokoontumislain 26 §:n mukaan rangaistavaa kokoontumisrikkomuksena.

Yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen vaikuttavia säännöksiä on myös maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999), kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetussa laissa (955/1976), ulkoiluissa (606/1973) sekä asetuksessa, joka sisältää maaseudun yleisen järjestyssäännön (219/1929).

Teräseiden maahantuonti, valmistus, kauppa ja hallussapito on säännelty teräseläissa ja sen nojalla annetussa teräse-

asetuksessa (409/1977). Laissa ja asetuksessa teräaseet on jaettu teräaseisiin ja vaarallisiin teräaseisiin. Vaarallisella teräaseella tarkoitetaan teräaselain 1 §:n 1 momentin mukaan tikaria, stilettejä ja pistintä. Pykälän 2 momentin mukaan teräaselain säännöksiä vaarallisesta teräaseesta on sovellettava myös joussipatukkaan ja nyrkkirautaan. Pykälän 3 momentin mukaan asetuksella voidaan sääntää, että teräaselain säännöksiä vaarallisesta teräaseesta on sovellettava myös muuhun 1 ja 2 momentissa tarkoitettua terä- tai lyömäasetta vastaavaan aseeseen tai esineeseen, joka on tarkoitettu toisen vahingoittamiseen tai joka ominaisuuksiensa puolesta soveltuu siihen. Tämän teräaselain valtuutussäännöksen nojalla on teräaseasetuksessa säädetty, että teräaselain säännöksiä vaarallisesta teräaseesta on sovellettava toisen vahingoittamiseen käytettäväksi tarkoitettuun miekkaan, viidakkoveitseen, heittopuukkoon ja näihin rinnastettavaan teräaseeseen sekä ketjusta, kaapelista, metalliputkesta tai vaijerista valmistettuun ja näihin rinnastettavaan lyömäaseeseen. Lisäksi asetuksen mukaan teräaselain säännöksiä vaarallisesta teräaseesta on sovellettava myös toisen vahingoittamiseen käytettäväksi tarkoitettuun tai siihen soveltuvaan sähköpatukkaan, tarkkuussinkoon ja muuhun näitä vastaavaan esineeseen.

Vaarallisen teräaseen maahantuonti ja valmistus myyntiä varten sekä kauppa on teräaselain 2 §:n mukaan kielletty. Lain 3 §:ssä on kielletty vaarallisen teräaseen hallussapito yleisellä paikalla tai yleisessä kokouksessa taikka muussa julkisessa tilaisuudessa, jollei hallussa pitämiseen ole hyväksyttävää perustetta. Vaarallisen teräaseen luvattomasta maahantuonnista, valmistuksesta, kaupaksi tarjoamisesta tai kaupan pitämisestä taikka sen yrityksestä on lain 5 §:ssä säädetty rangaistukseksi sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta on lain 6 §:ssä säädetty rangaistukseksi sille, joka 3 §:n vastaisesti pitää hallussaan vaarallista teräasetta.

Puukkoa taikka muuta sellaista teräasetta, joka on tarkoitettu työvälineeksi tai muuhun hyväksyttävään käyttöön, mutta joka soveltuu henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen suorittamiseen tai tällaisella rikoksella uhkaamiseen, ei teräaselain 4 §:n mukaan

saa pitää hallussa yleisellä paikalla tai yleisessä kokouksessa taikka muussa julkisessa tilaisuudessa. Hallussapito on kuitenkin sallittua, jos se on välttämätöntä työn vuoksi tai hallussa pitämiseen on jokin muu hyväksyttävä peruste. Tämän 4 §:n vastaisesta teosta on säädetty rangaistukseksi 7 §:ssä sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta.

Poliisimiehellä on teräaselain 8 §:n nojalla oikeus toimittaa teräaseen löytämiseksi henkilön käyvä tarkastus henkilölle, jonka todennäköisin syin epäillään syyllistyneen 6 tai 7 §:ssä tarkoitettuun rikokseen.

Teräaselain säännösten vastaisesti maahan tuotu, valmistettu, kaupaksi tarjottu, kaupan pidetty tai hallussa pidetty teräase on lain 9 §:n nojalla tuomittava valtiolle menetetyksi. Menettämisseuraamus voidaan jättää tuomitsematta, jos ase on joutunut pois omistajaltaan rikoksella tai jos menettämisseuraamus muusta syystä olisi ilmeisen kohtuuton. Sellaisissa tapauksissa, joissa ase on siirtynyt toiselle, hukattu tai hävitetty, voidaan sen arvo tuomita menetetyksi joko kokonaan tai osaksi. Päälystöön kuuluva poliisimies saa todistettavasti hävittää tai hävityttää teräaselain 9 §:ssä tarkoitettua, arvoltaan vähäisen teräaseen, joka voidaan takavarikoida, jos on todennäköistä, että se tulitaiisiin tuomitsemaan valtiolle menetetyksi.

Teräaseasetuksessa on teräaselain valtuutussäännöksen nojalla säädetty poikkeuksia, jotka koskevat historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaan vaarallisen teräaseen maahantuontia myyntiä varten ja kaupaa sekä taiteellisesti arvokkaan vaarallisen teräaseen valmistusta myyntiä varten. Nämä ovat teräaselain pääsäännöstä poiketen sallittuja.

Teräaselain soveltamisala on rajattu siten, että lain säännökset eivät koske puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen tai poliisin aseistukseen kuuluvia eikä näiden tarpeiksi maahantuotavia tai valmistettavia teräaseita.

Teräaselain käytännön soveltamisen ongelmat ovat liittyneet lähinnä rajanveto-ongelmiin eri teräasetyyppien välillä. Ongelmallinen on esimerkiksi tikarin ja puukon välinen rajanveto ja sen tulkitseminen, milloin osittain metallista ja osittain muusta materiaalista valmistettu teleskooppipatukka on valmistettu metalliputkesta. Teräaseiden luokittelu eri ryhmiin on käytännössä

ratkaiseva merkitys, koska vaarallisia teräaseita koskevat säännökset poikkeavat oleellisesti tavallisia teräaseita koskevasta sääntelystä. Rajanveto-ongelmat ovat keskittyneet pääasiassa kaupalliseen maahantuontiin, jonka sallittavuutta koskevia ratkaisuja ensisijaisesti tullilaitos on joutunut tekemään.

Ongelmalliseksi ei sen sijaan käytännössä ole aiheutunut sen seikan tulkinta, onko teräaseen kantamiselle yleisellä paikalla ollut hyväksyttävä peruste.

Ilma-aseiden, varsijousien, kaarijousien ja muiden jousitoimisten aseiden valmistusta, maahantuontia, kauppaa ja hallussapitoa koskevia säännöksiä ei ole nykylainsäädännössä lainkaan. Kuntien järjestyssäännöillä on yleensä säännelty ilma-aseen hallussapitoa yleisellä paikalla. Sääntelyä on pidettävä puutteellisena. Ilma-aseiden osalta ongelmia ovat aiheuttaneet pääasiassa niillä tapahtuva ilkeävaltainen eläimiin, omaisuuteen ja toisiin ihmisiin kohdistuva ammuskelu. Lisäksi ilma-aseiden varomattomasta käsittelystä aiheutuneet vahingonlaukaukset ovat aiheuttaneet vakavia vammoja lähinnä silmiin. Varsinkin lapset ja nuoret käsittelevät ilma-aseita usein huolimattomasti. Ilma-aseita ei ole juurikaan käytetty vakavien rikosten tekemiseen.

Kokoontumislain 23 §:n 1 momentin mukaan yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa taikka niiden välittömässä läheisyydessä ei saa pitää hallussa ampuma-asetta, räjähdysainetta, teräasetta tai muuta sellaista esinettä tai ainetta, jota on perusteltua aiheita epäillä voitavan käyttää henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tekemiseen. Tämän kiellon rikkominen on kokoontumislain 26 §:n mukaan rangaistavaa kokoontumisrikkomuksena.

Eläinten pitämisestä on säännöksiä rikoslain 44 luvun 6—8 §:ssä. Luvun 6 § koskee kotieläimissä liikkuvan kulkutaudin estämiseksi tai ehkäisemiseksi annetun ohjeen rikkomista. Luvun 7 §:ssä on säädetty rangaistus sille, joka ei pidä kytkettynä huostassaan olevaa kotieläintä tai kesytöntä eläintä, jonka tietää olevan ihmisille vaarallinen. Luvun 8 §:ssä säädetään rangaistus sille, joka ilman pakkoa usuttaa koiraa ihmisten, juhnan tai muun kotieläimen päälle. Metsästyslaissa (615/1993) on koiran kiinnipitämistä koske-

via säännöksiä. Lain 51 §:n mukaan maaliskuun 1 päivästä elokuun 19 päivään ulkona oleva koira on pidettävä kytkettynä tai siten, että se on välittömästi kytkettävissä. Pykälän 2 momentin mukaan velvollisuus ei kuitenkaan koske: 1) alueen omistajan tai haltijan luvalla pihamaalla tai puutarhassa taikka koiran pitämiseen varatulla aidatulla alueella olevaa koiraa; 2) viittä kuukautta nuorempaa koiraa; 3) paimentamis-, opas- tai vartiointitehtävässä taikka muussa sen laatuissa palvelutehtävässä olevaa koiraa; 4) poliisin, tullilaitoksen, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen tehtävässä olevaa koiraa; eikä 5) koiraa, jota koulutetaan 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun tehtävään. Pykälän 3 momentin mukaan velvollisuudesta saadaan poiketa, kun muuta kuin ajavaa koiraa käytetään metsästykseseen. Kiellosta saadaan poiketa myös, kun kanakoira tai muuta lintukoira koulutetaan rauhoitettuja riistaeläimiä niiden liisääntymisaikana häiritsemättä. Lain 53 §:n mukaan koiraa ei saa pitää irti toisen alueella ilman maanomistajan tai metsästyksenhaltijan lupaa.

Järjestyssäännön mallissa on koiran kiinnipitämistä koskeva määräys, jonka mukaan koira on taajaan rakennetulla alueella pidettävä kytkettynä, paitsi kunnan erityisesti osoittamilla aidatuilla jaloittelualueilla, joilla koira saa olla valvonnan alaisena kytkemättömänä. Edelleen mallissa esitetään määräystä, jonka mukaan koira on talojen porrashuoneissa ja tontilla pidettävä niin kytkettynä, että luvallisessa tarkoituksessa liikkuminen on niissä turvattu. Vielä mallissa esitetään määräystä, jonka mukaan koiran omistajan, haltijan tai sen, jonka huostassa koira on, on pidettävä huolta, että koira ei pääse urheilukentälle, yleiselle uimarannalle, uimalaan, kylpylaitokseen tai lasten leikki-paikaksi varatulle yleiselle tai yksityiselle alueelle, hautausmaalle, toriaikana torille eikä kunto-, hiihto- tai luistinradalle; ettei koira likaa jalkakäytäviä, nurmikoita, istutusalueita eikä pihamaita, talojen seiniä tai pysäköityjä ajoneuvoja; ettei koira yleisellä paikalla pääse puremaan tai säikäyttämään ihmisiä taikka aiheuttamaan muuta vahinkoa tai vaaraa; ettei koira toistuvalla haukunnallaan tai ulvonnallaan häiritse ympäristöä tai talon asukkaita ja että koiralla, jolle sitä kuljeteta kytket-

tynä tai pidetä aidatulla alueella, on kaulanauha, jossa on omistajan nimi ja osoite tai puhelinnumero. Mallin mukaan myös kissa ja muu kotieläin on taajaan rakennetulla alueella pidettävä kytkettynä. Määräykset, joissa kielletään päästämästä koiraa tiettyyn paikkaan, koskevat myös kissaa.

Rikesakkomenettelystä annetun lain (552/1999) 1 §:n mukaan rikesakkomenettelyssä voidaan määrätä rikesakko seuraamukseksi rikkomuksesta, joka rikoslain 2 a luvun 9 §:ssä ja sen nojalla annetulla asetuksella on määrätty rikesakkorikkomukseksi. Rikoslain 2 a luvun 8 §:n mukaan rikesakko on markkamäärältään kiinteää sakkoa lievempi varallisuusrangaistus. Rikesakko saa olla enintään 1 000 markkaa. Eri rikkomuksista määrättävän rikesakon suuruudesta säädetään asetuksella. Rikoslain 2 a luvun 9 §:n ja rikesakkorikkomuksesta annetun asetuksen (610/1999) mukaan rikesakkorikkomuksia ovat eräät tieliikennelain (267/1981) tai sen nojalla annettujen säännösten rikkomiset sekä jätelain (1072/1993) 19 §:ssä säädetyn roskaamiskiellon vähäinen rikkominen. Rikesakon suuruus on mainitun asetuksen mukaan 50, 100, 200, 300, 400, 500, 600 tai 700 markkaa.

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n mukaan vartioimisliiketoiminnalla tarkoitetaan ansiotarkoituksessa suoritettavaa, toimeksiantosopimukseen perustuvaa vartiomistehtävien hoitamista. Vartioimistehtävällä tarkoitetaan edelleen omaisuuden vartiointia, henkilön koskemattomuuden suojaamista tai toimeksiantajaan kohdistuneiden rikosten paljastamista. Kyseisen lain 9 §:n mukaan vartioimisliike ei saa ottaa vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Vartioimisliikelainsäädännöstä riippumatta vartioimisliikkeet ja niiden palveluksessa olevat vartijat suorittavat nykyisin myös tehtäviä, joissa on tosiasiallisesti kysymys omaisuuden vartioinnin tai henkilön koskemattomuuden suojaamisen sijasta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Esimerkiksi kauppakeskuksissa tai metrossa työskentelevät vartijat voidaan lukea viimeksi mainittuun ryhmään kuuluviksi. Tällaiseen tilanteeseen ollaan jouduttu, koska poliisi ei pysty nykyisillä voimavaroilla korvaamaan

vartijoiden nyt suorittamia tehtäviä. Esimerkiksi metron vartiointi edellyttää tällä hetkellä noin 75 henkilötyövuoden suuruista työpanosta, johon poliisin nykyiset resurssit eivät riitä.

Myös vartijoiden toimivaltuuksien kohdalla ollaan käytännössä jouduttu tilanteeseen, jota ei voida pitää kaikilta osin nykyisen lainsäädännön mukaisena. Vartijan paikalta poistamis- ja siihen liittyvä voimankäyttöoikeus koskee ainoastaan vartioimisaluetta, mutta tästä huolimatta vartijat poistavat henkilöitä esimerkiksi kauppakeskusten ja joukkoliikenneasemien yleisiltä kulkuväyliltä.

Järjestyksenvalvojista annetussa laissa säädetään niistä velvollisuuksista ja valtuuksista, jotka kokoontumislain, ulkoilulain, merimieslain (423/1978) tai majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen (727/1991) nojalla järjestystä ja turvallisuutta valvomaan asetetulla henkilöllä (*järjestyksenvalvoja*) tehtävässään on, sekä tällaisen henkilön tehtävään hyväksymisestä. Näiden säännösten nojalla järjestyksenvalvojat valvovat järjestystä ja turvallisuutta muun muassa ravintoloissa, laivoissa ja leirintäalueilla. Järjestyksenvalvoja ei ole sen sijaan voitu asettaa esimerkiksi liikenneasemalle tai kauppakeskukseen, joissa vartijoita on jouduttu edellä kuvatuin tavoin käyttämään järjestyksenpito- luonteisten tehtävien suorittamiseen.

Joukkoliikenteen järjestyksenpitämisestä annetun lain (472/1977) 3 ja 4 §:n nojalla kuljettajalla on oikeus tarvittaessa voimakeinoja käyttämällä poistaa joukkoliikenteen kulkuneuvosta häiriötä aiheuttava matkustaja, joka kuljettajan kielloista huolimatta on jatkanut häiriön aiheuttamista. Joukkoliikenteen kulkuneuvon matkustajalla on tarvittaessa oikeus kuljettajan pyynnöstä antaa häiriötä aiheuttavan henkilön poistamiseksi tai kiinniottamiseksi tarvittavaa apua. Käytännössä kyseinen säännös ei ole mahdollistanut tehokasta järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä joukkoliikenteen kulkuneuvoissa. Sen avulla ei ole myöskään pystytty riittävässä määrin estämään raitiotie- ja junanvaunun eikä linja-autojen matkan aikana tapahtuvaa vahingoittamista. Elinkeinonharjoittajien esittämästä tarpeesta huolimatta vartijat eivät ole voineet suorittaa kyseisiä tehtäviä.

Asetus, joka sisältää maaseudun yleisen järjestyssäännön (219/1928), on sisällöltään aikansa elänyt ja korvautuu pääosin säädettävällä järjestyslailla. Asetusta voidaan lisäksi pitää perustuslain 8 §:n sisältämän legaliteetiperiaatteen vastaisena.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa on tullut vuonna 1994 voimaan järjestyslaki (ordningslag, SFS 1993:1617). Laki sisältää määräyksiä yleisistä kokouksista ja yleisistä tilaisuuksista sekä yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta yleisillä paikoilla sekä joukkoliikenteen kulkuneuvossa.

Järjestyslain yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevassa luvussa (3 kap.) on säännöksiä yleisen paikan käyttämisestä, toimenpiteistä ihmisten ja omaisuuden suojelemiseksi, luvista ja ehdoista ja lupien peruuttamisesta sekä seuraamuksista. Luvun 1 §:n mukaan kaava-alueella ei yleistä paikkaa saa ilman poliisin lupaa käyttää tavalla, joka on vastoin sitä tarkoitusta, johon alue on luovutettu tai joka ei ole tavanomaista käyttämistä. Rakennuksen, rakennelman ja laitteen sellainen vika tai puute, joka on omiaan aiheuttamaan riskin ihmisten tai omaisuuden vahingoittumiselle, on viivyttämättä korjattava. Lumi tai jää, joka voi pudota katolta ja aiheuttaa vahinkoa ihmisille tai omaisuudelle on viivyttämättä korjattava pois (3 §). Kaivuutai muita vastaavia töitä suorittavan on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin estääkseen ihmisiä tai omaisuutta vahingoittumasta (4 §). Kaiivot, altaat ja vastaavat on varustettava tarvittavin turvalaittein onnettomuuksien estämiseksi (5 §). Kaava-alueella räjäyttämisen ja ampuma-aseella ampuminen sekä alle 18-vuotiaan osalta ilma- tai ampuma-aseen käyttäminen ilman poliisin lupaa on kielletty (6 §). Pyroteknisten välineiden käyttäminen sellaisena aikana taikka paikassa tahi olosuhteissa, että aiheutuu ihmisiin tai omaisuuteen kohdistuva vahingonvaara, on ilman poliisin lupaa kielletty (7 §).

Järjestyslaki sisältää säännöksiä, joiden perusteella kunta tai lääninhallitus voi antaa määräyksiä. Määräykset voivat koskea esi-

merkiksi leikki-, urheilu-, leirintä- tai vastaavien paikkojen rakennelmia. Kunta voi antaa määräyksiä yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi yleisillä paikoilla. Paikalliset järjestyssäännöt voivat koskea muun muassa alkoholin nauttimista, mainontaa, kovaäänislaitteiden käyttämistä ja torikauppaa. Paikallisesti voidaan antaa määräyksiä, joilla pyritään estämään ihmisten terveyden tai omaisuuden vahingoittuminen pyroteknisiä välineitä käyttämällä. Kunnan ja lääninhallituksen oikeus määräyksiä antoon perustuu järjestyslain valtuutukseen. Paikallisista määräyksistä pitää tiedottaa muun muassa sanomalehdissä. Paikallisten järjestyssääntömääräysten valvonta kuuluu poliisilain mukaan poliisille. Joissakin tapauksissa valvontaa voivat suorittaa myös järjestyksenvalvojat, luonnon-suojeluvalvojat ja metsästyksenvalvojat.

Ruotsin säädökset teräseistä ja vaarallisista esineistä ovat laissa "Lag om förbud be-
träffande knivar och andra farliga föremål" (1988:254) ja asetuksessa "Förordning om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål" (1990:415).

Veitsien, muiden pisto- ja leikkuuaseiden sekä muiden ruumiinvamman aiheuttamiseen tai henkirikoksen tekemiseen soveltuvien esineiden hallussapito yleisellä paikalla on kielletty. Kielto ei ole voimassa, mikäli erityissäännöksissä on säädetty, että veitsi tai esine kuuluu työvarustukseen. Esimerkiksi poliisi tai vartija voi tarvita tähän ryhmään kuuluvia esineitä työssään. Kielto ei ole myöskään voimassa, mikäli esineen laatu, haltijan tarve ja muut olosuhteet huomioon ottaen hallussapitoon on hyväksyttävä syy.

Veitsillä, pisto- ja leikkuuaseilla sekä muilla ruumiinvamman aiheuttamiseen tai henkirikoksen tekemiseen soveltuvilla esineillä tarkoitetaan esimerkiksi puukkoa, tikaria, stilettejä, naskalia, talttaa, meisseliä, nyrkkirautaa, patukkaa, heittotähteä, karatepuukkoa, kuristussilmukkaa, varren päässä olevaa ketjua ja sementillä täytettyä olutpurkkia. Nyrkkirautoja, heittotähtiä tai muita ruumiinvamman aiheuttamiseen tai henkirikoksen tekemiseen soveltuvia esineitä sekä ponnahtavateräisiä veitsiä ei saa luovuttaa tai myydä alle 21-vuotiaille.

Edellä mainittujen aseiden ja esineiden maahantuonti on luvanvaraista. Lupa maa-

hantuontiin voidaan myöntää ainoastaan, jos hakija pystyy todistamaan, että ase on tarkoitettu kuuluvaksi keräilyyn tai vastaavanlaista tarkoitusta varten. Lupa patukoiden maahan tuotiin voidaan myöntää, mikäli patukka jonkin erityismääräyksen nojalla kuuluu virkavarusteisiin tai tietyn tehtävän suorittamiseen, ja patukka tuodaan maahan tähän tarkoitukseen. Lupaviranomaisena toimii poliisi.

Ruotsissa ei ole säännöksiä replika-aseista.

Säännökset ilma-aseista, jousitoimisista aseista sekä CO²-aseista (hiilidioksidipatruunalla toimivat ilma-aseet) ovat Ruotsin ase-laissa (1996:67). Nämä aseet eivät ole luvanvaraisia, mikäli henkilö on täyttänyt 18 vuotta ja luodin iskuenergia neljän metrin päästä piipun suusta on vähemmän kuin 10 joulea. Puoliautomaatti- ja automaattiasoiden osalta raja on kolme joulea. Edellä mainitut rajat koskevat myös värikuula-aseita. Mikäli ase on omistaja on alle 18-vuotias tai ase ylittää tehokkuusrajan, hallussapito, kauppa ja maahantuonti on luvanvaraista. Lupaviranomaisena toimii poliisiviranomainen.

Varsijousi on aselaisa tarkoitettu luvanvarainen ampuma-ase. Aselain hallussapitoa, kauppaa ja maahantuontia koskevia säännöksiä sovelletaan myös varsijousiin. Kädessä pidettävät laitteet, jotka on tarkoitettu sähköllä aiheuttamaan ihmisille kipua tai lamaantumista, ovat aselain mukaan luvanvaraisia. Pääsääntöisesti lupia ei myönnetä sähköaseisiin.

Norja

Norjassa sovelletaan yleisen rikoslain lisäksi kuntien antamia järjestyssääntöjä (politiivedtekt). Yksittäinen kunta laatii ja päättää säännöstä alueellaan, oikeusministeriö vahvistaa säännöt ja paikallinen poliisi valvoo niiden noudattamista. Järjestyssääntö perustuu poliisilain 14 §:ään (4.8.1995), joka myös asettaa kehykset kuntien järjestyssäännöissä säännettävälle asioille. Järjestyssäännöissä ei pidä säännellä seikkoja, jotka on tyhjentävästi säännelty jossakin toisessa laissa tai jonkin toisen lain nojalla. Järjestyssäännöillä ei myöskään pidä säännellä seikoista, joiden ammatillinen vastuu kuuluu muille viranomaisille tai jotka poliisin kannalta ovat tois-

arvoisia taikka joilla ei ole merkitystä tai jotka ovat tarpeettomia yhteiskunnan ja yleisten suvaitsevuusrajojen kannalta. Esimerkiksi aikaisemman mallijärjestyssäännön (1964) mukaista kieltoa mattojen ja sänkyvaatteiden tuulettamisesta yleisellä paikalla tai yleiselle paikalle päin ei ole katsottu luontevasti poliisin valvontaan kuuluvaksi, eikä vastaavia määräyksiä ole uudessa mallijärjestyssäännössä. Järjestyssäännöillä on nykyään aikaisempaa vähemmän merkitystä, koska sääntelyä tapahtuu paljon erityislaeilla, erityisesti elinkeinoelämän alueella.

Oikeusministeriö on vuonna 1996 laatinut mallijärjestyssäännön, jota useimmat kunnat käyttävät pohjana. Sakkojen määrääminen järjestyssäännön rikkomisesta perustuu poliisilain 30 §:ään.

Mallijärjestyssäännössä on määräyksiä muun ohella rauhasta ja järjestyksestä yleisellä paikalla, vaarallisesta ja pelottavasta toiminnasta, liikenteen turvaamisesta, vaaraa aiheuttavista töistä, yleisen paikan puhtaanapidosta, roskaamisesta, eläinten kiinnipidosta ja yleisötilaisuuksien järjestämisestä. Yleisellä paikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa osallistua mellakkaan, metelöintiin tai tappeluun, joka häiritsee yleistä järjestystä tai liikennettä. Rakennuksen ynnä muun kunnossapidossa yleisellä paikalla tai yleiselle paikalle rajoittuvalla alueella on työstä vastaavan henkilön puomien avulla tehtävä selväksi, että liikkuminen on vaarallista tai hankalaa. Virtsaaminen yleisellä paikalla, yleiselle paikalle rajoittuvalla alueella tai sen välittömässä läheisyydessä on kiellettyä. Omistajan tai koirasta vastuussa olevan on heti korjattava koiran jättämä uloste yleiseltä paikalta.

Norjassa kaikki säännökset, jotka koskevat aseita ja vaarallisia esineitä ovat aselaisa "Lov om skytevåpen og ammunisjon (1961-06-09)" ja asetuksessa "Forskrift om skytevåpen, våpendelar og ammunisjon (1963-01-25)". Aselakia on muutettu vuosina 1978, 1990 ja 1998.

Perhosveitsien, ponnahtavateräisten veitsien, stiletien, nyrkkirautojen ja patukoiden ostaminen ja muu hankkiminen, omistaminen sekä hallussapito on kielletty. Kieltoasäännöksiä ei koske aseita, jotka on tarkoitettu poliisien tai puolustusvoimien käyttöön. Poliisimestari

voi erityistapauksissa vapauttaa kiellosta. Edellä mainitut aseet voivat kuitenkin kuulua asekoelmaan. Norjan aselaissa on alle 16-vuotiaita koskeva erityissäännös. Näille on kiellettyä luovuttaa isku- tai pistoaseita, veitsiä tai muita teräaseita, joiden terän pituus on yli 25 senttimetriä.

Norjan rikoslaissa veitsen tai vastaavan, ruumiinvamman aiheuttamiseksi tarkoitetun terävän esineen, tahallinen hallussapito yleisellä paikalla on rangaistava teko. Tästä rikoksesta voidaan tuomita sakkoihin tai enintään kolmen kuukauden vankeuteen. Avunannossa on sama rangaistusasteikko. Kielto ei koske veistä tai esinettä, jota käytetään työssä, ulkoilussa tai muussa hyväksyttävässä toiminnassa.

Ympäristöministeriö on antanut määräyksen, joka koskee väkivaltaan soveltuvien tuotteiden valmistuksen, maahantuonnin, markkinoinnin, kaupan ja käyttämisen kieltämistä. Määräys koskee yksityiskäyttöön kaupallisesti valmistettuja tuotteita, joilla ei ole mitään hyväksyttävää käyttötarkoitusta. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi karatepuikot, heittotähdet ja sellaiset puhallusputket, joilla voidaan ampua nuolia.

Replika-ase ei ole Norjan aselain soveltamisalaan kuuluva ampuma-ase.

Norjan aselain säännöksissä on oikeusministeriölle annettu laajat oikeudet määrätä tarkemmin ampuma-aseita koskevista asioista. Oikeusministeriölle on esimerkiksi annettu oikeus määrätä miten laajalti aselaki koskee ilma- ja jousitoimisia kiväärejä sekä ilma- ja jousipistooleja (5 §). Ministeriö ei kuitenkaan ole antanut tällaista määräystä, joten aselain yleiset säännökset, jotka koskevat ampuma-aseiden hallussapitoa, koskevat myös ilma- ja jousitoimisia aseita. Ampuma-asetta, ampuma-aseen osia tai patruunoita ei saa luovuttaa alle 18-vuotiaille ilman poliisipäällikön lupaa. Lupaa ei voida antaa, mikäli henkilö on alle 16-vuotias. Ilman poliisimestarin lupaa saa luovuttaa ampuma-aseen, aseosia tai patruunoita 16—18 -vuotiaille edellyttäen, että valvonnasta on huolehdittu, vanhemmat tai huoltajat antavat suostumuksensa luovutukseen tai henkilö tarvitsee asetta ammatissaan. Norjassa varsijousen ostaminen, hankkiminen, omistaminen ja hallussapito on kiellettyä ilman poliisimestarin lu-

paa.

Sähköaseiden ostaminen, hankkiminen, omistaminen tai hallussapito on kielletty. Kielto ei koske poliisin tai puolustusvoimien käyttämiä sähköaseita, eikä asekoelmiin kuuluvia aseita.

Saksa

Saksan perustuslain toimivaltaa koskevan säännöksen (art. 73 GG) mukaan Saksassa lainsäädäntövalta poliisioikeus- ja järjestys-sääntöasioissa kuuluu pääsääntöisesti osavaltioiden toimivaltaan. Poliisin toimivalta on jaettu (valtiolliseen) poliisihallintoon ja (kunnalliseen) järjestyshallintoon. Järjestysturvallisuusviranomaisia ovat muun muassa kunnat tai osavaltion paikallishallintoviranomaiset, jotka järjestyssäännösten mukaan sekä useiden erityislakien (esimerkiksi ulkomaalaislaki, kokoontumislaki, passilaki, elinkeinosääntö) nojalla toimivat turvallisuuden ylläpitämiseksi. Päinvastoin kuin Suomessa, Saksassa kunnilla on omat "järjestysviranomaiset", joilla on laaja tehtäväalue. Tässä järjestelmässä ero poliisi- ja järjestysviranomaisten välillä on se, että poliisiviranomaiselle Saksassa jäävät lähinnä täytäntöönpanotehtävät poliisiasioissa. Poliisin tehtävänä Saksassa on siten etenkin liikenteen valvominen, rikosten ehkäisy ja selvittäminen, mutta erityisesti välittömästi uhkaavien vaarojen torjuminen.

Ne järjestyshallinnon tehtävät, joita valtiollinen (yhtenäinen) poliisiviranomainen ei suorita, kuuluvat periaatteessa kuntien tehtäviin. Kunnat ovat näitä tehtäviä suorittaessaan täydellisesti osavaltioiden sisäasiainministeriöiden valvonnan alaisia. Kunnille on osittain annettu toimivaltaa säätää oikeudellisia normeja järjestysoikeuden alalla osavaltioille kuuluvan lainsäädäntötason alapuolella (asetuksia). Myös näitä asetuksia säätäessään kunnat ovat osavaltioiden hallitusten valvonnan alaisia.

Tunnusomaista järjestysoikeudelle on, että monet normit ovat voimassa vain kunnallisella tasolla. Yksittäisten osavaltioiden järjestyssäännökset poikkeavat toisistaan huomattavasti, vaikka osavaltiot ovat osavaltioilla yhtenäistäneet kyseisiä säännöksiä keskenään.

Saksan aselaki on annettu 8.3.1976, jonka jälkeen siihen on tehty muutoksia. Aselakia täydentävät useat asetukset. Aselaissa (33 §) tiettyjen vaarallisten esineiden valmistus, muuntaminen, kunnostus, hankkiminen, kauppa, luovutus ja maahantuonti on kielletty. Näihin aseisiin kuuluvat jousipatukat, lyijypatukat, nyrkkiraudat sekä muuksi esineiksi naamioidut pisto- ja iskuaseet. Veitset, joiden terä ponnahtaa ulos nappia painamalla ja veitset, joiden terä pysyy kahvassa pidikkeen avulla ja pidike poistettaessa ponnahtaa ulos, ovat myös kiellettyjä, jos terän pituus on enemmän kuin 8,5 senttimetriä tai terän leveys on vähemmän kuin 14 % pituudesta tai veitessä on kaksipuolinen terä. Tarkkuus-singot ja esineet, jotka on tarkoitettu vahingoittamaan toisen terveyttä kuristamalla, on kielletty asetuksessa.

Pisto- ja iskuaseiksi määritellään aseet, joilla lihasvoimaa käyttäen voidaan pistämällä tai lyömällä vahingoittaa toista. Näiden aseiden hankkimiseen vaaditaan vähintään 18 vuoden ikä. Lisäksi näiden aseiden hallussapito, luovutus ja kauppa on kielletty markkinoilla, kansanjuhlissa ja kotimyynissä. Poliisiviranomaiset voivat omalla toimialueellaan myöntää myyntiin poikkeusluvan.

Sähköaseet määritellään aselaissa laitteiksi, jotka yli kahden metrin etäisyydeltä muulla tavalla kuin kineettistä energiaa käyttäen voivat vahingoittaa ihmistä. Näiden aseiden hallussapito ja hankkiminen on sallittu 18 vuotta täyttäneille. Sähköaseiden käyttö on sallittu ainoastaan suojelutarkoitukseen.

Saksassa on määritelty ampuma-aseen ja lelun välinen raja. Ampuma-ase katsotaan leluksi, jos luodin iskuenergia piipun suulla on alle 0,5 joulea. Saksassa ilma-, CO²-aseet ja jousitoimiset aseet eivät ole luvanvaraisia, jos luodin iskuenergia piipun suulla on korkeintaan 7,5 joulea. Kaikkien näiden aseiden hankkimiseen ja hallussapitoon vaaditaan vähintään 18 vuoden ikä. Varsijousi ei ole luvanvarainen eikä hallussapitoa tai hankkimista ole muutoinkaan rajoitettu.

Asejäljitelmiä ei katsota ampuma-aseiksi, jos ne on valmistettu niin, ettei niiden muuttaminen ampumakelpoisiksi ole mahdollista. Poikkeuksen muodostavat sellaiset asejäljitelmit, jotka ovat sotilaalliseen tarkoitukseen käytettyjen sarjatuliaseiden näköisiä. Näiden

aseiden valmistus, muokkaus, kunnostus, hankkiminen, kauppa, luovutus ja maahantuonti on Saksan sotilasaselaissa kielletty.

Iso-Britannia

Yhdistyneen Kuningaskunnan parlamentti säätää lakeja, jotka ovat voimassa Englannissa ja Walesissa. Skotlannissa on omaa lainsäädäntöä, joka käytännössä on sisällyttään englantilaista lainsäädäntöä vastavaa. Kuntien valtuustot voivat päättää niin sanotuista kunnallissäännöistä. Ne koskevat paikallisia ongelmia ja ne eivät saa olla ristiriidassa kansallisen lainsäädännön kanssa. Valtuus säätää kunnallissääntöjä annetaan eri tyyppisissä kansallisissa laeissa; esimerkiksi rautateillä ja lentokentillä voi olla omia säännöksiä.

Kansallisessa järjestyslaissa (Public Order Act 1986) on säädetty rangaistavaksi useita yleisiä järjestystä kohtaan tapahtuvia tekoja:

- väkivaltainen häiriön aiheuttaminen (offence of violent disorder), jossa kolmen tai useamman hengen ryhmä käyttää tai uhkaa käyttää laitonta väkivaltaa,

- tappelu (offence of affray), jossa henkilö käyttää tai uhkaa toista laittomalla väkivallalla,

- provokaatio, jossa käyttäytymällä saadaan toinen uskomaan väkivallan uhkaavan häntä,

- käyttäytyminen tavalla, joka todennäköisesti aiheuttaa häiriötä, sekasortoa tai levottomuutta.

Järjestyslain mukaan poliisipäälliköllä on mahdollisuus anoa kunnanvaltuustolta kieltoa kulkueelle tietyille rajatulle alueelle neljäksi päiväksi, mikäli hänellä on perusteltua syytä epäillä kulkueen aiheuttavan vakavaa häiriötä yhteiskunnalle tai merkittävää vahinkoa historiallisille, arkkitehtonisesti arvokkaille tai tieteellisesti merkittävillä rakennuksille tai niiden osille. Valtuuston määräyksen vahvistaa sisäministeri.

Isossa-Britanniassa on teräaseita ja vaarallisia esineitä koskevia säännöksiä useassa eri laissa. Tällaisia lakeja ovat Prevention of Crime Act 1954, Offensive Weapons Act 1959, Criminal Justice Act 1988 sekä Football Offences Act 1991.

Hyökkäykseen tarkoitettujen aseiden hallussapito yleisillä paikoilla ilman hyväk-

syttävää syytä on kielletty "Prevention of Crime"-laissa. Hyökkäykseen tarkoitettu ase on esine, joka on valmistettu tai muuten soveltuu toisen vakavaan vahingoittamiseen. Tällaisia esineitä ovat muun muassa nyrkkiraudat, patukat ja ponnahtavateräiset veitset. Kiellon rikkomisesta voi seurata sakko tai vankeusrangaistus. Yleisillä paikoilla tarkoitetaan kaikkia paikkoja, joihin yleisöllä on pääsy riippumatta mahdollisesta sisäänpääsymaksusta. Tällä säännöksellä oli kuitenkin vaikeata puuttua veitsien hallussapitoon yleisillä paikoilla ja siksi lakiin "Offensive Weapons Act" otettiin vuonna 1996 samansisältöinen säännös, joka nimenomaan kieltää veitsien hallussapidon yleisillä paikoilla ilman hyväksyttävää syytä.

Koska veitsien ja hyökkäykseen tarkoitettujen aseiden käyttö julkisilla paikoilla on ollut ongelma, otettiin vuonna 1994 lakiin "Public Order Act" säännös, joka antaa poliisille oikeuden henkilötarkastukseen ja ajo-neuvojen tarkastukseen komisarion tai sitä ylemmän poliisimiehen päätöksellä. Edellytyksenä on, että heillä on todennäköisiä syitä epäillä alueella tapahtuvan väkivaltaisia välikohtauksia.

Tiettyjen vaarallisten esineiden valmistus, myynti, vuokraaminen, kauppa, hallussapito myynti- tai vuokratarkoitukseen sekä luovuttaminen toiselle on kielletty. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa ponnahtavateräiset veitset, nyrkkiraudat, heittotähdet, puhalluspukit, perhosveitset, viidakkoveitset, vyöveitset ja raapimishansikkaat.

Ilma-aseiden ja CO²-aseiden sääntely Isossa-Britanniassa riippuu siitä, katsotaanko ne erityisen vaarallisiksi vai ei. Erityisen vaarallinen on ilma- tai CO²-pistooli, jonka luodin kineettinen energia piipun suulla on kuusi jalkanaulaa eli noin kahdeksan joulea. Muiden ilma- tai CO²-aseiden osalta raja on 12 jalkanaulaa eli noin 16 joulea. Kaikki ilma- ja CO²-aseet ovat luvanvaraisia. Maaliskuussa 1996 tapahtuneen Dunblanen joukkosurman jälkeen Ison-Britannian aselakia tiukennettiin. Isokaliiperiset käsiaseet kiellettiin heinäkuun alusta 1997 lukien ja pienikaliiperiset käsiaseet kiellettiin helmikuun alusta 1998 lukien. Myös .22 tai pienempikaliiperiset ilma-pistoolit ovat kiellettyjä, mikäli ne katsotaan erityisen vaarallisiksi. Muita kiel-

lettyjä aseita ovat esimerkiksi sarjatuliaseet, myrkyllistä nestettä tai kaasua ampuvat aseet sekä sähköaseet. Kiellettyihin aseisiin voi saada luvan sisäasiainministeriöltä ainoastaan poikkeustapauksissa.

Isossa-Britanniassa on määritelty ampumaseiden ja lelujen raja. Mikäli luodin kineettinen energia piipun suulla on alle yhden joulen, katsotaan ase leluksi.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta yleisillä paikoilla. Tähän liittyvät kiellot ja käskyt olisivat koko maassa samat, eikä alueellista vaihtelua ilmeneisi. Kaikki rangaistavat teot ehdotetaan kuvattaviksi laissa.

Perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Samanlainen perusoikeus on perustuslain 9 §:stä ilmenevä vapaus liikkua maassa. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Nämä perustuslain säännökset ja myös eräät muut perusoikeudet ja kansainvälisistä sopimuksista ilmenevät ihmisoikeudet asettavat valtiolle velvollisuuden toimia perusoikeuksien toteuttamiseksi. Toisaalta ne asettavat rajoituksia sille, minkälaisia toimintoja voidaan kieltää rangaistuksen uhalla.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on 23 päivänä lokakuuta 1997 antamassaan lausunnossa (23/1997 vp) hallituksen esityksestä oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi (HE 6/1997 vp) todennut, että lainsäätäjän liikkumavara kriminalisointien säätämässä on varsin väljä, joskin siihen kohdistuu rajoituksia sekä perustuslaista että Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista. Edelleen valiokunta on todennut, että perustuslain asettamat rajoitukset johtuvat keskeisimmin perusoikeuksista. Tällaisten rajoitusten lähtökohtana on valiokunnan mukaan

se, että lailla ei voida kieltää toimia, joihin perustuslaki nimenomaisesti oikeuttaa. Kriminalisoinneilla ei siten saa tehdä tyhjäksi perusoikeutta. Kullakin perusoikeudella katsotaan olevan sellainen ydinalue, jonka turvaamaa käyttäytymistä ei saa tavallisella lailla säätää rangaistavaksi.

Perustuslain 8 § sisältää rikosoikeudellisen legaliteettivaatimuksen tärkeimmät ainesosat. Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) mukaan näitä ovat ainakin vaatimus rikoksina rangaistavien tekojen määrittelemisestä laissa, taannehtivan rikoslain kielto, rikoslain analogisen soveltamisen kielto, vaatimus rikoksesta seuraavien rangaistusten määrittelemisestä laissa, tekohetkellä säädettyä ankaramman rangaistuksen käytön kielto ja vaatimus rikosoikeudellisten normien laintasoisuudesta. Säännös edellyttää myös, että kunkin rikoksen tunnusmerkistö on soveltajan kannalta riittäväällä täsmällisyydellä ilmaistava laissa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (23/1997) todetaan: ”Perusoikeusrajoituksen hyväksyttävyyttä vaatimuksen nojalla kriminalisoinnille on oltava esitettävissä painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste. Suhteellisuusvaatimus puolestaan edellyttää sen arvioimista, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi. Tältä osin tulee arvioida, onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin kriminalisoinnilla.” Vielä valiokunta toteaa, että perusoikeuksista voidaan johtaa rikoslain säätäjään kohdistuva velvoite säätää ja ylläpitää kriminalisointeja, jotka ovat välttämättömiä perusoikeuden turvaamiseksi ulkopuolisten loukkauksilta.

Turvallisuuteen vaikuttavat monet seikat. Turvallisuutta voidaan myös edistää monella tavalla. Rikoslailta ja säädettäväksi ehdotettavalla järjestyslailla voidaan vaikuttaa vain rajoitetusti yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. Jos kaikki ihmiset käyttäytyisivät hyvin ja toiset ihmiset huomioon ottavalla tavalla, järjestyslakia ei tarvittaisi. Ihmisten käyttäytymiseen ja yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen voidaan eniten vaikuttaa kodeissa kasvatuksen keinoin. Turvallisuuteen voidaan vaikuttaa merkittävällä tavalla erilai-

silla rakenteellisilla seikoilla. Sillä, miten kadut, sillat, talot, tunnelit, aukiot, puistot ja vastaavat on rakennettu ja miten valaistus on suunniteltu, on suuri merkitys turvallisuuden kannalta.

Rikoslakia soveltamalla puututaan turvallisuutta vaarantaviin asioihin usein jälkikäteen. Järjestyslain säännöksiä soveltamalla voitaisiin monia turvallisuutta vaarantavia seikkoja ja tilanteita ehkäistä ennalta. Esimerkiksi vaarallisia esineitä ja aineita koskevilla hallussa pitämisen kielloilla voidaan vaikuttaa ennalta estävästi tällaisilla esineillä tai aineilla tehtäviin henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin. Turvallisuuteen vaikuttaa myös yleinen järjestys, ja siksi on tärkeätä, miten yleistä järjestystä säädellään. Esimerkiksi rikottu ja sotkettu ympäristö saa ihmiset pelkäämään.

Rikoslaisissa rangaistaviksi säädettyt teot ovat pääsääntöisesti huomattavasti vakavampia kuin ehdotetussa järjestyslaissa. Eroa voidaan kuvata siten, että rikoslaisissa on pääasiassa kysymys rikoksista ja järjestyslaissa rikkomuksista.

Lakia, johon on kirjattu yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen vaikuttavia kieltoja, tarvitaan muun ohella siksi, että siinä lainsäätäjä selkeästi kertoo, minkälainen käyttäytyminen ei ole hyväksyttävää. Turvallisuutta voidaan edistää monella muullakin tavalla kuin säätämällä lailla eräitä menettelyjä rangaistaviksi. Järjestyslakia kuitenkin tarvitaan toisaalta antamaan kansalaisille signaali siitä, minkälaisista käyttäytymistä yleisillä paikoilla ei pidetä sopivana ja toisaalta antamaan poliisille ja joissakin tapauksissa eräille muille toimijoille selkeät säännökset ja toimivalta kansalaisten niin sanotun katuturvallisuuden säilyttämiseksi.

Tutkimusten mukaan suurin osa ihmisistä noudattaa lakeja ja muita normeja siksi, että ne toimivat yhteisinä pelisääntöinä, jotka koetaan järkeviksi. Rangaistusuhka ei ole heidän käyttäytymistään ohjaavana tekijänä merkittävä.

Lakiin otettavia kieltoja ja käskyjä harkittaessa on pohdittava, minkälaiset kiellot ja käskyt edistävät yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Tällöin on tehtävä ero yleisen järjestyksen rikkomisen ja huonon käytöksen suhteen. Kaikenlainen huono tai sopimatonkaan

käytös ei häiritse yleistä järjestystä tai vaaranna turvallisuutta, eikä sellaista tule säätää rangaistavaksi ainakaan järjestyslaissa. Esimerkiksi kiroilu saattaa ilmentää huonoa käyttäytymistä, mutta se ei välttämättä häiritse yleistä järjestystä eikä vaaranna turvallisuutta. Sen sijaan uhkaava käyttäytyminen ehdotettavassa järjestyslaissa kuvatulla tavalla vaarantaa turvallisuutta. Siveellisyys- tai säädyllisyysnormien loukkaaminen harvoin sellaisenaan häiritsee yleistä järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta.

Vartijoiden suorittamat järjestyksenpito- luontoiset tehtävät ovat nykyisen lainsäädännön nojalla erittäin kyseenalaisia erityisesti toimialue- ja toimivaltuuskysymysten johdosta. Järjestyslain tavoitteena olisi tältä osin selvän yhteiskunnallisen tarpeen johdosta selkiinnyttää nykyistä tilannetta ja taata vartioimisliikkeiden palveluksessa oleville järjestyksenvalvojen poliisin harkinnan perusteella tarkoituksenmukaiset toimintaedellytykset. Toimivaltuuksiin ja henkilön oikeudelliseen asemaan liittyvät kysymykset ovat keskeisiä niin järjestystä ylläpitävän henkilön itsensä kuin myös kohdehenkilöiden kannalta. Toinen vaihtoehto olisi lisätä poliisin resursseja siinä määrin, että poliisi kykenee hoitamaan mainittujen alueiden järjestyksenpitoa.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Keskeisinä ehdotuksina on kieltää lailla toimintoja ja menettelyjä, jotka häiritsevät yleistä järjestystä tai vaarantavat turvallisuutta. Lailla kiellettäisiin muun ohella metelöinti ja vastaava menettely, uhkaava käyttäytyminen, päihdyttävän aineen nauttiminen taajamassa yleisellä paikalla ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa, seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullinen tarjoaminen yleisillä paikoilla siten, että siitä aiheutuu häiriötä ympäristölle, virtsaaminen ja ulostaminen tietyissä paikoissa sekä vaarallisten esineiden ja aineiden hallussapito yleisillä paikoilla ilman hyväksyttävää syytä. Lisäksi laki sisältäisi säännöksiä vaaran estämisestä, esityksistä ja mainostamisesta sekä eläinten pitoon liittyvistä asioista.

Ehdotettavan järjestyslain 2 §:ssä määriteltäisiin, mitä tässä laissa tarkoitettaisiin ylei-

sellä paikalla. Määritelmä olisi tarpeen, koska suuri osa ehdotettavista kielloista olisi voimassa yleisellä paikalla. Samassa pykälässä olisi taajaman määritelmä. Taajamalla tarkoitettaisiin rakennettua aluetta, joka on osoitettu taajama-liikennemerkillä.

Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen sekä häiriön aiheuttaminen

Järjestyslakiin ehdotetaan otettavaksi nykyisen rikoslain 17 luvun 13 §:n ilki-valtasäännöksestä lähinnä yleisiä paikkoja koskevat osat, eräitä muita yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen vaikuttavia säännöksiä sekä nykyisissä kuntien järjestyssäännöissä olevista keskeisimpiä, rangaistusuhan arvoisia kieltoja ja määräyksiä.

Rikoslain 17 luvun ilki-valtasäännöksen perusteluissa (HE 6/1997 vp) todetaan teko-paikan osalta: ”Yleisellä paikalla tarkoitetaan tietä, katuja, toria, puistoa tai muuta vastaavaa paikkaa, joka on yleisön tai muuten henkilöllisyydeltään määräämättömien henkilöiden käytettävissä. Virantoimituksella tarkoitetaan sellaista julkisen vallan käyttämistä, joka tapahtuu viraston ulkopuolella, kuten esimerkiksi liikenne- tai muuta valvontaa yleisön keskuudessa. Kulttuuritilaisuuksilla tarkoitetaan lähinnä konsertteja, ooppera-, tanssi- ja teatteriesityksiä, elokuvanäytäntöjä ja muita vastaavia tilaisuuksia. Urheilutilaisuudella tarkoitetaan lähinnä urheilukilpailua tai -näytöstä. Tilaisuuden ei kuitenkaan tarvitse olla julkinen, joten esimerkiksi orkesteri-, teatteri- tai ohjatun liikuntaharjoituksen häiritseminen voi tulla arvostelluksi ilki-valtana. Se, että ilki-valtaa koskevassa säännösehdo-tuksessa mainitaan joukkoliikenteen kulkuneuvo rikoksen tapahtumispaikkana, merkitsee, että järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 6 § tulee tarpeettomaksi ja voidaan korvata viittaussäännöksellä ilki-valtaa koskevaan säännökseen rikoslaissa. Yleisiä asioita varten järjestetyllä kokouksella tai muulla tilaisuudella tarkoitetaan lähinnä yleisistä kokouksista annetussa laissa tarkoitettuja tilaisuuksia. Virastolla, toimistolla, liikkeellä, tehtaalla tai muulla vastaavalla paikalla ehdotuksessa tarkoitetaan sellaisia paikkoja, joissa tehdään työtä, käydään kauppaa tai muuten palvelaan yleisöä.”

Järjestyslaissa yleisellä paikalla tarkoitetaan sen 2 §:stä ilmenevän määritelmän mukaan pääosin samaa kuin edellä mainitun rikoslain ilkeäkäytösääntöjen perusteluissa. Määritelmässä olisi mahdollisimman tarkkaan määritelty yleinen paikka. Pykälässä mainittaisiin muun muassa virasto, toimisto, liikenneasema, kauppakeskus, liikehuoneisto ja ravintola.

Kokoontumislaissa, joka on korvannut yleisistä kokouksista annetun lain ja julkisista huvitilaisuuksista annetun lain, määritellään yleinen kokous ja yleisötilaisuus.

Ehdotettavan järjestyslain 2 §:n yleistä paikkaa koskeva määritelmä sisältää yleisen kokouksen ja yleisötilaisuuden, joten niitä ei tarvitsisi erikseen mainita 3 §:ssä.

Kokoontumislaissa ei ole rangaistussäännöstä häiritsemisen osalta, vaan tällä hetkellä kokoontumislaissa tarkoitettuja tilaisuuksia koskee rikoslain ilkeäkäytösääntö. Siksi rangaistussääntö yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien osalta tulisi sisällyttää järjestyslakiin.

Järjestyslain 3 §:n soveltamisalana ei mainittaisi, kuten ilkeäkäytösääntönsä, käsitettä ”virantoimituksen yhteydessä”. Virastot eivät lähtökohtaisesti ole yleisiä paikkoja. Kuitenkin virastoista tämän määrittelyn piiriin kuuluvat asiakaspalvelupisteet ja muut sellaiset osat, joihin on viraston aukioloaikana vapaa pääsy. Ne kuuluvat järjestyslain soveltamisalaa, koska ne ovat yleisiä paikkoja. Viraston ulkopuolella tapahtuvan virantoimituksen yhteydessä ei tarvita järjestyslain tuomaa suojaa, koska tällöinkin virantoimitus tapahtuu useimmiten yleisellä paikalla. Muutoinkin virkamiehet kykenevät viraston ulkopuolella tapahtuvan virantoimituksen yhteydessä tehokkaasti suojautumaan 3 §:ssä tarkoituilta teoilta erityissääntöjen (esimerkiksi ulosottolaki) ja poliisin antaman virkaavun perusteella.

Koska ehdotettavan järjestyslain tarkoituksena olisi edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta, ei toimistossa, tehtaassa taikka muussa vastaavassa yksityisluontoisessa paikassa tai viraston sellaisessa osassa, johon yleisöllä ei ole pääsyä, tapahtuvaa metelöintiä olisi tarkoituksenmukaista säätää kielletyksi järjestyslaissa. Luontevampi paikka olisi rikoslain 17 luvun 13 §, jota ehdote-

taankin muutettavaksi muun muassa siten, että siinä säädettäisiin rangaistavaksi metelöimällä tai muulla sellaisella tavalla häiriön aiheuttaminen virastossa, toimistossa, tehtaassa ja muussa vastaavassa paikassa, jotka eivät ole ehdotettavan järjestyslain 2 §:n mukaan yleisiä paikkoja. Sen sijaan virastot, toimistot, liikkeet ja muut paikat, sikäli kuin ne ovat yleisön tai muuten henkilöllisyydeltään määräämättömien henkilöiden käytettävissä, kuuluisivat järjestyslain soveltamisen piiriin.

Ehdotettavan järjestyslain 3 §:n 1 kohta vastaisi teonkuvaukseltaan rikoslain 17 luvun 13 §:n 1 kohtaa.

Usean kunnan järjestyssääntöissä on koiranpitäjä velvoitettu huolehtimaan siitä, ettei koira toistuvalla haukunnallaan tai ulvonnallaan häiritse ympäristöä tai talon asukkaita. Poliisin mukaan näitä sääntöksiä joudutaan soveltamaan usein. Nykyisin on yleistynyt monenlaisten lemmikkieläinten pitäminen. Osa niistä saattaa aiheuttaa häiriötä ääntelyllä, jota ei voida pitää haukkumisena eikä ulvontana. Ehdotettavan järjestyslain 3 §:n 1 kohta koskisi myös tilanteita, joissa yleistä järjestystä häiritään niin, että koiran tai muun koti- tai lemmikkieläimen annetaan toistuvasti haukkua tai muuten äänellä kovalla äänenvoimakkuudella. Jos ääntely häiritsee kotirauhan piirissä oleskelevia naapureita tai muita lähistöllä asuvia ihmisiä, tulisivat rikoslain kotirauhan häiritsemistä koskevat säännökset sovellettaviksi.

Ehdotettavan järjestyslain 3 §:n 2 kohdassa kiellettäisiin uhkaava käyttäytyminen. Katuuhkaaminen koetaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavana silloinkin, kun kysymys ei ole rikoslaissa rangaistavaksi säädetystä laittomasta uhkaamisesta. Rikoslain 25 luvun 6 §:n mukaan kysymys on laittomasta uhkauksesta, kun joku nostaa aseensa toista vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa. Järjestyslaissa tarkoitettu menettely olisi eri asia ja lievempää kuin rikoslain tarkoittama laitton uhkaus. Järjestyslaissa tarkoitettu uhkaava käyttäytyminen ei edellyttäisi perusteltua syytä pelkoon eikä uhatun tarvitsisi pelätä

turvallisuutensa olevan vakavassa vaarassa, vaan riittäisi, että uhatulla olisi syytä pelätä turvallisuutensa olevan vaarassa tai että uhkaava käyttäytyminen olisi pelkoa herättävää.

Naamioituneena esiintymisen kieltämistä ei pidetä tarpeellisenä. Asia ei ole ollut ainaakaan poliisin kannalta ongelma. Laissa olisi vaikea määritellä, minkälainen naamioituneena esiintyminen olisi yleistä järjestystä häiritsevää tai turvallisuutta vaarantavaa. Vaikeuksia saattaisi tulla erilaisten etnisten vähemmistöjen asujen suhteen sekä esimerkiksi vappunaamareiden osalta. Pelkästään se seikka, että naamio vaikeuttaisi mahdollisesti rikokseen syyllistyvän tunnistamista, ei voi olla peruste naamioituneena esiintymisen kieltämiselle. Suomen oikeusjärjestyksen perusteisiin katsotaan kuuluvan, ettei rikoksesta epäillyn velvollisuutena ole oman rikoksensa selvittämisen edistäminen.

Alastomana esiintymisen kieltö ei ole tässä laissa tarpeen. Kysymys ei ole turvallisuus- tai järjestysongelmasta. Sukupuolisiveellisyys julkisesta loukkaamisesta on säädetty rangaistus rikoslain 17 luvun 21 §:ssä.

Ehdotettavan järjestyslain 3 §:n 3 kohta vastaisi teonkuvaukseltaan rikoslain 17 luvun 13 §:n 3 kohtaa.

Nykyisen ilkivaltasäännöksen 1 kohta voisi sopia osaksi rikoslain 24 luvun julkisrauhaa koskevaa säännöstä. Tätä ei kuitenkaan katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa tässä yhteydessä. Samoin ehdotetaan soveltamisalan osalta virastossa, toimistossa ja liikenteessä tapahtuva metelöinti ja muu häiritseminen otettavaksi mainittuun säännökseen. Kuitenkin ensi vaiheessa ehdotetaan, että rikoslain 17 luvun 13 §:ää muutettaisiin niin, että siihen jäisivät muut kuin järjestyslakiin otettavat teonkuvaukset. Rikoslain ilkivaltasäännös tulisi koskemaan lähinnä sisätiloissa tapahtuvaa ja sisätiloihin vaikutuksensa ulottavaa toimintaa ja järjestyslain säännös lähinnä yleisellä paikalla tapahtuvaa toimintaa.

Päihdyttävät aineet

Ehdotettavan järjestyslain 4 § koskisi päihdyttävän aineen nauttimista.

Voimassa olevan alkoholilain (1143/1995) 58 §:n 1 momentin mukaan alkoholijuoman

nauttiminen on kielletty, ellei lain säännöksistä muuta johdu: 1) alkoholijuomien vähittäismyyntipaikassa sekä muussa avoimessa kauppaliikkeessä, 2) ravitsemisliikkeessä ja muussa paikassa, missä yleisölle maksusta pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita, 3) huoneistossa tai muussa paikassa, johon on järjestetty julkinen tilaisuus sekä 4) kotimaan liikenteen aluksessa, junassa, linja-autossa sekä muussa yleisön käytössä olevassa kulkuneuvossa. Edellä 1—4 kohdissa tarkoitettussa paikassa tai kulkuneuvossa ei paikan omistaja tai henkilökuntaan kuuluva taikka tilaisuuden toimeenpanija tai järjestysmies saa sallia alkoholijuoman nauttimista. Pykälän 2 momentin mukaan poliisi voi, milloin yleisen järjestyksen ylläpitäminen niin vaatii, kieltää alkoholin nauttimisen julkisella paikalla. Käytännössä poliisi ei ole kieltäoikeutta käyttänyt.

Alkoholilain lähtökohdat ovat lähinnä alkoholioliittisia. Järjestyslain tarkoitus olisi edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Alkoholilaki säätelee alkoholin nauttimista lähinnä sisätiloissa. Järjestyslaissa olisi tarpeen säädellä alkoholin ja muun päihdyttävän aineen nauttimista sikäli kuin se vaikuttaa katuturvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen, esimerkiksi julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa.

Kokoontumislain 23 §:n mukaan järjestäjällä ja poliisilla on oikeus kieltää päihdyttävien aineiden hallussapito yleisessä kokouksessa tai yleisötilaisuudessa.

Päihdyttävän aineen nauttiminen olisi kielletty yleisellä paikalla taajamassa ja taajaman ulkopuolellakin julkisen liikenteen kulkuneuvossa ehdotetun järjestyslain 4 §:n 1 momentin mukaan. Taajamalla tarkoitetaan tieliikennelain 2 §:n 8 kohdassa määriteltyä taajaan rakennettua aluetta, joka on osoitettu taajama-liikennemerkillä.

Alkoholijuoman nauttimiskielto ei järjestyslain 4 §:n 2 momentin mukaan koskisi erityisen luvan tai ulkomaan liikenteessä erityisen ilmoituksen mukaisia anniskelualueita taikka yksityisessä käytössä olevan kulkuneuvon sisätilaa eikä alkoholijuoman nauttimista puistossa ja siihen verrattavassa yleisessä paikassa. Edellytyksenä olisi, ettei nauttiminen ja siihen liittyvä oleskelu estä tai kohtuuttomasti vaikeuta muiden oikeutta

käyttää aluetta varsinaiseen tarkoitukseen.

Vaaran estäminen

Varsinkin kaupunkien keskustoissa jalan- kulkuun ja oleskeluunkin tarkoitetut alueet ja jalkakäytävät ovat usein välittömästi rakennuksiin, varsinkin kerrostaloihin yhteydessä. Ihmiset joutuvat kulkemaan niin lähellä rakennuksia, että niiden katoilta putoava lumi ja jää sekä muut esineet ja aineet muodostavat vakavia vaaratilanteita. Tällaisten tilanteiden varalta ei ole maankäyttö- ja rakennuslaissa eikä muuallakaan voimassa olevassa lainsäädännössä säännöksiä. Useiden kuntien, erityisesti kaupunkien ja kaupunkimaisten kuntien järjestyssäännöissä on määrätty velvoitteita tästä asiasta. Ehdotettavan järjestyslain 5 §:n 1 momentissa asetettaisiin rakennuksen tai rakennelman omistajalle, haltijalle taikka näiden edustajalle velvollisuus huolehtia siitä, etteivät putoava jää tai lumi taikka muut esineet tai aineet aiheuta vaaraa ihmisille tai omaisuudelle.

Jalkakäytävällä kävelevien ihmisten päälle saattaa rakentamisen yhteydessä pudota työmaalta esineitä tai aineita. Rakennustyömaan jalkakäytävälle levittäytyvä aitausta saattaa pakottaa jalkakäytävällä kulkevat astumaan ajoradalle. Kadunrakennustyössä tai kunnossapitotyössä kaivetaan usein jalkakäytävälle tai muulle kulkureitille kuoppia, joihin kulkijat saattavat astua. Tällaisten tilanteiden varalta ehdotettavan järjestyslain 5 §:n 2 momentissa esitetään työstä vastaavan henkilön velvollisuudeksi ryhtyä toimenpiteisiin vaaratilanteiden välttämiseksi. Tällaista selkeää ja kattavaa velvoitetta ei lainsäädännössä tällä hetkellä ole.

Katujen kunnossa- ja puhtaanapidosta säädetään kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetussa laissa (669/1978).

Melua tai muuta häiriötä aiheuttava työn tai laitteen käytön kieltäminen ei olisi järjestyslaissa omana säännöksenä tarpeen. Meluntorjuntalain 13 §:ssä säädetään erityisen häiritsevää melua aiheuttavien tilapäisten toimintojen koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Meluntorjuntalain säännöksen ulkopuolelle jää kuitenkin yksityistaloudessa tehtävästä työstä aiheutuva melu. Rikoslain 24 luvun 3 a §:ssä

säädetään kotirauhan häiritsemisestä. Kotirauhan rikkomisen ulkopuolelle jäisi katujen luvallisen kunnossapidon ja asuntojen tavanomaisen korjaamisen aiheuttama melu. Jotta melun aiheuttaminen kerrostaloasumisessa olisi säännöksen mukaan rangaistavaa, sen tulisi olla tahallista. Ulkoisena merkinä tahallisuudesta olisi esimerkiksi se, että melu jatkuu tai jopa voimistuu sen jälkeen, kun sen hiljentämistä on pyydetty.

Vaaratilanteita aiheuttavat erityisesti katujen ja teiden läheisyydessä olevat häikäisevät valot ja esimerkiksi hälytysajoneuvon hälytysvaloa muistuttavat vilkkuvalot, jotka ovat viime aikoina yleistyneet. Häikäistynä jalkakulkija saattaa törmätä esteisiin tai pudota kuoppiin ja vahingoittaa itseänsä. Myös autoilija voi tulla häikäistyksi. Vaaratilanteita aiheuttavat myös liikennemerkkejä muistuttavat mainokset, koska tienkäyttäjät voivat luulla niitä oikeiksi ja velvoittaviksi liikenteenohjauslaitteiksi, ja siten niitä vahingossa noudattaessaan aiheuttaa liikenneonnettomuuksia. Ehdotettavan järjestyslain 6 §:n 1 momenttiin tulisi kieltö tällaisten valojen ja mainosten käyttämiselle. Lisäksi säädettäisiin tällaisen valon tai mainoksen asettajalle velvollisuus poistaa se viipymättä poliisin kehoituksesta.

Ehdotettavan järjestyslain 6 §:n 2 momentin kieltö julkisten kuulutusten ja tiedonantojen luvattomaan poistamiseen ja turmelamiseen vastaisi rikoslain 17 luvun 13 §:n (ilkivalta) 4 kohdan säännöstä.

Ovelta ovelle tapahtuvan myynnin, aatteellisen tai uskonnollisen toiminnan harjoittamisen, kerjäämisen tai vastaavan toiminnan kieltäminen ei ole tarkoituksenmukaista. Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Saman lain 11 §:n mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Toisaalta perusoikeuksiin kuuluu myös 10 §:n mukainen yksityiselämän suoja: jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.

Turvallisuustekijät olisivat ainoita perusteita, joilla ovelta ovelle tapahtuva toiminta voitaisiin kieltää. Erityisenä syynä voisi olla asuntoihin tai asukkaisiin kohdistuva rikollisuus tietyllä alueella. Alueina voisivat olla sellaiset, joissa on esimerkiksi vanhusten

palvelutaloja tai vastaavia sekä paljon yksin kotona olevia lapsia. Se, että asukkaille tuntemattomat ihmiset soittavat ovikelloa usein, saattaa aiheuttaa joissakin ihmisissä turvatomuuden tunnetta. Järjestäytyneet suoramarkkinoijat tai ovelta ovelle uskontoa esittelevät henkilöt eivät syyllisty rikoksiin eikä heidän toimintansa sinänsä ole turvallisuuden kannalta ongelmallista, mutta käytännössä on ollut tapauksia, joissa asuntomurtoa suunnitteleva on soittanut ovikelloa; jos ovea ei ole avattu, hän on murtautunut asuntoon, ja jos on avattu, hän on tekeytynyt ovelta ovelle -markkinoijaksi.

Elinkeino- tai uskonnonvapauden osalta on pohdittava, olisiko rajoitus oikeassa suhteessa turvallisuuden tavoitteeseen. Kysymyksessä ei ole yleisesti ottaen niin merkittävä ongelma ja yleinen turvaamistarve, että asiaa pitäisi järjestyslalla säännellä. Yksittäistapauksissa asiaa voi lähestyä kotirauhan rikkomista koskevan säännöksen kautta. Yksilön aktiivisen tahdonilmaisun (esimerkiksi kieltolappu ovessa tai kerrostaloportaikossa) muodossa olisi mahdollista todeta, kuinka laajan kotirauhansuojan hän itselleen haluaa.

Muu häiriötä aiheuttava toiminta

Ehdotettavan järjestyslain 7 §:ssä kielletäisiin muu kuin lain aiemmissa pykälissä mainittu häiriötä aiheuttava toiminta.

Näkyvä prostituutio on lisääntynyt 1990-luvulla. Erityisesti Helsingin tietyillä seuduilla, mutta myös eräillä muilla paikkakunnilla pidetään kadulla tai muulla yleisellä paikalla tapahtuvaa prostituutiota, maksullista seksuaalipalvelujen ostamista ja tarjoamista, häiriötä aiheuttavana.

Nykyisin Suomessa prostituution harjoittaminen ei ole kiellettyä. Ilmiötä koskevan toiminnan painopiste on siirtynyt kriminaalipoliittikan keinoista terveys- ja sosiaalipoliittisiin toimenpiteisiin. Paritus sen sijaan on ollut yleismaailmallisestikin laajalti kiellettyä. Keskeisenä syynä tähän on ollut Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus vuodelta 1951, jonka Suomikin on ratifioinut.

Ulkomaalaislakia on muutettu toukokuun alusta 1999 voimaan tulleella lailla (537/1999). Sen 37 §:n mukaan ulkomaalainen voidaan käännättää muun muassa, jos

hän voidaan perustellusti epäillä hankkivan tuloja epärehellisin keinoin tai myyvän seksuaalipalveluja. Tämä säännös soveltuu vain ulkomaalaisiin, jotka voidaan käännättää. Poliisin arvion mukaan Helsingissä toimivista prostituoiduista vain pieni vähemmistö on ulkomaalaisia.

Järjestyslaissa ei ole tarkoituksenmukaista puuttua prostituutioon sinänsä tai muihinkaan seksuaalisiin toimintoihin. Eduskunta on edellisellä vaalikaudella torjunut prostituution kieltämistä tarkoittavan lakialoitteen.

Avoimesti tapahtuva prostituutio voi joissakin tapauksissa häiritä yleistä järjestystä ja vaarantaa katurauhaa. Niin sanotussa katuprostituutiosta aiheuttavat häiriötä seksuaalipalvelujen ostajat, ja toisaalta ostaminen tapahtuu paikoissa, joissa on tarjontaa. Häiriötä aiheuttaa ainakin se, että ei-prostituoidulta naisilta kysellään tietyissä paikoissa hintoja, mikä häiritsee ja loukkaa naisia. Kaduilla, joilla prostituoidut tarjoavat palvelujaan, syntyy häiritsevää liikennettä. Lisäksi näkyvä toiminta aiheuttaa moraalista närkästystä.

Edellä selostetun häiriökäyttäytymisen torjumiseksi lain 7 §:n 1 momenttiin ehdotetaan seksuaalipalvelujen ostamisen ja maksullisten palvelujen tarjoamisen kieltämistä yleisellä paikalla, siten, että siitä aiheutuu häiriötä ympäristölle.

Lain 7 §:n 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, joka kieltäisi virtsaamisen ja ulostamisen sellaisessa paikassa siten, että siitä aiheutuu häiriötä yleiselle järjestykselle tai vaaraa terveydelle. Virtsaaminen ja ulostaminen muualla kuin siihen tarkoitettuun paikkaan voi joissakin tapauksissa vaarantaa yleistä järjestystä. Virtsa ja ulosteet yleisillä paikoilla, erityisesti hisseissä, porttikäytävissä ja vastaavissa paikoissa, ovat myös terveysriski. Tähän pätee sama periaate kuin mitä on selostettu yleistä häiriötä aiheuttavan seksuaalipalvelujen ostamisen ja tarjoamisen kieltämisen yhteydessä. Satunnainen virtsaaminen vaikkapa jalkakäytävän vieressä olevalle nurmikolle ei välttämättä aiheuta häiriötä yleiselle järjestykselle tai vaaraa terveydelle, mutta useamman henkilön virtsaaminen sen jo tekee. Erityisesti liikenneasemilla ja joukkoliikenteen kulkuneuvoissa ja 4 §:n 1 momentissa mainituissa muissa paikoissa virtsasta aiheutuu herkästi kohtuu-

tonta hajuhaittaa, jota on pidettävä yleistä järjestystä häiritsevänä. Virtsa ja uloste sekä niiden haju ovat eräällä tavalla myös järjestysongelma, kun ne rajoittavat jonkin tilan varsinaista käyttöä.

Virtsaamisen ja ulostamisen haittoja voidaan vähentää paitsi kieltämällä myös järjestämällä riittävästi paikkoja, joissa toiminnat voivat tapahtua asianmukaisesti. Kaupunkien keskustoissa ja muulla, johon kerääntyy paljon ihmisiä, olisi rakennettava riittävästi yleisiä käymälöitä. Samoin suuria ihmismääriä kerääviin yleisötilaisuuksiin olisi järjestettävä riittävästi tilapäisiä käymälöitä. Etenkin virtsaaminen on pitkälle yhdyskuntarakenteellinen ongelma. Puistojen ja muiden vastaavien paikkojen rakentamisessa tulisi ottaa huomioon, että ihmisillä tulee olla mahdollisuus käyttäytyä ja toimia laillisesti ja oikein, jolloin vain täysin tahalliseen ja piittaamattomaan menettelyyn tarvitsisi puuttua järjestyksellään nojalla.

Lain 7 §:n 3 momentin mukaan erilaisten yleisellä paikalla tapahtuvien esitysten järjestäminen niin, että niistä aiheutuu vaaraa tai huomattavaa haittaa yleiselle järjestykselle tai liikenteelle, olisi kielletty. Nämä toiminnot eivät sinänsä ole yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaarantavia tai häiritseviä. Niihin käytetty paikka saattaa olla sopimaton. Kuntien tulisi osoittaa katusoittoon ja muihin esityksiin ja näytöksiin sopivia paikkoja, joissa ne eivät olisi yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavia tai häiritseviä. Tällä säännöksellä ei olisi tarkoituksena rajoittaa perustuslain 12 ja 13 §:n turvaamia sanan- ja kokoontumisvapautta.

Järjestys- ja turvallisuusasioissa on tarpeen, että poliisi-, pelastus- ja sosiaali- ja terveydenhoitoviranomaisella sekä haastemiehellä on käytössään sellaisen henkilön yhteystiedot, jonka puoleen voi kääntyä rakennukseen sisään pääsemiseksi. Siksi järjestyksellään ehdotetaan tällaisen velvollisuuden säätämistä rakennuksen omistajalle, haltijalle ja näiden edustajalle. Asian luonteesta johtuen lukossa olevan oven avaamisen tulisi tapahtua korvauksetta. Säännöstä, jonka mukaan kerrostalossa porraskäytävästä ulos johdettava ovi olisi tiettyinä aikoina pidettävä lukitsematta, ei voida pitää kotirauhan turvaamisen kannalta ongelmattomana.

Kielletyt esineet ja aineet

Erilaisten toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden hallussapito yleisellä paikalla aiheuttaa vakavan vaaran yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Yleisten paikkojen turvallisuuteen voidaan suoranaisesti vaikuttaa kieltämällä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapito. Ehdotuksessa on luokiteltu tällaisiksi esineiksi teräaseet, rikkoutuneet lasiesineet ja muut näihin rinnastettavat viiltämiseen tai pistämiseen soveltuvat esineet; patukat, pesäpallomailat, ketjut, jouset, vaijerit, kaapelit ja muut näihin rinnastettavat lyömiseen soveltuvat esineet; tikat, kuulat ja muut näihin rinnastettavat heittämiseen soveltuvat esineet; syövyttävät sekä toisen vahingoittamiseen tai lamauttamiseen soveltuvat aineet; ilma-aseet, jousitoimiset aseet, harppuunat, ritsat ja puhallusputket sekä muut näihin rinnastettavat ampumiseen soveltuvat esineet sekä laserosoittimet. Nämä esineet ja aineet ovat sellaisia, että niillä olisi hyväksyttävä käyttötarkoitus, ne ovat vaarallisuudeltaan rinnastettavissa tällaisiin esineisiin tai näitä vastaavia esineitä tai aineita on ympäristöstä hankittavissa.

Voimassaolevan teräaselainsäädännön ongelmakohtana on ollut rajan vetäminen eri ryhmiin kuuluvien teräaseiden välille. Rajanvedolla on teräaselainsäädännössä oleellinen merkitys, koska vaarallisia teräaseita koskevat säännökset eroavat oleellisesti muita teräaseita koskevista säännöksistä. Lainsäädännön tulkinnanvaraisuutta on pidettävä kansalaisen kannalta erityisenä oikeusturvaongelmana. Tämän vuoksi ehdotuksessa on veitset, puukot, tikarit, pistimet, viidakko-veitset ja miekat säännelty keskenään samalla tavalla siten, että niitä koskee ehdotuksen 10 §:n säännös, joka kieltää hallussapidon ilman hyväksyttävää syytä yleisellä paikalla. Ehdotuksen 9 §:n kiellettyjen esineiden luetteloon on sisällytetty stiletit, joiden osalta tulkintaongelmia ei juurikaan syntyne. Stilettejä voidaan niiden helpon kätkeytyvyyden vuoksi pitää muita teräaseita vaarallisempinakin, eivätkä ne juurikaan sovellu mihinkään hyväksyttävään käyttötarkoitukseen. Suurikokoisten miekkojen ja viidakkoveisten yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle ai-

heuttamaa vaaraa lieventää niiden kätkemisen vaikeus.

Turvallisuuteen yleisillä paikoilla voidaan vaikuttaa tehokkaasti myös eräin välillisin keinoin. Tämä voi tapahtua ensinnäkin sääntelemällä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden valmistusta, maahantuontia ja kauppaa. Ehdotuksessa kielletäisiin yleisillä paikoilla tapahtuvan hallussapidon lisäksi valmistus, maahantuonti ja kauppa sellaisten esineiden osalta, jotka voidaan luokitella ominaisuuksiensa puolesta erityisen hyvin toisen vahingoittamiseen soveltuviksi, ja joilla ei olisi sellaista hyväksyttävää käyttötarkoitusta, jonka vuoksi niiden valmistus, maahantuonti tai kauppa tulisi sallia. Tällaisia esineitä olisivat nyrkkiraudat, stiletit, heittotähdet, muuksi esineeksi naamioidut teräaseet, sähkölamauttimet ja -patukat, jousipatukat, tarkkuussingot ja -lingot.

Teleskooppipatukan hallussapito sallittaisiin vartijoille sekä eräin edellytyksin järjestysvalvojille työtehtävissään. Teleskooppipatukkaa voidaan pitää tavallista patukkaa vaarallisempana esineenä sen helpon kätkeväyyden vuoksi. Teleskooppipatukan hallussapito sallittaisiin lisäksi liikenneasemalle, kauppakeskukseen tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon järjestystä ja turvallisuutta valvomaan asetetuille järjestysvalvojille.

Yksityisistä turvapalveluista annetun lainsäädännön perusteella säänneltäisiin, minkälaisen koulutuksen saamista kantaminen edellyttäisi ja millaisissa tapauksissa kantaminen olisi mahdollista.

Ilma-aseiden sekä jousitoimisten aseiden hallussapito ilman hyväksyttävää syytä yleisellä paikalla ehdotetaan kiellettäväksi. Lisäksi ehdotetaan, että tällaisen aseiden myyminen tai muu pysyvä luovuttaminen alle 18-vuotiaalle olisi mahdollista ainoastaan tämän huoltajan suostumuksella. Varsijousia ja tietyn tehorajan ylittäviä muita jousiaseita ja ilma-aseita ei ehdotettaisi luvanvaraistettaviksi. Luvanvaraistamiseen ei olisi tarvetta ottaen huomioon, että näillä aseilla on aiheutunut vain vähän sellaisia ongelmatapauksia, joihin luvanvaraistamisella voitaisiin vaikuttaa. Luvanvaraistaminen ei kaikkien ilma-aseiden ja jousitoimisten aseiden osalta olisi järkevää, koska osa aseista on heikkotehoisia. Näiden heikkotehoisimpien aseiden

kanssa yleisimmin muodostuviin ongelmiin eli ilkkivaltaiseen käyttöön ja vahingonlaukauksista aiheutuviin vammautumisiin voitaisiin vaikuttaa esitetyillä hallussapitorajoituksilla. Kaikkein tehokkaimpien ilma-aseiden hankkimista on tähän saakka rajoittanut ilmeisesti lisääntyvän lähtönopeuden myötä heikentyvä tarkkuus ja siis huono soveltuvuus tarkkuusammuntaan. Lisäksi tehokkaampia aseita ei ole juurikaan ollut saatavissa halvimmissa hintaryhmissä. Ilma-aseiden osalta ei ole kansainvälisesti yhtenäistä sääntelyä, mutta tehokkaimmat ilma-aseet on luvanvaraistettu useissa maissa. Kaarijousta ei vaarallisuudeltaan voida pitää rinnastettavana muihin jousitoimisiin aseisiin. Se on näitä suurikokoisempi, sitä voi pitää kerrallaan jännitettynä vain lyhyen ajan ja sillä tarkasti ampuminen on huomattavasti vaikeampaa kuin esimerkiksi varsijousella.

Ilma-aseiden ja jousitoimisten aseiden luvanvaraistaminen edellyttäisi kaikkien valmistettavien ja maahantuotavien aseiden testaamista sen selvittämiseksi ylittäisivätkö ne tehorajan ja kuuluisivatko ne siten luvanvaraisuuden piiriin. Luvanvaraistaminen voitaisiin toteuttaa siten, että rajat vastaisivat muualla käytössä olevia rajoja, jolloin testituloksia olisi mahdollista käyttää useissa maissa. Varsijousien osalta luvanvaraistamisen tehoa laskisi aseiden helppo valmistettavuus. Osien säätäminen luvanvaraiseksi aiheuttaisi tulkintaongelmia ja monimutkaistaisi lupajärjestelmää. Varsijousien sekä tehokkaiden jousitoimisten aseiden ja ilma-aseiden luvanvaraistaminen aiheuttaisi runsaasti lisätyötä lupaviranomaisille. Mikäli nyt ehdotetut säännökset osoittautuisivat riittämättömiksi, voitaisiin luvanvaraistaminen toteuttaa myöhemmin. Eduskunnan käsiteltävänä olevan ampuma-aselain muutoksen yhteydessä mahdollisesti toteutettava uudelleenrekisteröinti sekä erillisenä valmistettava ampuma-aseiden armovuosisijärjestely lisäävät poliisilaitosten lupahenkilöstön työmäärää huomattavasti ainakin vuoden 2003 loppuun saakka. Tämän vuoksi varsijousien sekä tehokkaiden jousitoimisten aseiden ja ilma-aseiden luvanvaraistaminen eivät tällä hetkellä ole resurssienkaan puolesta toteuttamiskelpoisia. Varsijousien sekä tehokkaiden jousitoimisten aseiden ja ilma-aseiden luvanva-

raistamista koskevat säännökset eivät soveltuisi sisällytettäväksi järjestyslakiin vaan omaan lakiinsa tai ampuma-aselakiin (1/1998).

Esityksessä mahdollistettaisiin historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaiden nyrkkirautojen, stiletien, heittotähtien, muuksi esineeksi naamioitujen teräaseiden, jousipatukoiden, teleskooppipatukoiden, tarkkuussinkojen ja -linkojen keräily.

Varsinkin suurissa taajamissa on ongelmana ympäristön töhriminen. Töhryjen poistamisesta aiheutuu pääasiassa kiinteistönomistajille ja yhteiskunnalle huomattavat kustannukset. Töhriminen tapahtuu pääasiassa spray- ja muilla maaleilla, sekä näihin rinnastettavilla aineilla, joiden ilman hyväksyttävää syytä tapahtuva hallussapito esitetään kiellettäväksi yleisillä paikoilla.

Niin sanottuja seinämaalauksia on erotettavissa ainakin kolmea tyyppiä. Värikkäitä ja monimutkaisia maalauksia, joiden maalaamiseen käytetään paljon aikaa ja vaivaa, kutsutaan yleisesti graffiteiksi. Hyvin yleisiä ovat eräänlaiset nopeasti maalatut nimikirjoitukset, niin sanotut tagit. Omaksi lajikseen voidaan katsoa myös perinteisempi poliittinen seinäkirjoittelu. Kaikille kolmelle seinämaalauksiryhmälle on tekijöiden kannalta oleellista se, että ne ovat mahdollisimman laajan katsojakunnan näkyvissä. Neljännen ryhmän muodostaa töhriminen töhrimisen vuoksi, mitä ei voida pitää seinämaalaukseen kuuluvana. Aina kun kysymys on luvattomasti maalaamisesta, voidaan puhua töhrimisestä riippumatta siitä, onko maalauksilla taiteellista arvoa tai jotakin aatteellista merkitystä.

Töhrimistä voidaan arvioida rikoslain 35 luvun 1 tai 2 §:n mukaisena vahingontekona tai törkeänä vahingontekona. Järjestyslain säännöksen tarkoituksena on kuitenkin mahdollistaa töhrimiseen puuttuminen etukäteen, ennen kuin teko on tapahtunut. Poliisin mukaan huomattavan osan töhryistä tekevät siihen erikoistuneet ryhmät, jotka toimivat hyvin organisoidusti, ja heitä on vaikea saada kiinni itse teosta. Poliisin tavatessa yöllä kadulla ihmisiä, joilla on spray-maaleja tai muita vastaavia töhrimiseen soveltuvia aineita, ei asialle voida mitään. Jos poliisi voisi puuttua töhrimiseen soveltuvien aineiden hallussapi-

toon jo silloin, kun hallussapidolle ei ole mitään hyväksyttävää syytä, voitaisiin monia turvallisuutta vaarantavia töhrimisiä estää ennalta. Toisaalta myös suuri määrä töhryjä yleisillä paikoilla rakennuksissa tai muissa rakenteissa luo ihmisissä turvattomuuden tunnetta, koska ne viestivät, että alueella ei ole valvontaa. Niitä pidetään yleisen epäjärjestyksen ja vaaran merkkeinä.

Eläimet

Ehdotettavan järjestyslain 4 lukuun otettaisiin säännöksiä eräiden koti- ja muiden eläimien pitämisestä. Lain 14 § koskisi koirakuria ja eräin osin muita, lähinnä lemmikkieläimiä.

Järjestyslaissa säädeltäisiin lemmikkieläinten pito yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta, ottaen huomioon yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymisen, ihmisen turvallisen liikkumisen, terveyden ja hyvinvoinnin sekä lemmikkieläinten turvallisuuden ja hyvinvoinnin. Irrallaan olevat lemmikkieläimet aiheuttavat taajamassa ja erityisesti yleisillä uimarannoilla, lasten leikkipaikoilla, toriaikana torilla, kuntopoluilla ja sen kaltaisilla paikoilla sekä urheilukentillä ongelmia, josta syystä olisi säädettävä lemmikkieläinten hoidosta yleisen järjestyksenpidon kannalta.

Eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 1 §:n 1 momentin mukaan eläimen pitopaikan rakenteet ja laitteet ovat siten suunniteltava, rakennettava ja huollettava, että eläimen karkaamisvaara on mahdollisimman vähäinen. Jo tätä asettaa lemmikkieläimen omistajille ja huostassa pitäjille velvollisuuksia. Varsinaiset eläinten liikkumissäännöt olisivat järjestyslaissa.

Koiran ja kissan pitämisestä on säännökset metsästyslaissa, lähinnä riistanhoidon ja metsästämisestä kannalta. Koiran kiinnipito-velvollisuus on säädetty lain 51 §:ssä. Lain 85 §:ssä säädetty huolenpito kissasta on tarkoitettu koskemaan kaikkia alueita. Kotieläimeksi otetun kissan heitteillejättö ja hylkääminen on metsästyslaissa säädetty kielteeksi. Taajamissa niin kissat kuin koiratkin ovat irrallaan alttiina vahingoittumiselle. Lisäksi ne aiheuttavat irrallaan erilaisia ristirii-

ta- ja vahinkotilanteita. Ongelmia on aiheutunut muun muassa irrallaan olevien kissojen hävityksestä.

Lemmikkieläinten suojelua koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 49/1992 (voimaansaattaminen 540/1992) mukaan lemmikkieläinten pidon peruseräkkeisiin kuuluu, ettei eläintä saa jättää heitteille. Tämä tarkoittaa, että eläin on joko koditon tai sellaista lemmikkieläintä, joka on omistajansa tai haltijansa kotipiirin rajojen ulkopuolella, eikä kenenkään muun omistajan tai haltijan hallinnassa tai suorassa valvonnassa (1 artiklan 5 kohta). Henkilö, joka pitää lemmikkieläintä tai joka on suostunut siitä huolehtimaan, on vastuussa sen terveydestä ja hyvinvoinnista. Henkilö, joka pitää lemmikkieläintä tai huolehtii siitä, ryhtyy kohtuullisiin toimenpiteisiin eläimen karkaamisen estämiseksi. Eläintä ei saa pitää lemmikkinä, jos eläin ei sopeudu ihmisen huostassa olemiseen (4 artikla).

Koiran irrallaan tai kiinni oleminen on useissa tapauksissa turvallisuuskysymys. Irrallaan oleva koira saattaa aiheuttaa pelkoa ja turvattomuuden tunnetta. Rikoslain 44 luvun 7 ja 8 §:n koskevat ainoastaan vaarallisia eläimiä.

Jotta ihmiset voisivat kulkea yleisillä paikoilla turvallisesti ja häiriintymättä, tulisi estää sellaisetkin tilanteet, joissa sinänsä vaaraton koira pääsee nuuskimaan tai muuten ahdistelemaan sivullisia. Ainoa keino tämän ongelman ratkaisemiseksi olisi säätää koiranpitäjälle velvollisuus pitää koira taajaan rakennetulla alueella kytkettynä — lukuunottamatta paikkoja, jotka on varattu irrallaan olevia koiria varten. Alueella, jossa ei ole asutusta koiran kytkettynä pitämiseen ei ole samanlaista tarvetta.

Yleisen turvallisuuden, viihtyisyyden ja terveydellisten syiden takia koiraa ei tule päästää uimarannoille eikä vastaaville paikoille, joissa yleensä oleskelee paljon ihmisiä, etenkin lapsia, taikka joissa irrallaan olevat koirat muutoin ovat omiaan aiheuttamaan turvattomuutta tai tautien tarttumisen vaaraa. Hiihtoladuilla ja kuntopoluilla irrallaan olevat koirat muodostavat turvallisuusriskin niiden voidessa törmätä hiihtäjiin tai juoksijoihin.

Nykyisin on jossain määrin epäselvää, kos-

kevatko jätelain jätettä koskevat säännökset koiran ulostetta. Siksi olisi tarpeen ottaa lakiin selvä säännös, jonka perusteella koiranpitäjän on otettava talteen koiran (kiinteä) uloste tai muutoin huolehdittava, ettei se jää ympäristöön taajaan rakennetulla alueella. Tällaista tarvetta ei ole metsässä tai muualla rakentamattomalla alueella. Hevosen tai kissan ulosteesta ei ole aiheutunut vastaavanlaista ongelmaa.

Poliisikoiran, vartijan koiran ja palveluskoiran käytön luonteesta johtuu, että niiden on päästävä paikkoihin, joihin muita koiria ei voi päästää, minkä vuoksi näiden koirien osalta ehdotetaan lakiin otettavaksi poikkeussäännös.

Koiraa koskevia säännöksiä sovellettaisiin erään rajoituksien myös muihin koti- ja lemmikkieläimiin. Kissoihin sovellettaisiin eräitä paikkoja koskevia rajoituksia. Hevosiin sovellettaisiin samoja rajoituksia kuin koiriin. Muihin eläimiin rajoitukset tulisivat sovellettaviksi, jos eläimet vastaisivat kooltaan tai muilta ominaisuuksiltaan koiraa. Säännöstä ei siten sovellettaisi esimerkiksi kilpikonnaan tai vastaavaan eläimeen.

Ihmisten lemmikkinä tai muusta syystä pitämien eläinten häiritsevään ääntelyyn sovellettaisiin tapauksesta riippuen ehdotettavan järjestyslain 3 §:n 1 kohtaa ("häiritsee yleistä järjestystä metelöimällä tai muulla sellaisella tavalla") tai rikoslain kotirauhan häiritsemistä koskevia säännöksiä.

Ehdotettavan järjestyslain 15 §:ssä kielletäisiin ratsastaminen ja hevosella tai muulla vastaavalla eläimellä ajaminen jalan liikkumiseen tarkoitetuilla ulkoilureiteillä, jollei reitistä vastaava ole esimerkiksi liikenne-merkkiä muistuttavin merkein osoittanut reittiä myös hevoselle kulkemiseen sallituksi. Nykyisin ja varsinkin vastaisuudessa voi olla käytössä muunkin eläimen kuin hevosen vetämiä kärryjä.

Ratsastajaa ja eläinten kuljettajaa koskevat tieliikennelain mukaan soveltuvin osin ajoneuvon kuljettajaa koskevat säännökset. Maastoliikennelaki koskee moottorikäyttöistä ajoneuvoa. Luonnonsuojelulaissa (71/1923) säädetyt liikkumisrajoitukset koskevat vain luonnonsuojelualueita eli luonnonpuistoa ja kansallispuistoa (18 §, laissa 672/1991).

Seuraamukset

Ehdotettavassa järjestyslaissa olisi kolme rangaistussäännöstä: järjestysrikkomus, kiellettyjä vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen ja vaarallisia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkominen.

Yleisen järjestyksen häiritseminen ja turvallisuuden vaarantaminen metelöimällä tai muulla sellaisella tavalla, uhkaavalla käyttäytymisellä taikka ampumalla tai esineitä heittelemällä olisi perusrikkomus yleistä järjestystä ja turvallisuutta vastaan (järjestysrikkomus). Nykyisessä rikoslaissa (17 luvun 13 § ilkivalta) tällaisesta teosta on rangaistuksena sakko. Järjestysrikkomuksesta tuomittaisiin myös muun muassa päihdyttävän aineen nauttimisesta taajamassa yleisellä paikalla ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa, vaaraa aiheuttavia töitä koskevien velvollisuuksien rikkomisesta, vaaraa aiheuttavasta mainostamisesta, virtsaamisesta tai ulostamisesta laissa kielletyssä paikassa tai kielletyllä tavalla, töhrimiseen soveltuvien aineiden tai esineiden hallussapidosta vastoin lain säännöstä sekä eläinten pitämiseen liittyvien säännösten rikkomisesta. Seksuaalipalvelujen ostaminen tai maksullinen tarjoaminen yleisellä paikalla siten, että siitä aiheutuu häiriötä ympäristölle ja esitysten järjestäminen vaaraa aiheuttavalla tavalla olisivat myös rangaistavia järjestysrikkomuksena. Järjestysrikkomukseen voi syyllistyä monella tavalla, joten seuraamusasteikonkin tulee käytännössä olla suhteellisen laaja.

Järjestysrikkomuksesta olisi rangaistusseuraamuksena sakko ja kiellettyjen vaarallisten esineiden hallussapitoa koskevan säännöksen rikkomisesta sakko tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistus. Näiden esineiden valmistusta, kauppaa ja maahantuontia koskevien säännösten rikkomisesta olisi rangaistuksena sakkoa tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. Toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoon tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistukseen. Voimassa olevan teräselain mukaan rangaistusseuraamus teräaseen hallussapidosta yleisellä paikalla on sakko tai vankeutta enintään kuusi kuukautta ja vaarallisen teräaseen osalta sakko tai van-

keutta enintään yksi vuosi. Vaarallisen teräaseen myyntiä varten tapahtuvaa maahantuontia tai valmistusta sekä kauppaa koskevien säännösten rikkomisesta rangaistusseuraamus olisi sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Ehdotetun järjestyslain 19 §:n mukaan vähäisimmistä järjestysrikkomuksista ja vaarallisia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkomisesta voitaisiin määrätä varsinaisen sakkorangaistuksen sijasta rikesakko. Suureen osaan järjestysrikkomuksista soveltuisi rikesakon sijasta yhtä hyvin hallinnollinen maksuseuraamus. Tällaista seuraamusta ei tällä hetkellä ole. Kun rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää aikanaan uudistetaan ja käyttöön otetaan mahdollisesti pysäköintivirhemaksun kaltainen maksuseuraamus, osa lievimmistä järjestysrikkomuksista olisi saatettava tällaisen seuraamuksen piiriin. Osa rikkomuksista on sen laatuista, että huomautusmenettelyä olisi pidettävä riittävänä.

Mikäli joku poliisin kehotuksesta huolimatta laiminlöisi ehdotetun lain 6 §:n 1 momentin vastaisen mainosvalon tai mainoksen poistamisen, poliisilla olisi oikeus laiminlyöjän kustannuksella huolehtia sen poistamisesta. Kiireellisissä tapauksissa, joita olisi huomattava yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen, poliisilla olisi asianomaista kuulematta oikeus huolehtia valon tai mainoksen poistamisesta.

Järjestyksenvalvojan asettaminen järjestyslain nojalla

Lailla yksityisistä turvallisuuspalveluista uudistettiin myös vartioimisliiketoiminnan harjoittamiseen liittyvä lainsäädäntö. Lain mukaan vartioimisliike ei saisi lähtökohtaisesti ottaa vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Vastanvakaltainen säännös sisältyi myös nyttemmin jo kumottuun vartioimisliikelakiin (237/1983). Lähtökohtana olisi, että yksityisistä turvallisuuspalveluista annettavassa laissa säädettäisiin varsinaisesti vain yksityisen turvallisuuden ylläpitämistä.

Nykyisen lainsäädännön nojalla järjestyksenvalvojat valvovat järjestystä muun muassa ravintoloissa, laivoissa sekä leirintäalueilla.

Selkeän yhteiskunnallisen tarpeen johdosta vastaavankaltainen järjestely ehdotetaan nyt toteutettavaksi myös kauppakeskusten, joukkoliikenteen kulkuneuvojen sekä liikenneasemien osalta. Näidenkin paikkojen osalta kysymys olisi nykyiseen tapaan alueellisesti selkeästi rajatusta paikasta. Järjestyksenvalvojen asettamisen mahdollistava säännös ehdotetaan sisällytettäväksi järjestyslakiin sen johdosta, että kyseisellä lailla on tarkoitus parantaa turvallisuutta nimenomaan yleisillä paikoilla. Näin mahdollistettaisiin esimerkiksi järjestyksenvalvojen asettaminen metroasemille. Vastaavankaltainen menettely on toteutettu jo Ruotsissa ja Tanskassa, joissa järjestyksenvalvojat voivat vastata poliisipiirin päällikön suostumuksella järjestyksenpidosta muun muassa kauppakeskuksissa.

Järjestyksenvalvojen käyttämisestä kyseisissä tehtävissä puoltaa myös se, että järjestyksenvalvojen toimivaltuudet on määritelty järjestyksenvalvojalaisissa nimenomaan järjestyksenpitoon liittyviä tehtäviä varten. Vartijoiden osalta toimivaltuudet ovat toisenlaisia. Järjestyksenvalvojilla on muun muassa oikeus tehtävänsä suorittamiseen liittyen poistaa henkilö kyseiseltä paikalta vartijan poistamisoikeutta laajemmin, sekä ottaa tällainen henkilö tarvittaessa kiinni. Kyseiset toimivaltuudet ovat usein välttämättömiä järjestyksenpitoon liittyen tehtävien suorittamiseksi. Järjestyksenvalvojen toimivaltuuksia ehdotetaan kuitenkin rajoitettavaksi siten, etteivät pääsyn estämiseen ja sisääntulotarkastuksiin liittyvät toimivaltuudet ulottuisi tämän esityksen mukaisten toimeksiantojen suorittamiseen.

Järjestyksenvalvojen asettamisesta päättäisi aina tapauskohtaisen harkinnan perusteella poliisipäällikkö. Paikallispoliisilla olisi parhaat edellytykset arvioida, onko tiettyä yleistä paikkaa pidettävä senkaltaisena, että sinne voidaan asettaa järjestyksenvalvoja ylläpitämään järjestystä. Järjestyksenvalvojen toimialue tulisi määritellä aina tapauskohtaisesti. Toimialueen tulisi olla jokin alueellisesti tai rakenteellisesti helposti erottuva kokonaisuus, jonka myös kansalaiset voisivat havaita helposti.

Viranomaisvalvonnan sekä kansalaisten oikeusturvan varmistamiseksi esityksen mukaisten järjestyksenvalvontatehtävien suorit-

tamiseen esitetään sovellettavaksi tiettyjä vartioimisliiketoiminnan harjoittamiseen liittyviä säännöksiä.

Kyseisten tehtävien siirtäminen yksinomaan poliisille edellyttäisi huomattavia yhteiskunnallisia lisäresursseja. Ainoaksi todelliseksi vaihtoehdoksi jää järjestely, jossa kyseisiä tehtäviä hoitavat nykyiseen tapaan muut kuin viranomaiset, mutta kuitenkin siten, että toimivaltuuksiin liittyvät seikat ovat riittävän selviä.

Ehdotettu järjestely muuttaisi nykykäytäntöä siten, että nyt kauppakeskuksissa ja metrossa vartijan asemassa ja valtuuksilla toimivat henkilöt olisivat tulevaisuudessa järjestyksenvalvojan asemassa ja järjestyksenvalvojen toimivaltuuksin.

Muutoksen avulla selkeytettäisiin samalla nykytilannetta määrittelemällä ne yleiset paikat sekä kulkuneuvot, joissa muut kuin viranomaiset voisivat vastata järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Samalla poistettaisiin nyt esiintyvä tosiasiallinen tarve käyttää vartijoita lainsäädännössä olevasta kielosta huolimatta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Tosiasiallisesti kyse ei olisi poliisin tehtävien siirtämisestä yksityisille tahoille, vaan jo nyt yksityisten tahojen suorittamien turvallisuuspalveluiden uudelleenjärjestelystä yhteiskunnan kehittämisen myötä.

Muita lakeja koskevia ehdotuksia

Rikoslaki

Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin muutoksia, jotka mahdollistaisivat rikesakon määräämisen järjestysrikkomuksesta. Osa järjestysrikkomuksen toteuttavista teoista on siinä määrin lieviä, että muuta seuraamusta kuin varsinaista rangaistusta esimerkiksi hallinnollista seuraamusta olisi pidettävä tarkoituksenmukaisena. Tässä esityksessä ei ollut mahdollisuutta kuitenkaan käsitellä uusia seuraamusmuotoja.

Esityksessä ehdotetaan rikoslain 17 luvun 13 §:n purkamista siten, että osa siitä tulisi sisältymään järjestyslakiin ja osa, lähinnä yksityisissä paikoissa ja yleisöltä suljetuissa sisätiloissa tapahtuva toiminta jäisi rikoslakiin. Samoin rikoslakiin jäisi ilkivaltapykälän

joukkoliikenteen hätäjarrun tai muun hälyt-
timen väärinkäyttöä koskevaa 5 kohtaa vas-
taava säännös.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan rikoslain 44
luvun 10—13 ja 21 §:n kumoamista ja niiden
sisältämien säännösten ottamista täsmennet-
tyinä järjestyslakiin.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys
terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikok-
sia koskevien rikoslain säännösten uudis-
tamiseksi ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi
(HE 17/2001 vp). Esityksessä ehdotetaan, et-
tä rikoslain nykyinen 44 luku korvattaisiin
uudella, terveyttä ja turvallisuutta vaaranta-
via rikoksia koskevalla luvulla. Jos mai-
nitussa esityksessä ehdotetut lainmuutokset
hyväksytään tulemaan voimaan ennen nyt
käsillä olevassa esityksessä ehdotettuja lain-
muutoksia tai samanaikaisesti niiden kanssa,
nyt käsillä olevaan esitykseen sisältyvä ehdo-
tus rikoslain 44 luvun 10—13 ja 21 §:n ku-
moamisesta käy tarpeettomaksi.

Laki rangaistusmääräysmenettelystä

Esityksessä ehdotetaan rangaistuspää-
räysmenettelystä annetun lain 1 §:n viittausta
kunnallisen järjestyssäännön rikkomiseen
poistettavaksi.

Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliiken- teessä

Esityksessä ehdotetaan lain 6 §:n viittaus
ilkevällä rangaistavuuden säätämistä rik-
koslaissa muutettavaksi viittaukseksi järjes-
tyslakiin.

Alkoholilaki

Esityksessä ehdotetaan alkoholilain 58 §:n
1 momentin 4 kohdan, joka koskee alkoholin
nauttimista joukkoliikenteen kulkuneuvossa,
siirtämistä täsmennettynä järjestyslakiin.

Teräselaki

Esityksessä ehdotetaan teräselaisissa ja -
asetuksessa olevien säännösten ottamista
täsmennettyinä ja osittain laajennettuina jär-
jestyslakiin ja samalla teräselain kumo-
amista.

Kuntalaki

Järjestyslain säätämisen jälkeen kuntalain
7 § tulisi tarpeettomaksi, ja se esitetään ku-
mottavaksi.

Kuntajakolaki

Kunnallisten järjestyssääntöjen luontoisia
sääntöjä on annettu muidenkin lakien kuin
kumottavaksi ehdotetun kuntalain 7 §:n no-
jalla. Tällaisia sääntöjä ovat kunnallisista sa-
tamista ja liikennemaksuista annetun lain no-
jalla annetut satamajärjestykset, jätelain no-
jalla annetut kunnalliset jätehuoltomääräyk-
set, maankäyttö- ja rakennuslain nojalla an-
netut rakennusjärjestykset sekä terveyden-
suojelulain nojalla annetut terveydensuojelu-
järjestykset. Koska ehdotetulla hallituksen
esityksellä ei puututa mainittuihin järjestyk-
siin, on niitä koskeva yleisviittaus syytä säi-
lyttää kuntajakolain 31 §:ssä.

Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta

Järjestyslain säätämisen jälkeen elinkeinon
harjoittamisesta annetun lain viittaukset jär-
jestyssääntöjen ja tarkastuksen aikaansaa-
miseksi annettujen asetusten noudattamiseen
tulevat tarpeettomiksi, ja ne ehdotetaan ku-
mottaviksi.

Tieliikennelaki

Koska järjestyslain soveltamisalue on ylei-
nen paikka, on tarkoituksenmukaisempaa että
pysäköintiä yksityisellä paikalla koskeva
säännös olisi tieliikennelaisissa, jossa on
muutkin pysäköintikiellot, ja jossa on kaksi
muutakin säännöstä, joita sovelletaan muual-
la kuin tiellä.

Laki järjestyksenvalvojista

Esityksessä ehdotetaan järjestyksenvalvo-
jista annetun lain 1 §:n viittaussäännöksen
muuttamista siten, että laki koskisi myös jär-
jestyslain nojalla asetettavia järjestyksen-
valvojia. Tältä osin olisi kysymys teknisestä
muutoksesta.

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta

Esityksessä ehdotetaan kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamista siten, että kunnallisessa säännössä ei voitaisi enää antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten kadun ja eräiden muiden yleisten alueiden puhtaanpito sekä kunnossapito talvella on hoidettava, ja että tällaisten säännösten rikkomisesta ei voitaisi tuomita sakkorangaistukseen.

Muut lait

Lainsäädännössä on runsaasti rangaistus- säännöksiä, joita koskevat teonkuvaukset puuttuvat laintasoisesta säännöksestä. Näitä ovat muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki, jätelaki, ympäristönsuojelulaki, terveys- densuojelulaki ja kunnallisista satama- järjestyksistä ja liikennemaksuista annettu laki. Näihin lakeihin ei ole tarkoituksenmu- kaista tehdä tässä yhteydessä korjauksia.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esitykseen sisältyvillä lakiehdotuksilla ei ole sellaisia taloudellisia vaikutuksia, joilla olisi välitöntä vaikutusta valtion talousarvioon. Lakiehdotusten toteutumisesta ei aiheutuisi kustannusten lisääntymistä valtiolle. Lakiehdotusten toteutumisella olisi odotetta- vissa säästöjä valtiontaloudelle ja myös kansantaloudelle ehdotusten rikoksia ja häiriöitä ennalta estävän vaikutuksen johdosta. Poliisi- sin voidessa esimerkiksi puuttua töhrimiseen jo ennen sen tapahtumista vähenevät töhrimi- sen puhdistamisesta aiheutuvat kustannukset.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaiku- tukset

Kunnanvaltuusto ei esityksen mukaan voisi enää vahvistaa yleistä järjestyssääntöä. Ylei- seen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät säännökset olisivat laissa. Vakavimmat yleis- tä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavat teot

olisi nykyiseen tapaan säädelty rikoslais- sa. Teot, joista nykyisin on määräyksiä kunnalli- sissa järjestyssäännöissä, tulisivat säännel- lyiksi järjestyksilaisissa. Myös eräissä muissa la- eissa olisi edelleen asiaan liittyviä säännök- siä.

Järjestyslain säännösten noudattamista val- voisi poliisi. Eräät kunnallisissa järjestyss- säännöissä säännellyt viranomaisen lupaa edellyttävät toiminnot eivät olisi enää luvan- varaisia. Joidenkin kuntien järjestyssään- nöissä esimerkiksi melua aiheuttaviin töihin on pitänyt saada poliisin lupa. Toisaalta eräi- den kiellettyjen esineiden hallussapitoon voi- si saada poliisilta poikkeuslupan.

Esitetyillä muutoksilla ei olisi henkilöstö- vaikutuksia.

4.3. Ympäristövaikutukset

Esityksellä on myönteisiä ympäristövaiku- tuksia, koska sen sisältämien säännösten so- veltaminen parantaisi omalta osaltaan ympä- ristön viihtyisyyttä ja taajaan rakennettujen alueiden ympäristökuvaa. Mahdollisuus puuttua ennalta töhrimiseen jo siinä vaihees- sa, kun siihen soveltuvia aineita kuljetetaan mahdolliselle tekopaikalle, vaikuttaisi myön- teisesti rakennettujen alueiden ympäristö- kuvaan sekä lisäksi yleistä turvallisuuden tunnetta ja siten parantaisi myös sosiaalisen ympäristön laatua. Kotieläinten ja ihmisten ulosteiden väheneminen rakennetuilla alueil- la ja yleisillä paikoilla parantaisi kyseisten alueiden hygieenistä laatua sekä vähentäisi roskaantumista ja jossain määrin myös ympä- ristön pilaantumisen vaaraa.

4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Esityksellä ei ole vaikutuksia eri kansalais- ryhmien asemaan.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Eduskunnan lausumat ja muut kannanotot

on selostettu esityksen yleisperusteluiden johdanto-osassa.

Valmisteluelimet

Sisäasiainministeriö asetti 26 päivänä toukokuuta 1998 lainsäädäntöhankkeen turvallisuuden edistämiseksi yleisillä paikoilla koskevan lain valmistelemiseksi. Sisäasiainministeriö asetti hankkeelle ohjausryhmän, jonka tehtävänä oli lainsäädäntöhankkeen ohjaus ja valvonta. Hankkeelle nimettiin valmistelusta vastaava työryhmä (järjestyslakityöryhmä), joka laati ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Ehdotus luovutettiin sisäasiainministeriölle 21 päivänä tammikuuta 2000 (Ehdotus järjestyslaiksi. Järjestyslakityöryhmän mietintö, SM:n julkaisu 1/2000).

5.2. Lausunnot

Järjestyslakityöryhmän mietinnöstä pyydettiin seuraavilta tahoilta lausunto:

Eduskunnan oikeusasiamies, Espoon kihlakunnan poliisilaitos, Forssan käräjäoikeus, Helsingin hovioikeus, Helsingin kaupunki, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos, Helsingin yliopisto, Ihmisoikeusjuristit, Ilmailulaitos, Joensuun kihlakunnan poliisilaitos, Kaupan Keskusliitto, kauppa- ja teollisuusministeriö, Keskusrikospoliisi, Korkein hallinto-oikeus, Korkein oikeus, Kotkan kihlakunnan syyttäjänvirasto, Kuluttajavirasto, Kuntaliitto, Lahden kaupunki, Lapin yliopisto, Lastensuojelun keskusliitto, Lempäälän kunta, liikenneministeriö, Liikkuva poliisi, Linja-autoliitto, Mainostajien liitto, Matkahuolto Oy Ab, Metsästäjien keskusjärjestö, Museovirasto, Oikeuskanslerinvirasto, oikeusministeriö, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Oulun kihlakunnan syyttäjänvirasto, Poliisikoulu, poliisin lääninjohdot, Poliisin tekniikkakeskus, Prostituutio pois kaduilta – kansanliike, Pro-Tukipiste ry, PUSH ry, Raision kihlakunnan poliisilaitos, Rakennusteollisuuden keskusliitto, Riihimäen kihlakunnanviraston syyttäjäosasto, Ruokolahden kunta, sisäasiainministeriön kuntaosasto, pelastusosasto sekä rajavartio-osasto, sosiaali-

ja terveysministeriö, Stakes, Suojelupoliisi, Suomen Ampujainliitto, Suomen Asehistoriallinen Seura ry, Suomen Asehistorian liitto, Suomen Eläinsuojeluyhdistys ry, Suomen Hotelli- ja ravintola-alan liitto, Suomen Jousiampujain Liitto, Suomen Kennelliitto, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto, Suomen Metsästäjäliitto ry, Suomen Pankkiyhdistys, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry, Suomen Ratsastajainliitto ry, Suomen Suoramarkkinointiliitto ry, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry, Suomen Varsijousiampujat ry, Suomen Vartioliikkeiden Liitto ry, Suomen Ympäristökeskus, Suomen Yrittäjät, Tampereen kihlakunnan poliisilaitos, Tampereen yliopisto, Tasa-arvovaltuutetun toimisto, Teollisuuden ja Työntajain Keskusliitto, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tornion kihlakunnan poliisilaitos, Tullilaitos, Tuotevalvontakeskus, Turun hovioikeus, Turun kihlakunnan poliisilaitos, Turun yliopisto, ulkoasiainministeriö, Urheilu- ja Metsästysaseiden ja -tarvikkeiden vastuulliset maahantuojat, Urheilu- ja Vapaa-aika tukkuliikkeet, Valkeakosken kihlakunnan poliisilaitos, Valtakunnansyyttäjä, Vantaan kihlakunnan poliisilaitos, Varkauden seudun kihlakunnan poliisilaitos, VR-yhtymä Oy, Ålands polisdistrikt.

Lisäksi lausunnon ovat antaneet Naisiin kohdistuvan väkivallan ja prostituution ehkäisyhankkeen johtoryhmä, Naisjärjestöt yhteistyössä, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Lakimiesliitto ja Suomen Syyttäjähdistys ry.

Kuluttajavirasto, Museovirasto, Suojelupoliisi, Suomen Pankkiyhdistys, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry ja ulkoasiainministeriö ovat ilmoittaneet, että niillä ei ole lausuttavaa.

Työryhmä on valmistelun aikana kuullut seuraavia asiantuntijatahoja: rikosentorjunnan neuvottelukunta, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kennelliitto, Suomen Ratsastajain liitto, Suomen Suoramarkkinointiliitto, Lastensuojelun keskusliitto, Matkahuolto Ab Oy, VR-yhtymä Oy, opetusministeriö, Tuotevalvontakeskus, Suomen Satamaliitto, Helsingin yliopiston rikos- ja prosessioikeuden laitos.

Lausuntojen perusteella ehdotusta on korjattu ja täydennetty.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevien rikoslain säännösten uudistamiseksi ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 17/2001 vp). Esityksessä ehdotetaan, että rikoslain 44 lukua ja menettämisseuraamusta koskevat uudistukset korvattaisiin uudella, terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevalla luvulla. Jos mainitussa esityksessä ehdotetut lainmuutokset hyväksytään tulemaan voimaan ennen nyt käsillä olevassa esityksessä ehdotettuja lainmuutoksia tai samanaikaisesti niiden kanssa, nyt käsillä olevaan esitykseen sisältyvä ehdotus rikoslain 44 luvun 10—13 ja 21 §:n kumoamisesta käy tarpeettomaksi.

Eduskunnan käsittelyssä on hallituksen esitys menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 80/2000). Siinä ehdotetaan, että rikoslakiin otetaan uusi 10 luku, johon sisältyisivät menettämisseuraamuksia koskevat soveltamisalaltaan yleiset

säännökset. Luvussa säädettäisiin rikoksen tuottaman hyödyn, rikoksentekovälineen, rikoksen tuotteen ja rikoksen kohteena olleen omaisuuden menettämisestä sekä toissijaisesti arvon menettämisestä.

6.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta on annettu neuvoston direktiivi (91/477/ETY), jäljempänä asedirektiivi. Asedirektiivissä aseilla tarkoitetaan ampumaseiden lisäksi myös kansallisessa lainsäädännössä aseiksi määritellyjä esineitä. Asedirektiivi ei estä aseiden kantamista koskevien kansallisten säännösten soveltamista. Jäsenvaltiot voivat myös antaa lainsäädännössään tiukempia säännöksiä kuin asedirektiivissä säädetyt. Asedirektiivin 14 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on annettava kaikki tarvittavat säännökset, joilla kielletään tuomasta niiden alueelle muuta asetta kuin ampumasetta, jos kyseisen jäsenvaltion kansalliset säännökset sallivat sen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Järjestyslaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Lain tarkoituksena on edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Yleinen järjestys ja turvallisuus koostuu kahdesta osatekijästä: 1) yleisestä järjestyksestä sekä 2) turvallisuudesta. Epiteetti yleinen liittyy järjestykseen, sen sijaan turvallisuudella tarkoitetaan myös yksityistä turvallisuutta. Yleisellä järjestyksellä tarkoitetaan normaalin tilan säilymistä lähinnä yleisillä paikoilla. Normaali keskivertokansalaisen arvomaailman mukainen rauhallinen tila tekee mahdolliseksi ihmisten välisen tavanomaisen kanssakäymisen. Normaaliin tilaan kuuluu se, ettei kukaan häiritse rauhaa enempää kuin paikan tai tapahtuman luonteeseen nähden on soveliaista.

Yleiseen järjestykseen katsotaan kuuluvan myös sen, ettei rauhaa häiritä ihmisten enemmistöä loukkaavalla huonolla käytöksellä. Se, mikä on huonoa käytöstä, vaihtelee ajan, paikan ja muiden olosuhteiden mukaan. Tämän vuoksi onkin noudatettava erityistä varovaisuutta, kun arvioidaan, millainen toiminta on yleistä järjestystä häiritsevää. Moniarvoisessa yhteiskunnassa ihmisten on siedettävä hyvin pitkällekin omista käsityksistä poikkeavia tapoja. Järjestyslaissa ei epäsäädylisyyttä säädetä kiellelyksi.

Sana yleinen viittaa osaksi siihen, että tarkoituksena on edistää järjestyksen säilymistä yleisillä paikoilla. Yleistä järjestystä vaarantaa kuitenkin myös yksityisalueella tapahtuva toiminta, jos häiriö ulottuu yleiselle paikalle tai joissakin tapauksissa toisen yksityisalueelle. Yksityisellä paikalla tapahtuva häiriö saattaa muutenkin loukata yleisiä intressejä, jolloin sitä on pidettävä yleisen järjestyksen vastaisena.

Turvallisuudella tarkoitetaan sellaista tilannetta, jossa ihmiset voivat pelkäämättä ja toisten estämättä käyttää heille kuuluvia perusoikeuksia kuten oleskella ja liikkua yleisillä paikoilla. Turvallisuudella tarkoitetaan

lähinnä henkilökohtaisen koskemattomuuden suoja, mutta myös turvaa omaisuuteen ja muihin perusoikeuksilla suojattuihin oikeushyviin kohdistuvia loukkauksia vastaan. Yksilöiden turvallisuuden takaamisen lisäksi torjutaan valtioon sekä sen hallintoelimiin ja toimintaan kohdistuvia vaaroja.

Käsitteet ovat myös sidoksissa toisiinsa, sillä epäjärjestys luo turvattomuutta. Rikollisuus keskittyy helposti rappeutuville alueille, joista ei huolehdi. Rappeutumisen ja epäjärjestyksen merkit antavat vaikutelman ympäristöstä, josta ei välitetä ja jota ei valvota. Ne synnyttävät vakavaakin rikollisuutta, aiheuttavat turvattomuutta ja ennen kaikkea turvattomuuden tunnetta, pelkoa uhkaavasta rikoksesta. On myös huomattava, että joidenkin ilmiöiden tai toimintojen osalta on vaikeata erottaa, loukkaavatko ne järjestystä vai turvallisuutta vaiko molempia.

Yleinen järjestys ja turvallisuus on joustava käsitepari, joka ei ole täsmällisesti määriteltävissä. Sille voidaan esittää joitakin tunnusmerkkejä, jotka ovat yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vastaisia tai mukaisia. Täsmällisiä rajoja ei kuitenkaan ole helposti löydettävissä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden käsite saa merkityssisältöä sitä koskevien kielto- tai käskynormien yhteydessä. Järjestyslaissa ei ole voitu säätää pelkästään yleisen järjestyksen tai turvallisuuden rikkomista rangaistavaksi, vaan ainoastaan jonkin määrätyn toiminnan harjoittaminen yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaarantavalla tavalla. Myös käsitys siitä, mikä on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vastaista, vaihtelee ajan ja paikan mukaan. Yhteiskunnan ja kansalaisten yleisten moraalikäsitteiden muuttuminen vaikuttaa käsiteparin sisältöön.

Lain noudattamista valvovan on yksittäistapauksessa harkittava, vaarantaako jokin teko yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Tässä harkinnassa tulee ottaa huomioon yhteiskunnan yleiset käsitykset. Valvojan käsitysten tulee vastata näitä yleisiä käsityksiä.

2 §. *Määritelmiä.* Monet järjestyslain säännökset koskevat yleistä paikkaa. Yleisellä paikalla tarkoitetaan sellaisia paikkoja, jotka on tarkoitettu yleisesti käytettäväksi tai joita

tosiasiallisesti, pysyvästi tai tilapäisesti, yleisesti käytetään, riippumatta siitä, kuka paikat omistaa.

Yleisten paikkojen ulkopuolelle jäävät kotirauhan suojaamat paikat. Kotirauhan suojaamia paikkoja ovat yksityisyyttä, rauhaa ja kunniaa koskevan uuden rikoslain 24 luvun 11 §:n (laki 531/2000, HE 184/1999 vp) mukaan asunnot, loma-asunnot ja muut asumiseen tarkoitettut tilat, kuten hotellihuoneet, teltat, asuntovaunut ja asuttavat alukset, sekä asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat pihat niihin välittömästi liittyvine rakennuksineen. Asunnolla tarkoitetaan muun muassa kerros- ja rivitalo- huoneistoja, omakotitaloja sekä niiden osia. Loma-asuntoja voivat olla esimerkiksi kesämökkit. Hotellihuoneeseen verrattavia paikkoja ovat muutkin majoitusliikkeiden vieraiden majoittamista varten pitämät huoneet. Teltat voivat olla sekä lyhytaikaiseen yöpymiseen että pitempiaikaiseen asumiseen tarkoitettuja. Asuntovaunuihin rinnastetaan asuntoautot ja rekka-auton vetovaunu, jos siinä on nukkumiseen tarkoitettu osa. Veneet, joissa voidaan yöpyä, voivat olla asuttavia aluksia.

Asuintalojen porraskäytävät ja asukkaiden yksityisaluetta olevat piha-alueet niihin kuuluvine rakennuksineen ovat kotirauhan piiriin kuuluvia. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi omakotitalojen pihat. Pienehköissä asunto-osakeyhtiöissä on myös mahdollista, että yhtiön omistamat piha-alueet on joko yhtiöjärjestyksessä tai sopimalla jaettu eri asuntojen asukkaiden yksityisalueisiin. Tällaiset alueet nauttivat kotirauhan suojaa. Normaalityyppiset kerrostalojen pihat, joihin ei kuljeta lukittujen ovien tai porttien kautta, ovat yleisiä paikkoja.

Järjestyslain yleisiä paikkoja koskevat säännökset eivät kuitenkaan koske kaikkia paikkoja, joilla ei ole kotirauhan suojaa. Esimerkiksi asumiseen tarkoitettavat rakennukset, kuten ladot ja varastokopit, eivät ole kotirauhan piiriin kuuluvia paikkoja, mutta ne eivät myöskään ole yleisiä paikkoja. Yleisen kriteerinä ei ole sinänsä paikan asu- mistarkoitus.

Yleiset paikat ovat ensinnäkin avoimessa tilassa olevia alueita, joille pääsee joutumatta kulkemaan oven tai portin kautta. Tyypillisiä yleisiä paikkoja ovat yleiset tiet ja kadut, jal-

kakäytävät ja kevyen liikenteen väylät, torit, yleiseen käyttöön tarkoitettut pysäköintipaikat, aukiot sekä tavalliset puistot. Yleisiä paikkoja ovat myös avoimet, aitaamattomat urheilukentät, ulkoilureitit, leirintäalueet, hautausmaat ja yleisessä käytössä olevat vesialueet. Toiseksi yleiset paikat ovat rakennuksia tai vastaavia paikkoja, joissa on aitaus, seinät tai katto ja yleensä ovi tai portti, jonka kautta paikkaan kuljetaan. Tällaiset paikat voivat olla joinakin aikoina yleisöltä suljettuja, esimerkiksi yöaikaan tai silloin, kun niissä ei ole järjestettynä mitään yleisötilaisuutta tai tapahtumaa. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi pankkisalit, liikehuoneet, pankkiautomaattihuoneet (tuulikaapit), kaupakeskukset, liikenneasemat, virastojen neosat, joihin yleisöllä on pääsy, yleiset käymälät, pysäköintitalot, elokuvateatterit, galleriat, museot ja vastaavat. Ratkaisevaa on, että sisäänpääsyyn on oikeutettu kuka tahansa. Pääsyn edellytyksenä voi tuki olla tietty ikä tai pääsylipun lunastaminen. Paikkaan voi olla pääsy myös esimerkiksi kulun mahdollistavalla kortilla, mikäli etukäteen rajoittamaton henkilöpiiri voi sellaisen kortin saada. Pääsyn edellytyksenä voi olla sekin, ettei paikka jo ole täynnä.

Kokoontumislain mukaisen yleisötilaisuuden tai yleisen kokouksen toimeenpanopaikka on yleinen paikka.

Joukkoliikenteen kulkuneuvolla tarkoitetaan järjestyslaissa luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä annetun lain (343/1991, muutettu lailla 662/1994) 2 §:n 6 kohdan mukaisesti linjaliikenteessä, ostoliikenteessä ja muussa säännöllisessä henkilöliikenteessä, jonka palvelut ovat yleisesti käytettävissä, olevia kulkuneuvoja. Järjestyslaissa tarkoitettuja joukkoliikenteen kulkuneuvoja ovat lisäksi muut yleisesti käytettävät kulkuneuvot kuten junat, metrot, raitiovaunut ja kotimaan liikenteen matkustaja-alukset sekä ulkomaanliikenteen alukset ollessaan Suomen alueella. Tilausliikenteessä käytettävät kulkuneuvot eivätkä yksityiskäytössä olevat kulkuneuvot ole yleisiä paikkoja, vaikka niitä kuljettettiin tai ne olisivat pysäköitynä yleisellä paikalla.

Päihdyttävän aineen nauttiminen ehdotetaan kiellettäväksi yleisellä paikalla taajamassa sekä julkisessa liikenteessä olevassa

kulkuneuvossa. Taajamalla tarkoitetaan määritelmässä tieliikennelain (267/1981) 2 §:n 8 kohdassa olevaa liikennemerkein osoitettua taajaan rakennettua aluetta. Liikennemerkkinä on tieliikenneasetuksen (328/1994) 19 §:ssä määritelty merkki 571 ja 572, joiden rajoittamalla alueella on noudatettava taajamassa voimassa olevia liikennesääntöjä. Nyt sanottujen merkkien rajoittamalla alueella päihdyttävän aineen nauttiminen yleisellä paikalla säädetäisiin kielletyksi.

2 luku. **Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen sekä häiriön aiheuttaminen**

3 §. *Yleisen järjestyksen häiritseminen ja turvallisuuden vaarantaminen.* Tässä pykälässä ehdotetaan kiellettäväksi yleisen järjestyksen häiritseminen tai turvallisuuden vaarantaminen metelöimällä, uhkaavalla käyttäytymisellä taikka ampumalla tai esineitä heittämällä. Pykälässä kuvattu menettely olisi kielletty 2 §:ssä tarkoitetulla yleisellä paikalla.

1 kohta. Pykälän ensimmäisenä tekemuotona on mainittu metelöimällä tai muulla vastaavalla tavalla tapahtuva häiriön aiheuttaminen. Metelöimisellä tarkoitetaan muutakin kuin kovalla äänellä huutamalla aikaan saatua häiriötä. Sellainen voidaan saada aikaan esimerkiksi kolistelemalla esineitä, särkemällä ikkunoita, hakkaamalla ovia tai ikkunoita, puhumalla häiritsevällä tavalla kovaäänisesti paikassa, jossa edellytetään hiljaisuutta tai ki-roilemalla äänekkäästi. Metelöimiseen rinnastettavaa häiriön aiheuttamista voi olla esimerkiksi haukkuvan koiran tuominen paikkaan, jossa edellytetään hiljaisuutta. Mil-lainen menettely aiheuttaa häiriötä, riippuu suuresti paikan ja tilaisuuden luonteesta. Esimerkiksi äänekkäät suosion- ja paheksu-misenosoitukset urheilutilaisuudessa kuulu-vat usein tilaisuuden luonteeseen, mutta vas-taava käyttäytyminen keskellä konserttioh-jelmaa on yleensä häiriön aiheuttamista. Samoin kaupunkien keskustoissa on jo luonno-staan enemmän ääntä kuin rauhallisessa maa-laiskylässä.

Ilmaus *metelöimällä tai muulla vastaavalla tavalla* tarkoittaa myös muun muassa tilan-netta, jossa koiran tai muun kotieläimen

omistaja tai haltija sallii eläimen äänellä toistuvasti kovalla äänellä niin, että siitä aiheutuu kohtuutonta häiriötä ympäristöön. Jos ääntelystä aiheutuu häiriötä lähistöllä asuville tai oleskeleville sisätiloihin tai muuten koti-rauhan piiriin luettaviin paikkoihin, saattaa joissakin olosuhteissa toteutua myös rikos-laissa rangaistavaksi säädetty kotirauhan häiritseminen. Sama koskee esimerkiksi erilaisia rakennus- ja korjaustöitä. Jos niistä aiheutuu kohtuutonta meteliä, voi kysymyksessä olo-suhteista riippuen olla järjestyserikkomus tai kotirauhan häiritseminen. Myös kohtuutto-man kovalla äänenvoimakkuudella tapahtuva katusoitto tai mainostarkoituksessa esitetty musiikki voi olla metelöimistä tai muulla vastaavalla tavalla aiheutettua häiriötä.

Järjestyslaissa ei metelöimisellä tarkoiteta kokoontumislain mukaista toimintaa, esimerkiksi metelöintiä mielenosoituksessa. Metelöinnin kieltämisellä ei muutenkaan ole tar-koitus kaventaa sananvapautta eikä puuttua mielipiteen ilmaisemisen normaaleihin muotoihin. Kokoontumislaki erityislakina syrjäyt-tää järjestyslain säännökset, eikä järjestyslaki siten koske kokoontumislain mukaisia tilai-suuksia muuten kuin tilaisuuden häiritsemisen osalta.

2 kohta. Turvallisuutta on omiaan vaaran-tamaan erityisesti suuren ihmisjoukon, esi-merkiksi jengin tai ryhmän uhkaava käyttäy-tyminen. Myös yksittäisen ihmisen uhkaava käyttäytyminen voi joissakin olosuhteissa olla tällaista menettelyä. Turvallisuuteen kuu-luu, että ihmiset voivat pelkäämättä ja turval-lisin mielin liikkua yleisillä paikoilla. Tämä ei toteudu, jos he joutuvat pelkäämään uh-kaavasti käyttäytyviä ihmisryhmiä tai yksit-täisiä ihmisiä. Kuitenkaan minkäläinen ta-hansa uhkaaminen ei ole tässä tarkoitettua uhkaamista, vaan edellytyksenä on, että uh-kaamisen kohteella on syytä pelätä henkilö-kohtaisen turvallisuutensa olevan vaarassa. Käyttäytymisen tulee siten olla pelkoa herät-tävää. Pelolle pitäisi kuitenkin olla jokin ul-koisesti havaittava aihe, vaikka lähtökohtana onkin uhkaavan käyttäytymisen kohteen oma tuntemus. Näin säännöksen soveltamisen ul-kopuolelle jäisi kahden tai useamman henki-lön yhteistuumin esittämä leikkimielinen uh-kaava käyttäytyminen. Jotta käyttäytymistä ei tulkittaisi erehdyksessä kielletyksi menet-

telyksi, tulee eleiden, liikkeiden tai suullisesti esitetyn uhkailun olla toistuvaa. Toisin kuin laittomassa uhkauksessa, järjestyslain tarkoittamassa menettelyssä ei tarvitse olla kysymys rikoksella uhkaamisesta.

3 kohta. Turvallisuutta voi vaarantaa ja häiriötä aiheuttaa ampumalla, esineitä heittämällä tai muulla vastaavalla tavalla. Ampumisella tarkoitetaan ampuma-aseella, ilma-aseella, jousitoimisella aseella, harppuunalla, ritsalla, puhallusputkella ja muilla vastaavilla esineillä ampumista.

Ampuma-aselaisissa säädetään ampumaseen kantamisesta. Lain 43 §:n mukaan hyväksyttäviä käyttötarkoituksia ovat: 1) metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen, 2) ampumaurheilu ja -harrastus, 3) työ, jossa ase on välttämätön, 4) näytös, kuvaus tai muu vastaava esitys, 5) museossa tai kokoelmassa pitäminen, 6) muistoesineenä säilyttäminen, 7) merkinanto ja 8) henkilökohtaisen koskemattomuuden tai omaisuuden suojeleminen.

Lain 103 §:n mukaan ampuma-aserikkomuksesta tuomitaan muun muassa se, joka ampuma-aselain vastaisesti säilyttää ampumasetta tai aseensa osaa taikka kantaa tai kuljettaa ampumasetta. Siten ampuma-aseella ampuminen tässä tarkoitetun säännöksen vastaisesti olisi useimmissa tapauksissa kiellettyä jo ampuma-aselain nojalla.

Ampuminen ei kaikissa olosuhteissa ole välttämättä turvallisuutta vaarantavaa tai häiriötä aiheuttavaa. Esimerkiksi näytöksissä ja kilpailuissa, jotka tapahtuvat yleisillä paikoilla, voi olla erilaista ampumista tai esineiden heittämistä. Myös pallo- ja muiden vastaavien pelien yhteydessä tapahtuva toiminta jää tämän säännöksen ulkopuolelle samoin kuin kivien heittelemine etäällä asutuksesta. Sen sijaan rangaistavaa voi olla ritsalla ampuminen asunnosta kadulle tai kivien heittelemine ikkunoihin tai talojen seiniin taikka häiriötä aiheuttava esineiden heittäminen yleisötilaisuuden puhujakorokkeelle tai vastaavaan paikkaan. Mitä järeämmästä aseesta on kysymys, sitä todennäköisempää on, että ampuminen vaarantaa turvallisuutta tai aiheuttaa häiriötä.

Jos tässä momentissa mainittu toiminta aiheuttaa vahinkoa tai vaaraa hengelle, terveydelle tai omaisuudelle, sovelletaan ankaram-

paa rikoslain säännöstä.

4 §. Päihdyttävän aineen nauttiminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi päihdyttävän aineen nauttimisen kielloista. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan kiellettäväksi päihdyttävän aineen nauttiminen yleisellä paikalla taajamassa sekä julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa taajaman ulkopuolellakin.

Päihdyttävällä aineella tarkoitetaan tässä laissa paitsi alkoholia, niin myös muita päihdyttäviä nesteitä ja aineita. Niillä tarkoitetaan muita huumaavia aineita kuin huumausaineissa (1289/1993) tarkoitettuja huumausaineita. Rangaistus huumausaineen käyttämisestä on säädetty rikoslain 50 luvussa. Järjestyslaissa olisi kielletty sellaisen päihdyttävän aineen käyttäminen, jonka hallussapito sinänsä olisi sallittua. Kysymykseen tulisivat erilaiset puhdistusnesteet, liimat, kaasut ja muut sellaiset aineet, jotka päihdyttävät. Alkoholilla tarkoitetaan alkoholipitoisia aineita eli alkoholijuomia, alkoholivalmisteita ja väkiviinaa. Alkoholilain (1143/1994, muutettu 1/2001) 3 §:n 1 momentin mukaan alkoholipitoisella aineella tarkoitetaan sellaista ainetta tai tuotetta, joka sisältää enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Pykälän 2 momentin (306/1997, muutettu 1/2001) mukaan alkoholijuomalla tarkoitetaan nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää enintään 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia, väkiviinalla etyylialkoholia ja etyylialkoholin vesiliuosta, joka sisältää enemmän kuin 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ja joka ei ole denaturoitua, sekä alkoholivalmisteella alkoholipitoista ainetta, joka ei ole alkoholijuoma eikä väkiviina, ja joka voi olla denaturoitua.

Nauttimisella tarkoitetaan päihdyttävän aineen juomista, syömistä, haistamista, suonensisäistä käyttämistä ja vastaavia tapoja.

1 momentti. Viime aikoina varsinkin suuret kaupungit ovat muuttaneet järjestyssääntöjään siten, että päihdyttävän aineen nauttiminen yleisellä paikalla on kielletty kaikkialla. Järjestyssääntöjen kiellot kumoutuisivat järjestyslain tullessa voimaan. Poliisin olisi lain valvojana vaikea arvioida, mikä on häiritsevää nauttimista. Päihdyttävän aineen nauttiminen olisi siten mielekäästä kiellettä yleisellä paikalla taajamassa kokonaan.

Taajaman määritelmä otettaisiin tie-liikennelaista, jonka 2 §:n 8 kohdan mukaan taajamalla tarkoitetaan liikennemerkein osoitettua taajaan rakennettua aluetta. Liikenneministeriön liikenteen ohjauslaitteista antaman päätöksen 21 §:ssä on merkin 571 Taajama -selitelmä. Merkillä voidaan osoittaa sellaiset keskukset ja taaja-asutusalueet, joiden tie- ja liikenneympäristö poikkeaa ympäröivästä alueesta siten, että taajaman liikennesääntöjen soveltaminen tällä alueella on tarkoituksenmukaista. Taajama-alueet olisivat käytännössä jo erityisellä liikennemerkillä osoitettuja. Toisaalta ne rajaisivat yleisen paikan nauttimisen kiellon taajaan rakennetulle alueelle, missä ryypiskelystä on aiheutunut erilaisia järjestysongelmia sekä julkisessa kulkuneuvossa taajaman ulkopuolelle.

2 momentti. Mitä edellä ehdotetussa 1 momentissa säädetään kielletyksi ei koskisi alkoholijuoman nauttimista erityisen luvan tai ilmoituksen mukaisella anniskelualueella eikä yksityisessä käytössä olevan kulkuneuvon sisätiloissa. Alkoholilain 21 §:n mukaan alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa se, jolle on myönnetty anniskelulupa. Ulkomaan liikenteessä olevan aluksen kohdalla riittää asianomainen ilmoitus. Edelleen lainkohdan mukaan anniskeluluvan myöntävä viranomaisena hyväksyy anniskelupaikan. Alkoholijuoman nauttiminen puistossa ja siihen verrattavalla yleisellä paikalla, kuten torilla tai aukiolla, olisi sallittua edellyttäen, että siihen liittyvä henkilöiden oleskelu tai käyttäytyminen ei estäisi tai kohtuuttomasti vaikeuttaisi muiden henkilöiden oikeutta käyttää puistoa, toria, aukiota tai näihin verrattavaa yleistä paikkaa paikan alkuperäiseen tarkoitukseen.

Puistolla tarkoitetaan varta vasten kunnostettua ja rakennettua aluetta sekä ulkoiluun ja virkistäytymiseen tarkoitettuja alueita, joissa yleisön viihtyvyyteen on kiinnitetty erityistä huomiota. Puistoja on tarkoitettu myös erilaisiin tarkoituksiin. Ne voivat olla varustettu leikkejä tai pelejä varten tai erilaisia esityksiä silmällä pitäen. Puistoon voitaisiin verrata myös yleisiä uimarantoja.

Puistossa tai siihen verrattavassa yleisessä paikassa tapahtuvaa alkoholijuoman nauttimista, oleskelua ja käyttäytymistä tulee ar-

vioida sen mukaan, onko tästä seurauksena sellaista todellista häiriötä tai vaaraa, että se estää tai kohtuuttomasti vaikeuttaa muiden puistossa tai vastaavalla yleisellä paikalla sillä hetkellä oleskelevan henkilön tai henkilöiden mahdollisuutta käyttää paikkaa sen alkuperäiseen tarkoitukseen.

Estämisellä tarkoitetaan esimerkiksi äänekkästä meluamasta, seuraan tunkeutumista ja paheksuttavaa muunlaista esiintymistä. Kohutun vaikeuttaminen edellyttää, että alkoholijuomaa nauttiva puistossa tai siihen rinnastettavassa paikassa oleskeleva tai joukko ("ryppyporukka") käyttäytymisellään vaikeuttaa muiden alueen käyttöä siten, että henkilöiden mahdollisuudet käyttää puistoa tai vastaavaa syrjäytyvät joko kokonaan tai heidän oleskeluaan tai rauhaansa häiritään enemmän kuin on kohtuullista. Esteettistä haittaa ei kuitenkaan ole katsottava pelkäämään muiden oikeutta estäväksi tai kohtuuttomasti vaikeuttavaksi.

5 §. *Vaaran estäminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rakennuksen tai rakennelman omistajalle tai haltijalle taikka näiden edustajille sekä vaaraa tai häiriötä aiheuttavista töistä vastaaville velvollisuus ryhtyä tiettyihin varotoimenpiteisiin. Pykälän 1 momentti koskisi katolta tai vastaavasta paikasta putoavan lumen tai jään taikka muiden esineiden tai aineiden aiheuttaman vaaran torjumista ja 2 momentti rakennustöistä aiheutuvia vaaratilanteita. Tällä pykälällä pyritään varmistamaan erityisesti turvallinen kulku. Tämän pykälän velvollisuuksia ei ole rajoitettu yleiseen paikkaan. Esimerkiksi mittarilukijan, postinkantajan tai muun henkilön ennalta määräämätön, laillinen kulku pihalla tulee turvata.

1 momentti. Rakennuksen haltijalla tarkoitetaan esimerkiksi asunto-osakeyhtiön hallitusta. Tämän momentin mukainen velvollisuus edellyttäisi esimerkiksi rakennuksen läheisyydessä sijaitsevan kulku- tai oleskelupaikan eristämistä puomeilla silloin, kun on vaarana, että lunta tai jäätä putoaa. Säännös koskisi myös muita katolta mahdollisesti putoavia aineita ja esineitä kuten tiilenkappaleita, rappausta tai katolle muuten joutuneita esineitä tai aineita. Tällä säännöksellä on tarkoitus muun muassa estää rakennuksen rappeutumisesta aiheutuva vaara.

Velvollisuuden täyttäminen saattaa edellyttää myös katolla olevan lumen ja jään hallittua ja turvallista poistamista. Rakennuksessa voi olla kiinni erilaisia rakennelmia kuten kylttejä, mainoksia ja rakennustelineitä. Rakennelmat voivat olla rakennuksesta irrallaankin. Säännös koskisi myös näitä. Järjestyslailla säädellään vaaran estämistä, ei pelkän aineellisen vahingon syntymistä (kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annettu laki 669/1978).

2 momentti. Tässä momentissa tarkoitettuisa toiminnoissa syntyy todellisia vaara- ja häiriötilanteita. Esimerkiksi jalkakäytävä on rakennustelineiden tai työhön liittyvien välineiden vuoksi kokonaan tai osittain tukossa, kulkureitillä on teräviä tai muita helposti vahinkoa aiheuttavia esineitä, kuoppia tai syvänteitä, taikka tavaroita voi putoilla. Tällaisesta vaarasta tulisi alueella kulkevia varoittaa. Vaarallinen alue tulee olosuhteista riippuen eristää aitauksella tai jollakin muulla tavalla taikka jos se ei ole mahdollista, opastetuluilla tai muilla merkinnöillä on järjestettävä opastus, jonka perusteella vaarallinen paikka voidaan turvallisesti kiertää. Vaaran ilmoittamatta jättämistä ei tässä ehdoteta rangaistavaksi, koska teko tulisi rangaistavaksi ehdotetun rikoslain 44 luvun 14 §:n vaaran merkintärikkomuksena. Ehdotetussa 2 momentissa asetetaan asianomaiselle vastuuhenkilölle eräitä lisävelvoitteita vaaran torjumiseksi.

6 §. Mainostaminen ja kuulutukset. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan kiellettäväksi häikäisevien tai harhauttavien valojen tai turvallisuutta vaarantavien mainosten käyttö. Pykälän toisessa momentissa ehdotetaan kiellettäväksi virallisen kuulutuksen tai ilmoituksen poistaminen ja turmeleminen.

1 momentti. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta häiritsevällä toiminnalla tarkoitetaan tässä häiritsevien tai harhauttavien mainosvalojen, esimerkiksi hälytysajoneuvon sinistä hälytysvaloa ja tietyöajoneuvojen keltaista vilkkuvaloa muistuttavan valon tai ihmisiä häikäisevän valon käyttämistä. Tällaista toimintaa voi olla myös mainoksen asettaminen niin, että se aiheuttaa näköesteen liikenteelle tai jalankulkijoille. Myös mainoksen asettaminen siten, että näkövammaisen saattaa törmätä siihen, tai siten, että jalankulkija jou-

tuu mainosta väistäessään astumaan jalkakäytävältä ajoradalle, on tällaista toimintaa. Tällaisia mainoksia ovat jalkakäytävälle tai jalankulkukadulle tilapäisesti pystytetyt mainostaulut. Ne ovat sijoittelustaan johtuen usein ainakin vilkkailla jalkakäytävillä omiaan aiheuttamaan vaaraa esimerkiksi jalkakäytävää käyttävälle alle 12-vuotiaalle polkupyöräilijälle ja lastenvaunuja työntävälle. Vaaraa aiheutuu myös siitä, että huomio kiinnittyy mainosten väistämiseen. Käyttämällä tarkoitetaan myös sitä, että elinkeinonharjoittaja antaa hänen toimintaansa esittelevän mainoksen olla paikallaan, vaikka sen olisi alunperin asettanutkin joku muu.

Tässä tarkoitettuja mainoksia ovat myös kyltit, jotka aiheuttavat vaaraa tai haittaa yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle kuten liikennemerkkiä tai muuta liikenteenohjauslaitetta muistuttavat merkit. Edellytyksenä tämän säännöksen soveltamiselle on, että yleinen järjestys tai turvallisuus vaarantuu; esteettisillä tekijöillä ei ole tässä merkitystä. Julisteiden luvaton liimaaminen saattaa toteuttaa rikoslain vahingontekoa koskevan tunnusmerkistön, jos toimenpiteellä aiheutetaan vahinkoa. Järjestyslaissa ei ole tarpeen säännellä asiaa.

Tässä momentissa tarkoitettu valo tai mainos olisi poliisin antamasta kehotuksesta viipymättä poistettava tai mainos siirrettävä sopivampaan paikkaan.

2 momentti. Säännös koskee vain viranomaisten antamia ja niihin rinnastettavia kuulutuksia ja tiedonantoja. Niistä on erityissäännöksiä julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) ja julkisista kuulutuksista annetun lain soveltamisesta annetussa asetuksessa (36/1925). Sellaisia voivat olla esimerkiksi asevelvollisten kutsuntoihin liittyvät kuulutukset, tuomioistuinten ilmoitustauluilla olevat tiedonannot tai kunnallisten viranomaisten kuulutukset niihin varatuilla paikoilla. Lisäedellytyksenä säännöksen soveltamiselle on, että kuulutukset tai tiedonannot liittyvät yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen. Julkisia kuulutuksia eivät ole yleisille paikoille asetetut mainokset tai yksityisluonteiset ilmoitukset, eivät myöskään esimerkiksi puolueiden tai vaaliehdokkaiden mainokset, vaikka ne olisikin sijoitettu yleisiin paikkoihin.

Jos kysymyksessä on vahingonteko, siihen sovelletaan sitä koskevaa rikoslain säännöstä. Järjestyslain säännöksen mukaan rangaistavuuden raja saattaa olla alempi. Rikoslain 35 luvun 1 §:ssä säädetään: ”Joka oikeudettomasti hävittää tai vahingoittaa toisen omaisuutta, on tuomittava *vahingonteosta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.” Pykälän 2 momentissa säädetään edelleen: ”Vahingonteosta tuomitaan myös se, joka toista vahingoittaakseen oikeudettomasti hävittää, turmelee, kätkee tai salaa tietovälineelle tallennetun tiedon tai muun tallennuksen.”

7 §. *Muu häiriötä aiheuttava toiminta.* Tässä pykälässä ehdotetaan kiellettäväksi muita kuin edellisissä pykälissä koskevia tilanteita ja toimintoja silloin, kun ne aiheuttavat häiriötä. Pykälän 1 momentissa säädetään kielletyksi yleistä häiriötä aiheuttava seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullinen tarjoaminen. Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin yleiselle järjestykselle häiriötä tai terveydelle vaaraa aiheuttava virtsaaminen ja ulostaminen. Pykälän 3 momentissa kiellettäisiin vaaraa tai huomattavaa häiriötä yleiselle järjestykselle tai liikenteelle aiheuttavien esitysten järjestäminen.

1 momentti. Yleistä häiriötä seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullisten tarjoaminen aiheuttaa silloin, kun se keskittyy asuinalueelle ja muuttuu jatkuvaksi. Se häiritsee erityisesti sellaisilla asuinalueilla, joilla ihmiset eivät voi välttää sitä.

Ulkomaalaislain muuttamista tarkoittavan hallituksen esityksen (HE 50/1998 vp) mukaan seksuaalipalveluilla tarkoitetaan ryhtymistä sukupuoliyhteyteen tai muuhun sellaiseen seksuaaliseen tekoon, jolla tavoitellaan seksuaalista kiihotusta tai tyydytystä, ja jonka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen. Maksullisuudella tarkoitetaan sitä, että palveluiden edellytetään tapahtuvan maksua tai muuta korvausta vastaan. Muu korvaus voi olla esimerkiksi esineen antaminen, palveluksen kustantaminen, jonkin toiselle kuuluvan menon suorittaminen tai asunnon tarjoaminen seksuaalipalveluja vastaan.

Ostamisella tarkoitetaan myös ostotarjouksen tekemistä.

Koska pykälässä on tarkoitus kieltää yleistä häiriötä aiheuttava seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullinen tarjoaminen, ei säännöstä sovellettaessa ole oleellista se, johtaako esimerkiksi ostotarjouksen tekeminen palvelujen myyntiä tarkoittavaan tapahtumaan. Oleellista ja häiriötä aiheuttavaa on yleisellä paikalla, esimerkiksi kadulla tapahtuva palvelun ostaminen ja tarjoaminen. Järjestyslailla ei ole tarkoitus kieltää prostituutiota sinänsä, vaan kiellolla pyritään estämään toiminnasta aiheutuva häiriö.

Sukupuolisiveellisyyden julkisesta loukkaamisesta on säädetty rangaistus rikoslain 17 luvun 21 §:ssä.

2 momentti. Virtsaaminen ja ulostaminen aiheuttavat häiriötä yleiselle järjestykselle ja vaaraa terveydelle silloin, kun ne tapahtuvat sopimattomassa paikassa, esimerkiksi kadulla, jalkakäytävällä, pihoihin johtavissa käytävissä, rakennusten ulko-ovien edustoilla ja puistokäytävillä.

3 momentti. Esitysten järjestäminen voi aiheuttaa vaaraa tai huomattavaa haittaa yleiselle järjestykselle esimerkiksi silloin, kun esiintyjä tai hänen yleisönsä tukkivat kulkuväylän. Usean henkilön muodostaman orkesterin tai teatteriryhmän esiintyminen kapealla jalkakäytävällä saattaa aiheuttaa sen, että jalankulkijat joutuvat kiertämään paikan ajoradalle astuen.

Siltä osin kuin esityksen järjestäjää voidaan pitää tienkäyttäjänä, tulee sovellettavaksi tieliikennelain 24 §:n liikennettä estävän tai haittaavan ajon kieltö.

8 §. *Rakennukseen sisäänpääsyn varmistaminen.* Tässä pykälässä ehdotetaan säädettyväksi rakennuksen omistajalle, haltijalle taikka näiden edustajalle velvollisuus huolehtia siitä, että kerrostalossa on näkyvällä paikalla yhteystiedot henkilöstä, jonka avulla poliisi-, pelastus-, sosiaali- ja terveydenhoitoviranomainen tai haastemies voi päästä rakennukseen. Säännös edellyttäisi, että esimerkiksi rakennuksen ulko-ovella tai muuten näkyvällä paikalla on ilmoitus tai tiedote siitä, miten saa yhteyden henkilöön, joka voi viipymättä avata lukittuna olevan ulko-oven. Oven avaamisen tulee pykälässä tarkoitettussa tapauksessa tapahtua korvauksetta. Kerrostalolla tässä tarkoitetaan asuinrakennusta, jossa on useita huoneistoja, ja joihin on yhteinen

sisäänkäynti, sekä vastaavanlaista toimistotai liikekäytössä olevaa rakennusta.

3 luku. **Kielletyt esineet ja aineet**

9 §. *Vaaralliset esineet.* Pykälässä ehdotetaan kiellettäväksi eräin poikkeuksin siinä lueteltujen esineiden hallussapito yleisellä paikalla ja tällaisella paikalla olevassa kulkuneuvossa. Samoin olisi pääsääntöisesti kiellettyä näiden esineiden valmistus, maahantuonti ja kauppa. Esineet ovat vaarallisuudeltaan ja käyttötarkoitukseltaan sellaisia, että niiden yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheuttamaa uhkaa voitaisiin pitää siinä määrin suurena, että pelkkää hallussapidon rajoitusta ei voida pitää riittävänä. Teleskooppipatukan hallussapito on sallittua vartijalle sekä 22 §:ssä tarkoitettulle järjestyksenvalvojalle työtehtävässä. Tämän mahdollistamiseksi teleskooppipatukan valmistus, maahantuonti ja kauppa olisi sallittua tietyin edellytyksin. Säännös ei koskisi valtiota eikä valtion omistaman esineen hallussapitoa, jos hallussapidon perusteena on valtion palveluksessa olevan henkilön tehtävien hoitaminen. Pykälässä mainittujen esineiden keräilystä säädettäisiin 12 §:ssä. Muiden kuin tässä pykälässä mainittujen, toisen vahingoittamiseen soveltuviin esineiden ja aineiden hallussapidosta säädettäisiin 10 §:ssä.

1 momentti. Nyrkkirauta, stilettili, heittotähti, muuksi esineeksi naamioitu teräase, sähkölamautin ja -patukka, jousipatukka sekä tarkkuussinko ja -linko olisivat kiellettyjä vaarallisia esineitä. Stiletillä tarkoitetaan teräasetta, jonka terä voidaan piilottaa kahvan sisään ja saada sieltä esiin jousivoiman tai muun vastaavan teräaseen oman voiman avulla. Stiletiksi ei katsota kiinteällä ja kapealla, yleensä kolmireunaisella terällä varustettua teräasetta, jota stiletillä on alunperin tarkoitettu. Stiletillä ei tarkoiteta myöskään kääntöveistä, tikaria tai muuta näitä vastaavaa teräasetta. Muuksi esineeksi naamioidulla teräaseella tarkoitetaan sellaista teräasetta, joka on kätkeyty toisen esineen sisään tai jonka ulkonäkö on muokattu sellaiseksi, että sitä ei helposti pysty erottamaan teräaseeksi. Tällainen esine on esimerkiksi teräväreunainen luottokortti, hiusharjan tai saateenvarjon kahvaan piilotettu veitsi, huuli-

punapuikon sisään kätkeyty veitsi, yön-solkeon piilotettu veitsi ja kynään piilotettu veitsi. Jousipatukalla tarkoitetaan lyömäasetta, joka on kokonaan tai osittain valmistettu kierrejousesta. Jousipatukka on katsottava kielletyksi esineeksi riippumatta sen valmistusmateriaalista.

Tarkkuussingolla tarkoitetaan esinettä, jolla jännitetyn kumin tai muun vastaavan materiaalin avulla voidaan ampua esineitä. Tarkkuussingolla voidaan aikaansaada erityisen suuri lähtönopeus ammukselle. Tarkkuussinko eroaa tavanomaisesta ritsasta rannetukensa, runkomateriaalinsa valmistusaineiden sekä mahdollisten vakaintensa ja tähtäintensä osalta. Tavanomaista ritsaa ei ole pidettävä tarkkuussinkona. Ritsan hallussapidosta yleisellä paikalla sekä paikassa, johon yleisöllä on pääsy, säädettäisiin 10 §:ssä. Tarkkuussinkoa muistuttavat leluksi tarkoitettut esineet jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset lingot, jotka on tarkoitettu leluiksi tai jotka ovat niihin rakenteeltaan ja teholtaan rinnastettavia.

Sähköpatukalla tarkoitetaan esinettä, jolla toista koskettamalla voidaan antaa tälle tainnuttava tai lamaannuttava sähköimpulssi. Sähkölamauttimiksi on sähköpatukoita lukuun ottamatta katsottava muut sellaiset laitteet, jotka on tarkoitettu toisen lamauttamiseen tai tainnuttamiseen sähköä käyttämällä tai jotka tähän soveltuvat. Sähkölamauttimia ovat esimerkiksi esineet, jotka ampuvat toiseen henkilöön hakasia, joihin kiinnitettyjä johtimia pitkin voidaan antaa kohdehenkilölle lamauttava tai tainnuttava sähköisku. Säännös ei koske karjanhoidossa käytettäviä sähköpiiskoja ja -paimenia eikä eläinten lopettamiseen käytettäviä esineitä.

Säännöksessä ehdotetaan kiellettäväksi esineiden valmistus, maahantuonti ja kauppa kokonaan 3 momentissa mainittua poikkeusta lukuun ottamatta. Kiellettyä olisi siten sekä yksityisessä että kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuva valmistus ja maahantuonti. Kaupalla tarkoitetaan kaupaksi pitämistä sekä kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuvaa luovuttamista. Henkilöllä jo hallussaan olevan esineen myyminen tai muu luovuttaminen toiselle henkilölle yksittäistapauksessa ilman kaupallista tarkoitusta on sallittua. Luovut-

taminen voi olla tarpeen esimerkiksi keräilyjoiden kesken. Lisäksi kiellettäisiin näiden esineiden hallussapito yleisellä paikalla ja tällaisella paikalla olevassa kulkuneuvossa. Kulkuneuvon käsite vastaa poliisilaissa (493/1995) omaksuttua kulkuneuvon käsitettä.

Minkään tässä pykälässä luetellun esineen hallussapito ei voimassaolevan lainsäädännön mukaan ole kokonaan kiellettyä. Koska voimassaolevan teräaselainsäädännön mukaan vaaralliseksi teräaseeksi katsottavien esineiden hallussapito yksityisellä paikalla on sallittua ja henkilöillä myös on vaaralliseksi teräaseeksi katsottavia esineitä hallussa, ei ehdotuksen sisältämä hallussapidon kieltö ulottuisi yksityisille paikoille. Näin myös keräilykokoelman hallussapito yksityisessä paikassa olisi sallittua. Muuksi esineeksi naamioitujen teräaseiden maahantuonti, valmistus ja kauppa ei voimassaolevan lainsäädännön mukaan ole kiellettyä. Koska naamioinnin syynä on yleensä mahdollisuus käyttää esinettä yllättävästi toisen vahingoittamiseen, ovat muuksi esineeksi naamioidut teräaseet pääsääntöisesti voimassa olevan teräselain tai -asetuksen tarkoittamia tikareita, stilettejä tai muita vaarallisia teräaseita. Niiden kaupallinen valmistus ja maahantuonti sekä kauppa on teräselain ja -asetuksen mukaan kiellettyä. Siltä osin kuin muuksi esineeksi naamioituja teräaseita ei ole pidettävä vaarallisina teräaseina, rajoittaisi ehdotus vähäisessä määrin perustuslaissa säädettyä elinkeinon harjoittamisen oikeutta ja omaisuuden suojaa.

2 momentti. Teleskooppipatukan valmistus ja maahantuonti olisi sallittua. Sen kauppa olisi lähtökohtaisesti kielletty. Poikkeuksena olisi kauppa, jossa luovutuksensaaja on yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettu vartioimisliike. Vartioimisliikkeen harjoittamiseen tarvitaan vartioimisliikelain 2 §:n mukaan vartioimisliikelupa. Kauppa olisi siten sallittu sellaisissa tapauksissa, joissa vastaanottaja esittää myyjälle vartioimisliikeluvan tai myyjä muulla tavoin voi varmistua siitä, että vastaanottajalla on voimassa oleva vartioimisliikelupa. Kauppa olisi kielletty myös silloin, kun ostajana on sellainen vartija tai järjestyksenvalvoja, joka on oikeutettu teles-

kooppipatukan hallussapitoon työtehtävässään. Teleskooppipatukan hallussapito yleisellä paikalla ja tällaisella paikalla olevassa kulkuneuvossa on sallittua vartijalle työtehtävässään. Siten vartioimisliike voi luovuttaa teleskooppipatukan vartijan tai 22 §:ssä tarkoitettun järjestyksenvalvojan käytettäväksi työtehtävässään. Hallussapito on sallittua myös silloin, kun hallussapitoon on teleskooppipatukan luovuttamiseen liittyvä hyväksyttävä syy. Tällaisia hyväksyttäviä syitä voivat olla teleskooppipatukan kuljettaminen liikkeeseen myytäväksi taikka sen vieminen ostajan luokse myyntiesittelyä varten. Keräilyyn liittyvistä poikkeuksista säädettäisiin 12 §:ssä.

Säännös antaa vartijalle mahdollisuuden kantaa teleskooppipatukkaa työtehtävässään. Vartioimisliikelainsäädännössä voidaan kuitenkin asettaa rajoituksia ja ehtoja teleskooppipatukan kantamiselle.

3 momentti. Valtion voimankäyttöoikeutta käyttävät sen palveluksessa olevat virkamiehet. Valtiolla on oltava oikeus valita näiden henkilöiden käyttöön sellaiset esineet, joita on pidettävä tehtävien hoidon kannalta tarkoituksenmukaisimpina. Voimankäyttöön oikeutettujen virkamiesten käytettäväksi voidaan antaa sellaisiakin esineitä, joiden hallussapitoa yleisellä paikalla ei muille henkilöille voida sallia. Vaikka oikeus voimankäyttöön on rajattu virkamiesasemassa oleville henkilöille, momentissa ehdotetaan rajattavaksi kieltojen ulkopuolelle myös sellaiset valtion palveluksessa olevat henkilöt, jotka ovat työsuhteessa valtioon ja joiden tehtäviin esineiden käsittely kuuluu. Näin esimerkiksi voimankäyttöesineiden korjaaminen sen yhteydessä tarvittavine kuljetuksineen on mahdollista tehdä työsopimussuhteessa olevan henkilöstön toimesta. Säännöstä on kuitenkin tulkittava suppeasti arvioitaessa esineen hallussapidon tarpeellisuutta tehtävän hoitamisessa. Siten hallussapitoon eivät olisi oikeutettuja esimerkiksi valtion palveluksessa olevat vahtimestarit, joilla ei ole erityisiä valtuuksia voimankäyttöön.

Valtion tehtäviin kuuluu voimankäyttövälineiden kantamiseen oikeutettujen henkilöiden varustaminen tällaisilla välineillä. Tällöin vastuu niiden toiminnasta ja niiden käyttöön kouluttamisesta on valtiolla. Säännös ei

siten mahdollista muiden kuin valtion omistamien esineiden hallussapitoa.

10 §. *Toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapito.* Pykälässä ehdotetaan säänneltäväksi muiden kuin 9 §:ssä mainittujen toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapitoa yleisellä paikalla. Lisäksi pykälässä ehdotetaan säänneltäväksi toimivaa ampumasetta tai räjähtävää esinettä erehdyttävästi muistuttavien esineiden hallussapitoa edellä mainituilla paikoilla.

1 momentti. Teräaseella tarkoitetaan puukkoa, veistä, tikaria, pistintä, miekkaa, viidakoveistä ja heittopuukkoa sekä näihin rinnastettavia esineitä, esimerkiksi monitoimityökaluja. Teräaseeksi katsotaan siten kaikki sellaiset esineet, joissa on toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuva terä, joka metallin lisäksi voi olla valmistettu muustakin materiaalista.

Teräaseen vaarallisuuteen vaikuttavia seikkoja ovat terän koko ja muotoilu. Toinen vaarallisuuteen vaikuttava seikka on aseiden kätkevyys. Lyhytteräinen teräase on helppo kätkeä esimerkiksi vaatetukseen ja on otettavissa yllätyksellisesti esiin. Kolmas seikka, joka on vaarallisuusarvioinnissa otettava huomioon, on teräaseen käyttöympäristö. Viidakoveiden ja miekan osalta niiden vaarallisuutta vähentää kätkemisen vaikeus. Toisaalta teräaseella, jossa on vain muutama senttimetrin mittainen terä, voidaan surmata toinen ihminen. Koska teräaseiden yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheuttama uhka sisältää erilaisia, osin keskenään ristiriitaisia elementtejä, ehdotetaan teräaseet stiletteihin lukuun ottamatta sisällytettäväksi 1 kohtaan. Teräaseeseen verrattavissa olevia esineitä ovat rikotut lasiesineet, tyypillisimmillään rikotut lasipullot, joita voidaan käyttää toisen vahingoittamiseen. Säännös koskee kaikkia toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvia rikottuja lasiesineitä riippumatta siitä, onko esine rikottu toisen vahingoittamista varten tai muussa tarkoituksessa taikka onko se löydetty rikottuna.

Tavalliset patukat, ketjut, jouset, vaijerit ja kaapelit eivät eroa vaarallisuudeltaan juuriakaan ympäristöstä löydettävissä olevista lyömiseen soveltuvista esineistä. Siten ilman hyväksyttävää syytä tapahtuvan hallussapi-

don kieltäminen yleisellä paikalla olisi riittävä sääntely niiden osalta. Pesäpallomaila on esine, jolla patukoista poiketen on yleisesti hyväksyttävä käyttötarkoitus. Pesäpallomailaa on kuitenkin käytännössä käytetty myös lyömäaseena ja se on siihen hyvin soveltuva. Tikoilla tarkoitetaan sekä erilaisissa urheilulajeissa tai peleissä käytettäviä tikkoja sekä muita, esimerkiksi toisen vahingoittamista varten tehtyjä tikkoja. Tässä pykälässä tarkoitettuja kuulia ovat sellaiset kuulat, joiden koon ja painon suhde on sellainen, että niillä voi heittämällä vakavasti vahingoittaa toista ja niitä voidaan tämän vuoksi pitää esimerkiksi kiviä vaarallisempina. Säännöstä tulee tulkita tältä osin ahtaasti ja jättää esimerkiksi kivet tämän säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Toista henkilöä voi vahingoittaa vakavasti esineiden lisäksi erilaisilla aineilla. Tällaisia voivat olla esimerkiksi syövyttävät ja myrkylliset aineet. Toisen lamauttaminen edeltää yleensä muuta rangaistavaa henkilöön kohdistuvaa tekoa. Lamauttaminen on rikoslain pahoinpitelyrikoksissa rinnastettu toisen vahingoittamiseen. Siten myös lamauttavien aineiden hallussapito ilman hyväksyttävää syytä yleisellä paikalla ehdotetaan kiellettäväksi. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät aineet, jotka eivät sovellu toisen vakavaan vahingoittamiseen. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi sellaiset itsepuolustukseen tarkoitettut sumutteet, joita ei ole pidettävä ampumasekein tarkoitettuna kaasusumuttimina.

Ilma-aseiden, jousitoimisten aseiden ja harppuunoiden hallussapito ilman hyväksyttävää syytä ehdotetaan kiellettäväksi yleisellä paikalla. Näitä aseita koskevaa sääntelyä ei ole voimassa olevassa lainsäädännössä, mutta kuntien järjestyssäännöissä on yleensä ainakin ilma-aseiden hallussapitoa rajoitettu. Ilma-aseella tarkoitetaan perinteisten ilma-aseiden lisäksi värikuula- ja muovikuula-aseita, englanninkielisiltä termeiltään paintball guns ja soft air guns.

Lähes millä tahansa esineellä voidaan aiheuttaa ainakin vähäistä vahinkoa toiselle ihmiselle. Tämän vuoksi hallussapito yleisillä paikoilla tulee kieltää ainoastaan sellaisten esineiden ja aineiden osalta, joilla voidaan vahingoittaa toista vakavasti. Siten hallussapidon kieltäminen ei koskisi esimerkiksi leluja.

Toisen vakavalla vahingoittamisella ei lähtökohtaisesti tarkoiteta vakavan silmävamman aiheuttamista toiselle. Silmävamma voidaan aiheuttaa lähes millä tahansa esineellä riittävän voimakkaasti painamalla. Poikkeuksena pidetään kuitenkin esineitä, joilla silmävamma voidaan aiheuttaa etäältä. Tällaisia ovat esimerkiksi ilma-aseet.

Terveydelle vaarallisia laserosoittimia ovat muun muassa sellaiset osoittimet, jotka aiheuttavat pysyvän silmävamman vaaran, jos niiden säde osuu suoraan tai peilipinnan kautta toisen silmään. Lasereiden turvallisuudesta annetun valtioneuvoston päätöksen (472/1985, muutokset 489/1995 ja 982/1998) mukaan laserlaitteet tulee luokitella standardin EN 60825-1 mukaisesti. Standardissa on määritelty varoitusmerkinnät ja vähimmäisvaatimukset koskien käyttöohjeiden sisältöä. Laserosoittimella on oltava sosiaali- ja terveysministeriön tyyppihyväksyntä. Tyyppihyväksyntää varten tarvittavan tarkastuksen suorittaa Työterveyslaitos. Tarkastuksessa määrätään laserlaitteen turvallisuusluokka ja laaditaan tarkastuspöytäkirja, joka muiden tyyppihyväksyntään liittyvien asiakirjojen mukana toimitetaan sosiaali- ja terveysministeriöön. Laserosoittimeksi ei hyväksytä turvallisuusluokkaan 3B kuuluvaa laitetta, jonka teho on 3,0 mW tai enemmän. Terveydelle vaarallisina on siten pidettävä ainakin niitä laserosoittimia, joiden teho on vähintään 3,0 mW.

2 momentti. Hallussapitorajoitukset ehdotetaan ulotettaviksi myös toimivaa ampuma-asetta ja räjähtävää esinettä erehdyttävästi muistuttavien esineiden hallussapitoon. Toimivaa ampuma-asetta erehdyttävästi muistuttavia esineitä ovat esimerkiksi deaktivoidut ampuma-aseet tai asejäljitelmät. Räjähtävää esinettä muistuttavia esineitä ovat esimerkiksi pommijäljitelmät. Säännöstä tulee tulkita suppeasti siten, että kiellettyä on vain sellaisten esineiden hallussapito, joita muutaman metrin etäisyydeltäkin tarkasteltuna voidaan erehtyä pitämään toimivina ampuma-aseina taikka räjähteinä. Siten aselelut jäävät pääsääntöisesti säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Esineitä voidaan käyttää esimerkiksi toisen uhkailuun ja pakottamiseen tai pakokauhun aiheuttamiseen.

3 momentti. 1 ja 2 momentissa lueteltuja

esineitä voisi pitää hallussa yleisellä paikalla, jos hallussapito perustuu työtehtävään tai siihen on muu hyväksyttävä syy. Hyväksyttävä syy on arvioitava tapauskohtaisesti. Toisen vahingoittamista varten valmistettujen esineiden ja aineiden hallussapidolle voi olla hyväksyttävä syy ainoastaan poikkeustapauksissa. Tällaisia esineitä ovat esimerkiksi tikarit, toisen vahingoittamiseen tarkoitetut miekat sekä ketjusta tai kaapelista valmistetut lyömäaseet. Hyväksyttävä syy näiden hallussapitoon yleisellä paikalla voi olla esimerkiksi keräilykokoelmaan liittäminen tai näyttelyssä pitäminen. Jos esineen tai aineen hyväksyttävä käyttö tapahtuu pääasiallisesti yleisillä paikoilla, voidaan sen hallussapito katsoa tapahtuvaksi ilman hyväksyttävää syytä vain silloin, kun hallussapito tapahtuu normaalista selvästi poikkeavissa olosuhteissa. Tällainen esine on esimerkiksi pesäpallomaila. Itsepuolustustarkoitusta ei voida pitää hyväksyttävänä syynä minkään 1 tai 2 momentissa mainitun esineen tai aineen hallussapitoon.

4 momentti. Ampuma-aseiden hallussapidosta säädetään ampuma-aselaisissa. Räjähdeiden hallussapidosta säädetään räjähdevaarallisista aineista annetussa laissa (263/1953) ja sen nojalla annetussa räjähdeasetuksessa (473/1993).

11 §. *Ilma-aseiden, jousitoimisten aseiden sekä harppuunoiden luovuttaminen.* Ilma-aseiden, jousitoimisten aseiden ja harppuunoiden hankkiminen alle 18-vuotiaiden toimesta ehdotetaan sallittavaksi ainoastaan huoltajan suostumuksin. Säännöksellä pyritään varmistamaan huoltajien mahdollisuus kontrolloida huollettaviensa toimintaa näiden aseiden kanssa ja antaa huollettavilleen aseiden käyttöön liittyvää opastusta. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäisi muu kuin pysyväksi katsottava luovuttaminen. Siten säännöksellä ei puututtaisi esimerkiksi ampumaseurojen mahdollisuuksiin luovuttaa harjoituksia varten aseita junioreilleen.

Koska myyjällä ei käytännössä olisi mahdollisuutta selvittää huoltajien lukumäärää, esityksessä on katsottu riittäväksi yhden huoltajan suostumus. Suostumukselle ei ole asetettu määrämuotoa. Suostumus voitaisiin antaa kirjallisesti tai suullisesti huoltajan ollessa läsnä esinettä hankittaessa. Luovuttaja

voi varmistaa mahdollisuutensa näyttää huoltajan suostumus jälkikäteen toteen esimerkiksi ottamalla huoltajan allekirjoitus luovuttajalle jäävään ostokuittiin.

12 §. *Vaarallisten esineiden keräily.* Esityksen 9 §:ssä ehdotetaan kiellettäväksi nyrkkirautojen, stilettien, heittotähtien, muuksi esineeksi naamioitujen teräaseiden, jousipatukoiden, tarkkuussinkojen ja tarkkuuslinkojen valmistus, maahantuonti, kauppa ja hallussapito. Tähän kieltoon ehdotetaan säädettäväksi keräilyä koskeva poikkeus. Keräilytarkoituksessa valmistettavien tai maahantuotavien esineiden yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheuttama uhka voidaan arvioida vähäiseksi ottaen huomioon keräilijöiden vähäinen määrä sekä historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaiden esineiden arvo. Säännös vastaisi sisällöltään teräase-laissa ja -asetuksessa olevia historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaan vaarallisten teräaseiden keräilyn mahdollistavia säännöksiä.

1 momentti. Säännös mahdollistaisi siinä lueteltujen taiteellisesti arvokkaiden esineiden valmistuksen ja maahantuonnin sekä historiallisesti arvokkaiden esineiden maahantuonnin sekä yksityisessä että kaupallisessa tarkoituksessa. Tällaisten esineiden kauppa olisi myös sallittua. Historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaana esineenä on pidettävä ainoastaan alkuperäistä esinettä, ei tällaisen esineen teollisesti valmistettuja jäljitelmiä. Esimerkiksi historiallisesti merkittävässä elokuvassa käytetty esine voi olla historiallisesti arvokas, mutta tällaista arvoa ei ole katsottava olevan saman valmistussarjan muilla esineillä. Esineen maahantuojan, valmistajan tai kaupanpitäjän tehtävänä olisi osoittaa esineen historiallinen yhteys tai sen taiteellinen arvo. Selvittäminen voisi tapahtua esineen historialliseen taustaan, valmistamiseen taikka hankkimiseen liittyvällä asiakirjadokumentaatiolla.

Historiallisesti arvokkaana esinettä voitaisiin säännöksen mukaan pitää ainoastaan silloin, kun sillä olisi jokin pykälässä mainittu historiallisista liittymäkohdista. Esineen voidaan katsoa liittyvän tässä pykälässä tarkoitettulla tavalla huomattavaan henkilöön ainakin silloin, kun se on ollut henkilön käytössä siinä tehtävässä tai muussa yhteydessä, joka on aikaansaanut henkilön historiallisen

merkityksen. Tapahtumaan, paikkaan tai aikakauden esine liittyy ainakin silloin, kun sen käytöllä tai olemassaololla on ollut kyseiselle tapahtumalle, paikalle tai aikakaudelle olennainen merkitys. Ikänsä johdosta esineellä on historiallista merkitystä, jos esine on oman esinetyypinsä edustajana iäkäs tai jos se on aikakaudelta, jolta peräisin olevia esineitä jo lähtökohtaisesti on pidettävä historiallisesti arvokkaina.

Taiteellisesti arvokkaana esinettä on pidettävä silloin, kun se on valmistettu nimenomaisesti taiteellisessa tarkoituksessa. Pelkästään se, että esine on valmistettu koriste-esineeksi, ei tee siitä taiteellisesti arvokasta.

2 momentti. 1 momentissa tarkoitettujen esineiden hallussapito yleisellä paikalla ja tällaisella paikalla olevassa kulkuneuvossa olisi 9 §:stä poiketen sallittua keräilykokoelmaan liittämistä ja näyttelyssä pitämistä varten. Esineiden hallussapitoa yksityisellä paikalla ei ole kielletty tässä ehdotuksessa. Keräilykokoelmaan kuuluvia esineitä olisi yleisellä paikalla mahdollista kuljettaa kokoelmaan liittämiseksi ja näyttelyyn sekä pitää niitä näyttelyssä esillä. Se, milloin kyseessä on tässä momentissa tarkoitettu toimesta, jää ratkaistavaksi tapauskohtaisesti esimerkiksi ostopaikan, näyttelyn pitopaikan ja -ajankohdan sekä kokoelman säilyttämispaikan perusteella.

13 §. *Töhrimiseen soveltuviin aineiden hallussapito.* Töhrimisellä tarkoitetaan jonkin paikan luvatonta tahraamista, likaamista ja sottaamista maalilla tai muulla vastaavalla aineella. Tällaista ainetta voi olla esimerkiksi autojen ruostesuojaukseen käytettävät massat ja muut vastaavat aineet.

Se, milloin aineiden hallussapitoon yleisellä paikalla on hyväksyttävä syy, on ratkaistava tapauskohtaisesti. Esimerkiksi maalin hallussa pitämisen hyväksyttävä syy voi olla se, että henkilö on menossa maalaamaan jotakin luvallista kohdetta. Spraymaalipurkin pitämiseen taskussa yöllä tavara-asemalla, voi olla vaikeampi löytää hyväksyttävää syytä.

4 luku. **Eläimet**

Järjestyslaissa on säädeltävänä lemmikkieläinten pito yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta, ottaen huomioon

yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymisen, ihmisten turvallisen liikkumisen, terveyden ja hyvinvoinnin sekä lemmikkieläinten turvallisuuden ja hyvinvoinnin.

Irrallaan olevat lemmikkieläimet aiheuttavat taajamassa ja erityisesti yleisillä uimarannoilla, lasten leikkipaikoilla, toriaikana torilla, kuntopoluilla ja sen kaltaisilla paikoilla sekä urheilukentillä ongelmia, josta syystä olisi säädettävä lemmikkieläinten hoidosta yleisen järjestyksenpidon kannalta.

Eläinsuojeluasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan eläimen pitopaikan rakenteet ja laitteet ovat siten suunniteltava, rakennettava ja huollettava, että eläinten karkaamisvaara on mahdollisimman vähäinen. Jo tämä asettaa lemmikkieläimen omistajille ja huostassa pitäjille velvollisuuksia. Varsinaiset eläinten liikkumissäännöt olisivat järjestyslaissa.

Koiran ja kissan pitämisestä on säännökset metsästyslaissa, lähinnä riistanhoidon ja metsästämisen kannalta. Koiran kiinnipitovelvollisuus on säädetty lain 51 §:ssä. Lain 85 §:ssä säädetty huolenpito kissasta on tarkoitettu koskemaan kaikkia alueita. Kotieläimeksi otetun kissan heitteillejättö ja hylkääminen on metsästyslaissa säädetty kielletyksi. Taajamissa niin kissat kuin koiratkin ovat irrallaan alttiina myös vahingoittumiselle. Lisäksi ne aiheuttavat irrallaan erilaisia ristiriita- ja vahinkotilanteita. Ongelmia on aiheutunut muun muassa irrallaan olevien kissojen hävityksestä.

14 §. *Koirakuri*. Suomi on voimaansaattanut asetuksella 540/1992 lemmikkieläinten suojelua koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen (SopS 49/1992). Sopimuksessa lemmikkieläimellä tarkoitetaan mitä tahansa eläintä, jota ihminen pitää tai joka on tarkoitettu ihmisen pidettäväksi erityisesti hänen taloudessaan omaksi iloksi ja seuraksi.

Järjestyslakia säädettäessä on otettava huomioon yleissopimuksen periaatteet (II luku). Eläinten hyvinvoinnin peruseriaatteina on, ettei lemmikkieläimille saa tuottaa tarpeetonta kipua, kärsimystä tai tuskaa ja että lemmikkieläintä ei saa jättää heitteille (3 artikla). Heitteillä oleva eläin tarkoittaa joko koditonta lemmikkieläintä tai sellaista lemmikkieläintä, joka on omistajansa tai haltijansa kotipiirin rajojen ulkopuolella, eikä kenkään muun omistajan tai haltijan hallin-

nassa tai suorassa valvonnassa (1 artiklan 5 kohta). Henkilö, joka pitää lemmikkieläintä tai joka on suostunut siitä huolehtimaan, on vastuussa sen terveydestä ja hyvinvoinnista. Henkilö, joka pitää lemmikkieläintä tai huolehtii siitä, ryhtyy kohtuullisiin toimenpiteisiin eläimen karkaamisen estämiseksi. Eläintä ei saa pitää lemmikkinä, jos eläin ei sopeudu ihmisen huostassa olemiseen (4 artikla).

1 momentti. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että koira on pidettävä siten kytkettynä, että yleinen järjestys ja turvallisuus säilyy, ja että muiden ihmisten liikkuminen on turvallista. Tämä koskee myös koiran kytkemistä. Esimerkiksi talutushihna ei saa olla niin pitkä, että koira pääsee häiritsemään muita ihmisiä. Omassa pihassa koira saa olla kytkemättä, jollei siitä aiheudu vaaraa yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle.

Koiria ulkoiluttaville henkilöille on olemassa myös erillisiä kuntopolkuja, uria ja aidattuja puistoja. Koiranäyttelyitä järjestetään myös urheilukentillä ja -halleissa. Tällaisia tapauksia ei 1 momentin 2 kohdan kielto koskisi.

Koiran haltijalla tarkoitetaan henkilöä, jonka huostassa koira on tilapäisesti tai pysyvästi.

Taajaan rakennetulla alueella tarkoitetaan tässä laissa aluetta, jossa on yhtenäinen ja tiheä asutus. Alueen luonnetta voidaan arvioida kaavoitustilanteen, alueen rakentamistasien ja taajamaa osoittavien liikenne-merkkien avulla.

Koiraa ei saa päästää edes kytkettynä paikkoihin, joissa se saattaa aiheuttaa terveydellistä tai muuta vaaraa taikka pelkoa.

Koiran kiinteä uloste olisi kerättävä talteen tai hoidettava muulla tavalla niin, ettei se jää sopimattomaan paikkaan. Hoidettuja alueita ovat esimerkiksi alueet, joilla nurmikot on leikattu, joilla on istutuksia, tai joilla tiet ovat päällystettyjä.

Erilaisissa virkatoimissa käytetään koiria. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi edellä 1 momentissa tarkoitettujen säännökset eivät koskisi valtion omistamia poliisikoiria, tullin koiria, rajakoiria, puolustuslaitoksen koiria eikä vankeinhoitolaitosten huume-koiria. Edellä mainittuja koiria käytetään virantoimitukseen, joten 1 momentin ra-

joittavat säännökset eivät soveltuisi tai ainakin ne merkittävästi vaikeuttaisivat virkatehtävän suorittamista. Virkatehtävään käytettävään koiraan rinnastettaisiin vartijan vartiointitehtävässään käyttämä koira sekä koulutettu pelastuskoira, joka on yksityisessä omistuksessa. Vapautuksen momentissa asetetuista vaatimuksista pelastuskoira saisi vain silloin, kun sitä käytetään pelastuspalvelutehtävään. Muita vastaavia koiria ovat jälki- ja hakukoirat. Niitä käytetään pelastuskoiran tapaan viranomaisten apuna etsintä- ja pelastustehävissä.

Vammaisten avustajakoirat samoin kuin näkövammaisten opaskoirat olisivat myös vapautettuja koiran omistajalle tai haltijalle asetetuista vaatimuksista. Avustajakoirat on tarkoitettu ja koulutettu vammaisten avuksi. Ne vetävät tarvittaessa pyörätuolia sekä tuovat ja nostavat maasta vammaiselle tämän tarvitsemia esineitä. Jo vuosikymmeniä käytössä ovat olleet näkövammaisten opaskoirat. Ne turvaavat näkövammaisten liikkumisen erilaisissa ympäristöissä. Koska avustajakoirat ja näkövammaisten opaskoirat suorittavat osaltaan merkittävää turvaamistehtävää, niiden tulee olla vapautettuja ehdotetun momentin rajoituksista.

2 momentti. Ehdotetun 2 momentin piiriin kuuluisi myös viranomaistoimintaan tarkoitettujen koirien sekä palvelus-, avustaja- ja opaskoirien koulutustoiminta.

3 momentti. Koiran pitäminen suljetulla pihalla, erityisesti koirien jaloittelualueella tai harjoituspaikalla olisi sallittua 1 momentin rajoitusten estämättä. Viimeksi mainituilta alueilta tai paikoilta edellytetään yleensä ai- taamista.

4 momentti. Koira koskevia säännöksiä sovellettaisiin eräin rajoituksin myös muihin koti- ja lemmikkieläimiin. Kissoihin sovellettaisiin eräitä paikkoja koskevia rajoituksia. Hevosiin sovellettaisiin samoja rajoituksia kuin koiriin. Muihin eläimiin sovellettaisiin soveltuvin osin samoja rajoituksia kuin koiriin. Muihin eläimiin rajoitukset tulisivat sovellettaviksi, jos eläimet vastaisivat kooltaan tai muilta ominaisuuksiltaan koira. Säännöstä ei siten sovellettaisi esimerkiksi kilpikonnaan tai vastaavaan eläimeen.

15 §. *Ratsastaminen.* Ehdotettavassa säännöksessä kiellettäisiin ratsastaminen ja he-

vos- tai muulla vastaavalla ajoneuvolla ajaminen kuntopolulla tai muulla sen kaltaisella juoksuradalla, yleiseen käyttöön kunnostetulla ladulla ja urheilukentällä, jollei hevosella (tai vastaavalla eläimellä) kulke- mista ole osoitettu viranomaisen merkein sal- lituksi. Ratsastajaa ja hevosen ohjastajaa tai muun vastaavan eläimen kuljettajaa koskevat soveltuvin osin tieliikennelain mukaan siellä olevat ajoneuvon kuljettajaa koskevat sää- nöt. Vastaavasti maastoliikennelaki koskee moottorikäyttöistä ajoneuvoa. Luonnon- suojelulain liikkumisrajoitukset koskevat luonnonpuistoa ja kansallispuistoa (luonnon- suojelulain 18 §, laissa 672/1991).

Mitä hevosella ajamisesta säädetäisiin koskisi myös ajamista reellä tai muullakin liikkumisvälineellä kuin kärryillä.

Hevosen lisäksi säännökset koskisivat esi- merkiksi poroa, koira, aasia, laamaa ja strut- sia.

Ulkoilureitillä tarkoitetaan ulkoilulain mu- kaan ulkoilijoiden kulkemiseen perustettua reittiä. Se perustetaan ulkoilulaissa tarkem- min kuvatulla reittitoimituksella. Ulkoilulain 10 § mahdollistaa kunnalle oikeuden antaa määräyksiä ja ohjeita ulkoilureitin käytöstä.

2 momentti. Edellä olevat ehdotetun 1 mo- mentin säännökset eivät koskisi poliisia eikä rajavartioviranomaisia, jotka voisivat käyttää hevosta virkatehtävien niin edellyttäessä. Mainituilla viranomaisilla on laaja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitotehtävä sekä valvontatehtäviä, jotka saattavat edellyt- tää myös hevosen käyttöä.

5 luku. Seuraamukset

16 §. *Järjestysrikkomus.* Esityksen 16 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi laissa säänneltyjen kieltojen rikkomisesta määrättävästä rangaistuksesta.

Järjestysrikkomuksena olisi rangaistavaa lain 3 §:n mukaisten kieltojen vastainen toi- minta seuraavasti:

- päihdyttävän aineen nauttiminen yleisellä paikalla taajamassa ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa,

- vaaraa ja häiriötä aiheuttavan työn teke- minen 5 §:n vastaisesti ja muu pykälän mu- kaisen velvollisuuden laiminlyönti,

- valojen tai mainosten käyttäminen ja viiranomaisten kuulutusten tai tiedonantojen luvaton poistaminen tai turmeleminen 6 §:n vastaisesti,

- yleistä häiriötä aiheuttava seksuaalipalvelujen ostaminen tai maksullinen tarjoaminen yleisellä paikalla,

- esitysten järjestäminen 7 §:n vastaisesti,

- yleisen järjestyksen häiritseminen ja terveyden vaarantaminen virtsaamalla tai ulostamalla kielletyssä paikassa,

- rakennuksen sisäänkäsyn varmistamiseksi säädetyn velvollisuuden laiminlyönti ,

- töhrimiseen hyvin soveltuvan aineen hallussapito vastoin 13 §:n säännöstä sekä

- eläimiä koskevien säännösten rikkomisen.

Rangaistuksena olisi sakko tai lain 19 §:n nojalla rikesakko.

Selvyiden vuoksi ehdotetaan otettavaksi rangaistussäännöksen toissijaisuutta korostava nimenomainen lausuma.

Järjestysrikkomus olisi rangaistava vain tahallisenä. Tekijän täytyy olla tietoinen tekonsa rangaistavuudesta.

Järjestysrikkomuksesta tuomittua sakkoa ei saisi rikoslain 2 a luvussa säädetyllä tavalla muuntaa vankeusrangaistukseksi.

17 §. *Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisesta määrättävästä rangaistuksesta. Rangaistavaa olisi vaarallisimpien esineiden maahantuonti, kauppa, valmistaminen sekä hallussapito 9 §:n säännösten vastaisesti. Rangaistuksena maahantuonin, kaupan ja valmistamisen osalta olisi sakko tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistus ja hallussapidon osalta sakko tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistus. Rangaistusasteikot vastaisivat voimassa olevassa teräseläissa olevia vaarallisia teräaseita koskevien vastaavien tekojen rangaistusasteikkoja. Tässä pykälässä tarkoitettu teko saattaa olla rangaistava myös kokoontumislain 26 §:ssä tarkoitettuna kokoontumisrikkomuksena. Tällöin sovelletaan kuitenkin järjestyksilain ankarampaa säännöstä. Rikosoikeuden kokonaisuudistukselle asetettujen tavoitteiden ja siinä noudatettujen periaatteiden mukaisesti kaikki vankeusuhkaiset rangaistussäännökset tulisi keskittää rikoslakiin.

Oikeusministeriön tarkoituksena on valmistella rikoslain muutos, joka koskee aserikoksia. Koska lainsäädäntötyö on ruuhkautunut oikeusministeriön ilmoituksen mukaan, esitys annetaan uuden eduskunnan kokoonnuttua.

Järjestyslakiin nyt sisällytettäväksi ehdotettu 17 §:n rangaistussäännös siirrettäisiin näin ollen myöhemmin rikoslakiin.

18 §. *Toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkomisen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä ja aineita koskevien säännösten rikkomisesta määrättävästä rangaistuksesta.

Toisen vahingoittamiseen soveltuvien, 10 §:ssä lueteltujen esineiden ja aineiden hallussapito yleisellä paikalla olisi rangaistavaa. Tässä pykälässä tarkoitettu teko saattaa olla rangaistava myös kokoontumislain 26 §:ssä tarkoitettuna kokoontumisrikkomuksena. Tällöin sovelletaan kuitenkin järjestyksilain ankarampaa säännöstä. Tarkoituksena on myös, että järjestyksilakiin nyt sisällytettäväksi ehdotettu 18 §:n rangaistussäännös siirrettäisiin myöhemmin rikoslakiin. Töhrimiseen soveltuvien aineiden osalta kysymyksessä on 16 §:n mukainen järjestyksilain rikkomus.

19 §. *Rikesakko.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös rikoslakiin, jonka perusteella 16 §:ssä tarkoitettu järjestyksilain rikkomuksesta tai 18 §:ssä tarkoitettuna toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten vähäisestä rikkomisesta poliisi voi määrätä asetuksella säädettävän suuruisen rikesakon. Valtioneuvoston asetuksella säädetyn rikesakon suuruus vaihtelee nykyisin 10 eurosta 115 euroon ja vähäisten järjestyksilain rikkomusten osalta rikesakon suuruus säädettäisiin tämän vaihteluvälin alapäähän. Rikesakon tulisi olla pääsääntö, ja vain vakavimmista rikkomuksista tulisi tuomita päiväsakkoa. Poikkeuksellista olisi vankeusrangaistus 18 §:n nojalla. Rikesakon suuruus määräytyy rikesakkoasetuksen mukaan.

20 §. *Teettäminen.* Poliisilain 48 §:ssä (Teettämisosoikeus) säädetään: ”Jos joku poliisin kehotuksesta huolimatta laiminlyö tehtävän, jonka hän lain, asetuksen tai asianmukaisesti annetun määräyksen nojalla on velvollinen suorittamaan, ja jos laiminlyönnistä

saattaa aiheutua huomattavaa haittaa liikenteelle taikka yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai terveydelle, poliisilla on oikeus asianomaisen kustannuksella huolehtia tehtävän suorittamisesta. Päätöksen toimenpiteeseen ryhtymisestä tekee päällystään kuuluva poliisimies.

Milloin omaisuuden suojaaminen onnettomuuden tai rikoksen jälkeen lisävahingoilta sitä edellyttää, poliisi voi omistajan lukuun tehdä tai teettää kiireelliset, välttämättä tarvittavat toimenpiteet, jollei omistaja tai haltija ole välittömästi tavoitettavissa.

Kustannukset 1 ja 2 momentissa tarkoitettua toimenpiteistä voidaan ennakolta suorittaa valtion varoista. Ne saadaan periä tehtävän laiminlyöneeltä taikka omaisuuden omistajalta ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin on säädetty.”

Edellä mainittu poliisilain säännös ei ole järjestyksellään kannalta riittävä. Poliisilla tulee olla teettämisen- ja poistamisoikeus myös silloin, kun esimerkiksi mainos aiheuttaa vähäisempää kuin huomattavaa haittaa. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi poliisille oikeus huolehtia 6 §:n 1 momentin vastaisen mainosvalon ja mainoksen poistamisesta, jollei mainosta poliisin kehotuksesta poisteta. Suullinen kehoitus olisi riittävä. Laiminlyöjää kuulematta voi poliisi toimia silloin, kun laiminlyöjää ei kohtuullisessa ajassa tavoiteta, tai kun tilanne muuten edellyttää välittömiä toimenpiteitä.

21 §. *Menettämisseuraamus, hävittäminen ja pois ottaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kiellettyjen vaarallisten esineiden sekä toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden menettamisestä, hävittämisestä ja poisottamisesta.

1 momentti. Kiellettyjen vaarallisten esineiden sekä toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden valmistus, maahantuonti, kauppa ja hallussapito 9 tai 10 §:n vastaisesti aiheuttaisi kyseisen esineen tai aineen menettämisen valtiolle. Menettämisseuraamusta ei kuitenkaan voitaisi tuomita, jos kysymyksessä olisi omistajalta varkauden tai muun rikoksen kautta pois joutunut esine tai aine. Myös kohtuuttomuus voisi olla menettämisseuraamuksen esteenä. Esine tai aine voisi olla kohtuuttoman arvokas lain vastai-

seen tekoon nähden tai sillä voisi olla erityisen suurta tunnearvoa. Esineen tai aineen etsimiseksi voidaan suorittaa pakkokeinoin 5 luvun 10 §:ssä tarkoitettu henkilöntarkastus.

2 momentti. Pykälän 1 momentissa mainitut, 9 ja 10 §:ssä tarkoitettut esineet ja aineet voitaisiin ottaa pois. Ne voitaisiin myös hävittää, jos on ilmeistä, että ne tultaisiin tuomitsemaan valtiolle menetetyiksi. Töhrimiseen soveltuvat 13 §:ssä tarkoitettut aineet voitaisiin ottaa pois ja hävittää, jos se on mahdollista ilman henkilöntarkastusta. Näiden aineiden kielletystä hallussapidosta on tarkoitus ensisijaisesti määrätä seuraamukseksi rikesakko. Menettämisseuraamusta ei ole liitetty niiden poisottamiseen tai hävittämiseen, koska menettämisseuraamusta ei voida määrätä rikesakkomenettelyn yhteydessä. Hävittämismahdollisuus koskee vähäarvoisia esineitä ja aineita.

Pakkokeinolin (459/1987) 1 luvun 6 §:n mukaan pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat poliisiylijohtaja, poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja, lääninpoliisijohtaja, poliisitarkastaja, lääninylikomisario, lääninkomisario, poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, nimismies, keskusrikospoliisin päällikkö ja apulaispäällikkö, keskusrikospoliisin tutkintatoimiston toimistopäällikkö ja kansainvälisten asioiden toimiston toimistopäällikkö, suojelupoliisin päällikkö ja suojelupoliisin toimintayksikön päällikkönä toimiva osastopäällikkö, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario, virallinen syyttäjä, tullihallituksen valvonta- ja tarkastusyksikön johtaja, valvontatoimiston ja tutkintatoimiston päällikkö, esitutkintatehtävissä toimiva ylitarkastaja ja tullisihteeri sekä tullipiirin päällikkö, valvontatehtävissä toimiva johtaja ja apulaisjohtaja sekä esitutkintatehtävissä toimiva ylitarkastaja ja tulliyli-tarkastaja sekä rajavartiolaitoksen päällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan hallinnollisen osaston osastopäällikkö ja toimistopäällikkö sekä rajavartioston ja merivartioston komentaja.

3 momentti. Jos joku nauttii päihdyttävää ainetta vastoin 4 §:n säännöksiä, poliisi voisi ottaa tältä avatussa pullossa tai vastaavissa avatuissa tai avoimissa astioissa olevan jäljelle jääneen aineen ja hävittää sen sopivaksi

katsottavalla tavalla.

6 luku. Erinäiset säännökset

22 §. *Järjestyksenvalvojan asettaminen.* Pykälässä ehdotetaan järjestyksenvalvojen käyttöalaa laajennettavaksi siten, että järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta liikenneasemille, kauppakeskuksiin sekä joukkoliikenteen kulkuneuvoihin. Jo nykyisen lainsäädännön nojalla järjestyksenvalvoja on voitu asettaa ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta koontumislain, ulkoilulain, merimieslain sekä majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen nojalla. Näiden säännösten nojalla järjestyksenvalvojat ylläpitävät järjestystä ja turvallisuutta muun muassa ravintoloissa, laivoissa sekä leirintäalueilla.

I momentti. Kauppakeskuksen tai liikenneaseman sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voisi paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa liikenneasemalle, kauppakeskukseen tai joukkoliikenteen kulkuneuvoon järjestyksenvalvojista annetun lain mukaisia järjestyksenvalvoja ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta. Tämän esityksen säännösten ohella kyseisiin järjestyksenvalvojiin sovellettaisiin järjestyksenvalvojista annetun lain säännöksiä. Toimivaltainen olisi sen kihlakunnan poliisilaitos, jonka toimialueella liikenneasema tai kauppakeskus sijaitsee tahi jonka toimialueella joukkoliikenteen kulkuneuvo lähtee liikennöimään.

Poliisilaitos päättäisi tapauskohtaisen harkinnan perusteella, onko hakijan hakemuksessa esittämää paikkaa tai kulkuneuvoa pidettävä sellaisena, että sinne olisi tarkoituksenmukaista asettaa järjestyksenvalvoja ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta. Lisäksi edellytettäisiin, että olisi olemassa perusteltuja syitä asettaa kyseiselle paikalle järjestyksenvalvoja. Viimekädessä paikan tai kulkuneuvon haltijan olisi hakemuksessaan pystyttävä tuomaan esille tällaisia perusteltuja syitä. Perusteltuna syynä järjestyksenvalvojen asettamiselle voisi olla muun muassa se, että tietyllä alueella sijaitsee huomattava määrä kauppaliikkeitä sekä muuta elinkeinotoimintaa, minkä vuoksi alueella oles-

kelee runsaasti henkilöitä. Samoin alueella tapahtuneet rikokset tai järjestyshäiriöt sekä niiden lisääntyminen voivat muodostua seikoiksi, joiden nojalla paikan tai kulkuneuvon haltijalle annettaisiin oikeus järjestyksenvalvojen asettamiseen. Tiedyt paikat voivat olla luonteeltaan sellaisia, että niissä esiintyy normaalia useammin järjestyshäiriöitä. Esimerkiksi rautatieasemat ovat perinteisesti olleet paikkoja, joilla oleilee muitakin kuin välittömästi matkalle lähteviä tai matkalta palaavia henkilöitä. Lupaharkinnassa olisi myös otettava huomioon poliisin omat tosiasialliset mahdollisuudet turvata alueen järjestystä ja turvallisuutta sekä ehkäistä mahdollisia rikoksia sekä järjestyshäiriöitä. Paikallispoliisilla on parhaat edellytykset kyseisen arvioinnin suorittamiseen. Kysymys on tältä osin vahvojen yhteiskunnallisten intressien perusteella tapahtuvasta tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Hakijalla ei ole ehdotonta oikeutta saada viranomaiselta lupaa kyseiseen toimenpiteeseen. Hakemuksen johdosta tulisi aina tehdä erillinen hallintopäätös, jonka tulee olla aina yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukainen. Kyseiseen päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaisissa (586/1996) säädetään. Kuitenkin järjestykseläin nojalla tehtyä luvan peruuttamispäätöstä ja lupaehtojen muutospäätöstä olisi noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määräisi. Muutoksenhausta säädettäisiin ehdotuksen 24 §:ssä.

Järjestyksenvalvoja voitaisiin asettaa liikenneasemille, kauppakeskuksiin sekä joukkoliikenteen kulkuneuvoihin. Luettelo olisi tyhjentävä, eikä järjestyksenvalvoja voitaisi asettaa muille paikoille esimerkiksi puistoihin tai toreille. Lain soveltamispiiriin kuuluvia joukkoliikenteen kulkuneuvoja on käsitelty aikaisemmin 2 §:n perusteluissa. Järjestyksenvalvoja voidaan siten asettaa linja-, osto- tai muussa säännönmukaisessa henkilöliikenteessä oleviin linja-autoihin, juniin, raitiovaunuihin, metroihin sekä kotimaan liikenteeseen käytettäviin matkustaja-aluksiin. Järjestyksenvalvoja on voitu jo nykyisen merimieslain sisältämän säännöksen nojalla asettaa laivoihin. Järjestyksenvalvoja ei voida sen sijaan asettaa lentokoneisiin. Lentoliikenteen osalta järjestyksen pitäminen on

määritelty ilmailulain (281/1994) 37 §:ssä.

Järjestyksenvalvojien toimialue määriteltäisiin aina paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksen pohjalta, eikä poliisi voisi määrittellä toimialuetta hakemukseen sisältyvää esitystä laajemmaksi. Toisaalta toimialueen enimmäislaajuus määriteltäisiin siten, että poliisilaitoksen antamassa lupapäätöksessä järjestyksenvalvojien toimialue tulisi aina rajata kulkuneuvon tai liikenneaseman taikka kauppakeskuksen kiinteistön alueelle ja tarvittaessa näiden välittömään läheisyyteen. Toimialueen ulottaminen paikan tai kulkuneuvon välittömään läheisyyteen olisi perusteltua lähinnä silloin, kun paikan tai kulkuneuvon välitöntä läheisyyttä voitaisiin käyttää hyväksi kyseisen kohteen järjestystä ja turvallisuutta vaarantavaan toimintaan. Esimerkiksi kauppakeskusten osalta toimialue olisi usein tarpeen ulottaa varsinaisen kiinteistön ohella myös kiinteistön sisäänkäyntialueelle. Tilanne voisi olla samankaltainen myös joukkoliikenteen kulkuneuvojen kohdalla. Esimerkiksi liikenneaseman välittömään läheisyyteen kuuluvilla paikoilla tarkoitetaan muun muassa asemalle johtavan ulko-oven tai muun käytävän edustaa. Paikan tai kulkuneuvon välitöntä läheisyyttä ei ole mahdollista määrittellä tyhjentävästi esimerkiksi matkan perusteella, vaan tältä osin jouduttaisiin turvautumaan aina tapauskohtaiseen harkintaan. Paikan tai kulkuneuvon välittömään läheisyyteen ulottuva toimialue tulisi määrittellä ainoastaan sen laajuiseksi, kuin se olisi välttämätöntä edellä kyseisen kohteen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Kauppakeskusten sekä liikenneasemien kohdalla toimialue olisi siten alueellisesti ja rakenteellisesti helposti erottuva kokonaisuus, jonka myös kansalaiset voivat helposti havaita. Kauppakeskusten osalta järjestyksenvalvojien toimialue kattaisi kyseisen kiinteistön tai kiinteistöjen muodostaman rakenteellisen kokonaisuuden sekä tarvittaessa näiden välittömän läheisyyden. Liikenneasemien osalta järjestyksenvalvojien toimialueeseen kuuluisivat kiinteistöjen ohella myös mahdolliset asemalaiturit sekä muut vastaavankaltaiset liikenneasemaan kiinteästi kuuluvat alueet. Toimialue käsittäisi lähtökohtaisesti kiinteistön yleisten paikkojen ohella samassa kiinteistössä mahdollisesti si-

jaitsevien liikkeiden tai vastaavien asiakastilat. Olisi myös mahdollista, että vartijat toimisivat tietyissä toimialueella sijaitsevilla liiketiloissa järjestyksenvalvojien taas vastatessa koko alueen järjestyksestä ja turvallisuudesta. Järjestyksenvalvojat voisivat luonnollisesti suorittaa myös omaisuuden vartiointiin liittyviä tehtäviä, koska rikosten estämiseen liittyvä toiminta on järjestyksenvalvojista annetun lain 2 §:n mukaan yksi järjestyksenvalvojan tehtävä. Järjestyksenvalvojien toimialue määräytyisi tällöinkin poliisiin antaman lupapäätöksen perusteella. Joukkoliikenteen kulkuneuvojen osalta järjestyksenvalvojien toimialue muodostuisi kyseisten kulkuneuvojen sisätiloista sekä tarvittaessa kulkuneuvojen välittömästä läheisyydestä. Poliisilaitoksen antamassa luvassa itse kulkuneuvotyyppi ja sillä suoritettava reittilinja tulisi yksilöidä. Sen sijaan yksittäisten kulkuneuvojen teknisiä tunnistetietoja ei edellytettäisi sisällytettävän lupapäätökseen.

2 momentti. Järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttava lupa olisi voimassa määräjän, kuitenkin enintään viisi vuotta. Määräaikaisuudella lupaviranomaiselle varataan mahdollisuus ottaa huomioon paikalliset olosuhteet sekä mahdolliset erityistarpeet ja -tilanteet luvan myöntämisen yhteydessä. Pääsääntöisesti lupa tulisi myöntää viiden vuoden määräajaksi, mutta sen voimassaoloa olisi mahdollista rajoittaa myös kyseistä ajankohtaa lyhyemmäksi ajaksi. Yhtenä perusteena viittä vuotta lyhyemmäksi ajaksi annettavalle luvalla voi olla muun muassa se, että viranomaisena haluaisi lyhyemmällä voimassaoloajalla seurata järjestelmän toimivuutta. Lyhyemmäksi ajaksi annettu lupa voisi olla myös tietyissä tapauksissa vaihtoehto koko hakemuksen hylkäämiselle.

Sisäasiainministeriö voi järjestyksenvalvojista annetun lain 13 §:n 2 momentin nojalla antaa tarkempia säännöksiä muun muassa voimankäyttövälineiden kantamisesta ja järjestyksenvalvojien koulutuksesta. Viimeksi mainitusta huolimatta poliisilaitos voisi lupaviranomaisena liittää 1 momentin mukaiseen lupapäätökseen myös erillisiä ehtoja. Kyseiset ehdot voisivat liittyä järjestyksenvalvojien koulutukseen, voimankäyttövälineiden kantamiseen, järjestyksenvalvojien toimialueeseen sekä järjestyksenvalvojien

toimialueelle tapahtuvaan sijoitteluun ja lukumäärään. Lupakohtaisilla ehdoilla lupaviranomainen voi tarvittaessa varmistautua siitä, että luvassa määritelty toiminta tulee asianmukaisesti suoritettua. Voimankäyttövälineiden osalta lupaviranomainen voisi määritellä, mitä voimankäyttövälineitä järjestyksenvalvoja saa kyseisellä paikalla tai kulkuneuvossa kantaa. Järjestyksenvalvojen asettamiseen sekä lukumäärään liittyvillä ehdoilla varmistuttaisiin siitä, että kyseisiä tehtäviä suorittaa riittävä määrä henkilöitä. Viimeksi mainittujen ehtojen avulla pystyttäisiin myös ottamaan huomioon vuodenaikojen, viikonpäivien sekä vuorokaudenaikojen vaihteluiden johdosta toimintaympäristössä mahdollisesti tapahtuvat muutokset. Samoin kuin luvan voimassaoloajan osalta, ehtojen asettamiseen liittyvä mahdollisuus voisi olla vaihtoehto koko hakemuksen hylkäämiselle.

Maininta ehtojen asettamismahdollisuudesta on sisällytetty säännökseen selvyuden vuoksi siitä huolimatta, että myönteiseen lupapäätökseen on yleensä katsottu voitavan liittää erilaisia ehtoja, vaikka sitä ei kyseistä lupatyypistä koskevissa säännöksissä nimenomaisesti säädetäisikään.

3 momentti. Lupaviranomaisena toimiva poliisilaitos voisi sekä omasta aloitteestaan että paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksen johdosta muuttaa 1 momentissa määritellyn luvan voimassaoloaikaa tai lupaan sisältyviä ehtoja. Ääritapauksessa lupaviranomainen voisi myös peruuttaa aikaisemmin antamansa luvan järjestyksenvalvojen asettamiseen. Ehtojen tai voimassaoloajankohdan muuttaminen edellyttäisi kuitenkin sellaisia olosuhteissa tapahtuneita muutoksia, joilla voi olla olennaisia vaikutuksia toimialueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle. Tältä osin arvioitaviksi tulisivat pitkälti samat seikat, jotka on edellä esitetty jo varsinaisen luvan myöntämisen yhteydessä. Lisäksi käytännön kokemukset järjestyksenvalvojen mahdollisuuksista suoriutua heille asetetuista tehtävistä voisivat johtaa luvan voimassaoloajan tai ehtojen muuttamiseen.

Voimassaoloajan tai ehtojen muuttamisesta olisi tehtävä 1 momentissa mainituin tavoin erillinen hallintopäätös, johon voidaan hakea normaaliin tapaan muutosta. Myös luvan voimassaoloajankohdan sekä lupaehtojen

muuttamisessa olisi kysymys vahvojen yhteiskunnallisten intressien perusteella tapahtuvasta tarkoituksenmukaisuusharkinnasta. Päätösten tulee kuitenkin olla yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukaisia. Luvan peruuttamispäätöstä tai lupaehtojen muuttamista koskevaa päätöstä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava jollei valitusviranomainen toisin määräisi.

23 §. Järjestyksenvalvontatehtävät. Edellä 22 §:n yhteydessä määriteltyjen järjestyksenvalvontatehtävien suorittamista voitaisiin pitää muihin järjestyksenvalvontatehtäviin verrattuna erityisen vaativina. Tähän liittyen yksityisten turvallisuuspalveluiden valvonnasta vastaavilla viranomaisilla olisi erityinen tarve varmistautua siitä, että kyseiset tehtävät tulisivat asianmukaisesti suoritetuiksi. Viranomaisvalvonnan sekä kansalaisten oikeusturvan kannalta katsottuna keskeisiä seikkoja olisivat tällöin muun muassa elinkeinonharjoittajille sekä näiden palveluksessa oleville henkilöille asetettavat ammattitaitovaatimukset. Myös henkilöiden luotettavuuteen ja rehellisyyteen liittyvillä edellytyksillä olisi keskeinen merkitys.

Järjestyksenvalvontatehtävien suorittaminen ei ole nykyisin edellyttänyt erillistä elinkeinolupaa, eikä kyseiseen toimintaan liittyvää elinkeinotoimintaa ole muutoinkaan säännelty. Myös järjestyksenvalvontatehtäviin liittyvien toimeksiantojen suorittamista koskevat järjestyksenvalvojalain säännökset ovat varsin yleisiä. Viimeksi mainittu on joutunut lähinnä siitä, että nykyisen lainsäädännön mukaiset järjestyksenvalvontatehtävät ovat olleet sisällöltään ja toteuttamisympäristöltään varsin erilaisia. Viranomaisvalvonnan sekä kansalaisten oikeusturvan varmistamiseksi esityksen mukaisten järjestyksenvalvontatehtävien suorittamiseen esitetäänkin sovellettavaksi tiettyjä vartioimisliiketoiminnan harjoittamiseen liittyviä säännöksiä, jotka on uudistettu äskettäin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetulla lailla. Aiemmin tuli jo esille, että vartioimisliikkeet ja niiden palveluksessa olevat henkilöt ovat vastanneet säännöksessä tarkoitettujen järjestyksenvalvontatehtävien suorittamisesta tosiasiallisesti jo nykyisin.

Kansalaisten ja kohdehenkilöiden oikeusturvan kannalta katsottuna on kuitenkin kes-

keistä, että järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä vastaavat henkilöt toimivat järjestyksenvalvojen asemassa, koska kansalaisilla on tällöin mahdollisuus havaita, millä valtuuksilla ja mitä tehtävää varten asetettujen henkilöiden kanssa he ovat tekemisissä.

1 momentti. Esityksessä tarkoitettujen järjestyksenvalvojan toimeksiantojen suorittamisessa olisi kysymys järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä tietyllä lupapäätöksessä määritellyllä alueella tai joukkoliikenteen kulkuneuvossa. Kyseisten tehtävien luonteesta johtuen myös toimeksiantojen suorittamisesta vastaaville elinkeinonharjoittajille asetettaisiin tietyjä erityisedellytyksiä, joiden myötä voitaisiin varmistautua siitä, että tehtävät tulisivat asianmukaisesti suoritettua. Elinkeinonharjoittajien luotettavuudesta, rehellisyydestä sekä vakavaraisuudesta pyrittäisiin varmistautumaan siten, että esityksessä tarkoitettuihin järjestyksenvalvontatehtäviin liittyviä toimeksiantoja saisivat vastaanottaa ainoastaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettut vartioimisliikkeet.

Vartioimisliiketoiminnan harjoittaminen on nykyisin määritelty niin kutsutuksi ohjesääntöiseksi elinkeinoksi, jonka harjoittaminen edellyttää erillistä viranomaisen antamaa lupaa. Vartioimisliiketoiminnan harjoittamisesta vastaaville henkilöille on asetettu yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa muun muassa henkilön rehellisyyteen, luotettavuuteen, vakavaraisuuteen liittyviä edellytyksiä. Ammattitaitoon liittyvät edellytykset on taas pyritty turvaamaan vartioimisliikkeen vastaavaan hoitajaan liittyvien säännösten välityksellä. Elinkeinonharjoittajille on asetettu myös tietyjä toimeksiantojen suorittamiseen liittyviä velvollisuuksia. Erittäisen lupajärjestelmän tarkoituksena on ollut mahdollisuus varmistautua siitä, että toimiluvan hakija täyttää liiketoiminnan harjoittamiselle säädetty edellytykset. Lupamenettely on muodostanut täten tärkeän osan viranomaisvalvontaa, joka olisi tarkoituksenmukaista ulottaa myös edellä kuvattujen järjestyksenvalvontatehtävien suorittamiseen.

Viittauksella yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 3 §:n 1 momenttiin tarkoitettaisiin vartioimisliikkeitä, joilla olisi

voimassa oleva omaisuuden vartioinnin mahdollistava vartioimisliikelupa. Lisäksi edellytettäisiin, että kyseisiä järjestyksenvalvontatehtäviä saisi suorittaa ainoastaan vartioimisliikkeen palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja, jonka hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi sekä vartijaksi olisi voimassa. Väliaikaiseksi vartijaksi hyväksymistä ei rinnastettaisi tässä vartijaksi hyväksymiseen. Palveluksessa ololla tarkoitettaisiin vartioimisliikkeeseen työsuhteessa olemista. Järjestyksenvalvojaksi sekä vartijaksi hyväksymisen voimassaoloon liittyvän edellytyksen välityksellä pyrittäisiin varmistautumaan henkilön rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvien seikkojen ohella ennen kaikkea siitä, että henkilö omaisi riittävän ammattitaidon kyseisten tehtävien suorittamiseksi. Järjestyksenvalvojan koulutuksen lisäksi henkilöltä edellytettäisiin myös vartijaksi hyväksymiseen edellytetyn koulutuksen hyväksytyä suorittamista. Järjestyksenvalvojan koulutuksen ei voida yksin katsoa antavan henkilölle riittäviä ammatillisia valmiuksia toimia edellä kuvatuissa vaativissa järjestyksenvalvontatehtävissä. Viimeksi mainittu seikka korostuisi sen johdosta, että vartijoiden koulutusvaatimuksia on lisätty merkittävästi vartioimisliikelainsäädännön uudistuksen yhteydessä.

2 momentti. Järjestyksenvalvojen toimivaltuuksista on säädetty järjestyksenvalvoista annetun lain 6—9 §:ssä. Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet liittyvät henkilön pääsyn estämiseen toimialueelle, henkilön poistamiseen, kiinniottamiseen ja säilöissäpitoon sekä kiellettyjen esineiden ja aineiden poisottamiseen. Toimivaltuuksien välityksellä pyritään varmistautumaan siitä, että henkilö pystyy asianmukaisesti suoriutumaan järjestyksenvalvontatehtävästä.

Tämän lain perusteella asetettavien järjestyksenvalvojen tehtävänä olisi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito kauppakeskuksessa, liikenneasemalla tai joukkoliikenteen kulkuneuvossa. Edellä mainitun johdosta järjestyksenvalvoille järjestyksenvalvojalain nojalla säädettyjä toimivaltuuksia olisi tarkoituksenmukaista rajoittaa tässä laissa tarkoitettujen järjestyksenvalvontatehtävien osalta siten, ettei heillä olisi järjestyksenvalvoista annetun lain 6 §:ssä sekä 8 §:n 1 momentissa

tarkoitettuja toimivaltuuksia. Järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:n mukaan järjestyksenvalvojan on estettävä henkilön pääsy toimialueelle, jos tämän on päihtymyksensä tai varustautumisensa vuoksi perusteltua syytä epäillä vaarantavan toimialueen järjestystä tai turvallisuutta. Järjestyksenvalvojista annetun lain 8 §:n 1 momentin säännös taas liittyy toimialueelle pyrkivän henkilön tarkastusoikeuteen sen seikan varmistamiseksi, ettei tällä ole yllään tai mukanaan sellaisia esineitä, joilla voitaisiin aiheuttaa vaaraa järjestykselle ja turvallisuudelle. Molemmat edellä mainitut toimivaltuussäännökset liittyvät lähinnä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kokoontumislain mukaisissa yleisötilaisuuksissa, eivätkä kyseiset toimivaltuudet ole välttämättömiä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisessa.

3 momentti. Järjestyksenvalvontatehtäviin liittyvien toimeksiantojen suorittamista koskevat järjestyksenvalvojalain säännökset ovat varsin yleisiä. Viranomaisvalvonnan sekä kansalaisten oikeusturvan varmistamiseksi tämän esityksen mukaisten järjestyksenvalvontatehtävien suorittamiseen sovellettaisiin tiettyjä vartioimisliiketoimintaa säänteleviä äskettäin uudistettuja säännöksiä. Kyseiset säännökset liittyisivät yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 10—14 §:n säännöksiin hyvästä vartioimisliiketavasta, 8, 17 ja 19 §:n säännöksiin kirjallisen toimeksiantosopimuksen, tapahtumailmoituksen ja toimintaohjeiden laatimisesta, 2 §:n 14 kohdan, 29 ja 30 §:n säännöksiin voimankäyttövälineistä ja niiden kantamisesta sekä 43 §:n säännökseen viranomaisten tietojensaantioikeudesta. Selvyyden vuoksi olisi syytä vielä todeta, että voimankäyttövälineiden kantamisen osalta sovellettaisiin yksinomaan yksityisistä turvaallisuuspalveluista annettua lakia, koska järjestyksenvalvojalaki ei sisällä ykeityiskohtaisia voimankäyttövälineiden kantamiseen liittyviä säännöksiä. Järjestyksenvalvojat voisivat siten kantaa säännöksessä tarkoitetuissa tehtävissä kaasusumutinta, käsirautoja, patukaa sekä teleskooppipatukkaa. Kaasusumuttimen ja teleskooppitukan kantamisen edellytyksenä olisi lisäksi kyseiseen voimankäyttövälineeseen liittyvän erityiskoulutuksen hyväksytyt suorittaminen.

Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 29 §:n mukaan ampuma-aseen kantaminen on mahdollista vain henkivartija- tai arvokuljetustehtävissä sekä huomattavan yleisen edun kannalta merkittävän vartioimis-kohteen vartioinnista jos tehtävän suorittaminen välttämättä edellyttää ampuma-aseen kantamista. Koska järjestyksenvalvontatehtävissä ei olisi kysymys tällaisista erityistehtävistä, ei niissä myöskään voitaisi kantaa ampuma-asetta. Koiran mukana pitämisen edellytykset on sen sijaan määritelty yksityiskohtaisesti järjestyksenvalvojalaisissa, joten tältä osin ei olisi tarvetta soveltaa muita säännöksiä.

Lisäksi vartioimisliikkeen tulisi sisällyttää tiedot esityksen mukaisten järjestyksenvalvontatehtävien suorittamisesta ja kyseisten toimeksiantojen suorittamiseen osallistuneista henkilöistä vartioimisliikkeen henkilö- ja työvuorotiedostoihin sekä viranomaisille toimitettaviin vuosi-ilmoituksiin. Käytännössä säännös merkitsisi sitä, että vartioimisliikkeen tulisi sisällyttää säännöksessä tarkoitettut tiedot jo nykyisin olemassa oleviin, vartioimisliiketoiminnan harjoittamista koskeviin tiedostoihin ja vuosi-ilmoitukseen. Tiedostoihin ja vuosi-ilmoitukseen sisällytettävien tietojen osalta viitattaisiin yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 18 ja 45 §:ään, joissa kirjattavat tiedot on määritelty yksityiskohtaisesti. Järjestyksenvalvojan osalta tiedostoihin ja vuosi-ilmoitukseen tulisi merkitä samat tiedot, jotka on edellytetty vartijan osalta.

4 momentti. Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavan henkilön tulisi olla pukeutunut järjestyksenvalvojan asuun. Järjestyksenvalvojan asemaa osoittavalla pukeutumisella lisättäisiin kohdehenkilöiden oikeusturvaa ja parannettaisiin toiminnan avoimuutta. Järjestyksenvalvojan asu osoittaisi lisäksi millaisilla valtuuksilla henkilö on varustettu.

Järjestyksenvalvojalaki ei sisällä erillisiä säännöksiä järjestyksenvalvojan asusta eikä kyseisen asun käyttämisestä. Järjestyksenvalvojista annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan järjestyksenvalvojaksi asetetulla henkilöllä tulee tehtävää suorittaessaan olla sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön vahvistama näkyvä tunnus, jona voidaan käyttää laattaa, hihanauhaa tai tunnisteliiviä.

Ehdotetussa laissa tarkoitettujen tehtävien osalta järjestyksenvalvojilta tulisi vartijoiden tapaan edellyttää erillisen asun käyttämistä, koska pelkkien edellä mainittujen tunnusten käytön myötä esityksen mukaisia tehtäviä suorittavia järjestyksenvalvoja ei voitaisi tunnistaa riittävän selkeästi. Erillisen asun käytön myötä henkilö voitaisiin tunnistaa riittävän selvästi myös kauempaakin. Tämän johdosta järjestyksenvalvojan asuun sovellettaisiin tässä laissa tarkoitettujen tehtävien osalta vartijan asua ja sen käyttämistä koskevia säännöksiä, jotka sisältyvät yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 32 ja 33 §:ään. Kyseiset yksityiskohtaiset säännökset liittyvät muun muassa yhdenmukaiseen pukeutumiseen sekä asun asianmukaisuuteen ja siisteyteen. Kyseisten säännösten nojalla vartijan asun on myös selvästi erotuttava poliisin, vankeinhoitolaitoksen, tullilaitoksen, rajavartiolaitoksen ja pelastushallinnon käytössä olevista virkapuvuista sekä sotilaspuvuista.

Sisäasianministeriön asetuksella voitaisiin säätää edelleen tarkempia säännöksiä järjestyksenvalvojan asun merkeistä ja teksteistä. Erillisten merkkien ja tekstien edellyttämisellä pyrittäisiin varmistautumaan siitä, että järjestyksenvalvoja erottuisi riittävän selvästi vartijana toimivasta henkilöstä. Tarkemmat säännökset voisivat koskea muun muassa merkkien ja tekstien väriä ja kokoa sekä niiden sijoittelua edellä mainittuun asuun.

Vartijan asua koskevien säännösten soveltaminen olisi tarkoituksenmukaista myös järjestyksenvalvontatehtäviin liittyviä toimeksiantoja vastaanottavien vartioimisliikkeiden kannalta katsottuna. Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavat henkilöt voisivat käyttää jo olemassa olevia yhtenäisiä vartijan asuja, joihin ainoastaan vaihdettaisiin tai lisättäisiin järjestyksenvalvontatehtävien suorittamisen yhteydessä erilaiset tekstit ja merkit. Edellä tuli jo esille, että kansalaisten ja kohdehenkilöiden kannalta olisi keskeistä, että he voisivat helposti havaita millä oikeuksilla toimivan ja minkälaista tehtävää varten asetetun henkilön kanssa he ovat tekemisissä.

5 momentti. Selvyyden vuoksi esitykseen sisällytettäisiin säännös siitä, että tämän pykälän 1, 3 ja 4 momentin vastaisesta menet-

telystä tuomittaisiin rangaistus rikoslain 17 luvun 6 a §:n ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 56 §:n mukaan.

Rikoslain 6 a §:n säännös vartioimisliikerikoksesta tulisi sovellettavaksi tämän esityksen mukaisiin järjestyksenvalvontatehtäviin liittyen silloin, jos 1 momentissa tarkoitettun toimeksiannon vastaanottajalla ei olisi voimassa olevaa vartioimisliikelupaa.

Pykälän 3 ja 4 momentissa asetettujen erityisten velvollisuuksien laiminlyönnistä tai rikkomisesta voitaisiin vastaavasti tuomita rangaistus vartioimisliiketoiminnan harjoittajalle, vastaavalle hoitajalle tai järjestyksenvalvojalle yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 56 §:n mukaan. Kyseinen vartioimisliikerikkomusta koskeva säännös sisältää yksityiskohtaisen luettelon rangaistavina pidettävistä laiminlyönneistä ja rikkomuksista. Vartioimisliikerikkomusta koskevaa säännöstä sovellettaisiin siten tämän esityksen mukaisiin järjestyksenvalvontatehtäviin vain pykälän 3 ja 4 momentissa asetettujen erityisten velvollisuuksien osalta.

24 §. Muutoksenhaku. Järjestyslain nojalla annettuun hallintopäätökseen haettaisiin muutosta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetyllä tavalla. Järjestyksenvalvojaluvan peruuttamista koskevaa päätöstä tai lupaehtojen muuttamista koskevaa päätöstä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, ellei valitusviranomainen toisin määräisi.

25 §. Voimaantulo. Lain voimaantulo edellyttää tiedottamista ja poliisin kouluttamista. Tästä johtuen laki voisi tulla voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

1.2. Rikoslaki

2 a luku. Sakosta, muutorangaistuksesta ja rikesakosta

9 §. Rikesakkorikkomukset. Tässä pykälässä määritellään, mistä rikkomuksista voidaan säätää seuraamukseksi rikesakko. Järjestyslakiesitykseen liittyen tässä ehdotetaan säädettäväksi, että rikesakko voi tulla kysymykseen järjestysrikkomuksesta ja toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita

koskevien säännösten vähäisestä rikkomisesta.

Muutokset säännöksen 1 ja 5 momentteihin ovat lakitekniisiä. Asiallisesti muutos koskee vain säännöksen 4 momenttia.

17 luku. **Rikoksista yleistä järjestystä vastaan**

13 §. *Ilkivalta.* Järjestyslakiesityksessä ehdotetaan, että osa rikoslain 17 luvun 13 §:n säännöksistä siirrettäisiin järjestyslakiin.

Rikoslain ilkivaltasäännökseen jäisivät ne osat, joita ei esitetä siirrettäväksi järjestyslakiin.

1.3. **Laki rangaistusmääräysmenettelystä**

Rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n mukaan rangaistusmääräysmenettelyssä voidaan määrätä sakkorangaistus muun ohella poliisijärjestyksen, kunnallisen tai muun järjestyssäännön rikkomisesta. Järjestyslakiesitykseen liittyen tässä ehdotetaan poistettavaksi viittaus poliisijärjestykseen ja kunnalliseen järjestyssääntöön, koska poliisijärjestyksiä ei enää ole, ja koska kunnalliset järjestyssäännöt poistuvat järjestyslain tultua voimaan.

1.4. **Laki järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä**

Lain 6 §:n mukaan rangaistus ilkivallasta joukkoliikenteen kulkuneuvossa säädetään rikoslain 17 luvun 13 §:ssä. Järjestyslakiesityksessä ehdotetaan, että tämän rikoslain ilkivaltasäännöksen korvaisi tältä osin järjestyslaki. Tämän vuoksi viittaussäännös ehdotetaan muutettavaksi koskemaan järjestyslakia.

1.5. **Alkoholilaki**

Alkoholilain 58 §:n 1 momentin 4 kohta, joka koskee alkoholin nauttimista joukkoliikenteen kulkuneuvossa, ehdotetaan siirrettäväksi täsmennettynä järjestyslakiin. Järjes-

tyslain nauttimiskielto koskee kaikkia päihdyttäviä aineita.

1.6. **Teräselaki**

Järjestyslakiesityksessä ehdotetaan, että teräselain keskeiset säännökset siirrettäisiin täsmennettyinä järjestyslakiin. Tämän vuoksi teräselaki jää tarpeettomaksi ja se ehdotetaan kumottavaksi.

1.7. **Kuntalaki**

Järjestyslaki korvaa kunnalliset järjestys-säännöt, eikä niitä mahdollistavaa kuntalain 7 §:ää tarvita enää.

1.8. **Kuntajakolaki**

Kuntajakolain 31 §:stä ehdotetaan poistettavaksi viittaukset kumottavaksi ehdotetun kuntalain 7 §:n nojalla annettuihin järjestys-sääntöihin.

1.9. **Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta**

Elinkeinojen harjoittamisen oikeudesta annetun lain 23 §:n mukaan kaupanteossa toreilla, kaduilla ja teillä sekä satamissa ja muilla yleisillä paikoilla on noudatettava asianomaisesti vahvistettuja järjestyssääntöjä. Lain 24 §:n mukaan jokainen ravintoaineiden myyjä on velvoitettu alistumaan niihin määräyksiin, joita järjestetyn tarkastuksen aikaansaamiseksi annetaan yleisessä laissa taikka kunnallisissa järjestyssäännöissä. Järjestyslaki korvaa kunnalliset järjestyssäännöt, eikä niitä koskevia mainintoja tarvita enää, joten asianomaiset pykälät ehdotetaan kumottaviksi.

1.10. **Tieliikennelaki**

Pysäköintiä yksityisellä paikalla ei esityksen mukaan säädellä järjestyslaissa, minkä johdosta asiaa koskevat säännökset on tarpeen ottaa tieliikennelakiin.

Tieliikennelain 47 §:n 2 momentin mukaan raitiovaunuliikenteessä on muun ohella noudatettava kunnallisissa järjestyssäännöissä

annettuja paikallisia määräyksiä. Järjestyslaki korvaa kunnalliset järjestyssäännöt, eikä niitä koskevaa mainintaa tieliikennelaissa tarvita enää. Helsingin kaupungin, joka on ainoa kunta, jossa raitiovaunuliikennettä on, voimassa olevassa järjestyssäännössä ei ole raitiovaunuliikennettä koskevia määräyksiä.

1.11. Laki järjestyksenvalvojista

Järjestyksenvalvojista annetun lain 1 §:ssä on lueteltu, minkä säännöksen nojalla järjestyksenvalvoja voidaan asettaa. Jotta järjestyslain nojalla voitaisiin asettaa järjestyksenvalvoja, on siitä säädettävä mainitussa pykälässä.

Lisäksi säännökseen ehdotetaan selvytyden vuoksi lisättäväksi maininta siitä, että järjestyksenvalvojan velvollisuuksista ja toimivaltuuksista voidaan säätää toisin asianomaisessa erityislaissa.

1.12. Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta

Laista ehdotetaan kumottavaksi säännökset, joiden mukaan muun muassa kunnan viranomaisen määräyksen rikkomisesta on seuraamuksena sakkorangaistus.

2. Tarkemmat säännökset

Koska sopivana rangaistusseuraamuksena järjestyserikkomuksesta olisi sakko tai rikesakko ja vaarallisia esineitä koskevien sääntöjen rikkomisesta sakko tai vankeutta enintään kuusi kuukautta ja eräissä lievimmissä tapauksissa rikesakko, tulisi rikoslain 2 a luvun säännöksiä ja asetusta rikesakkorikkomuksista (610/1999) muuttaa. Rikoslakia koskevat muutosehdotukset sisältyvät tähän esitykseen. Ehdotus rikesakkorikkomuksista annetun asetuksen muuttamiseksi laaditaan erikseen.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Järjestyslaki kumoaa pääosin maaseudun

yleisen järjestyssäännön, joten järjestyslain tultua voimaan maaseudun järjestyssääntöä ei tarvita enää sen vuoksi se ehdotetaan kumottavaksi.

4. Säättämisjärjestys

Perustuslain 7 §:n 1 momentissa on säädetty perusoikeudeksi oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Sen mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Säännös vastaa Suomen hallitusmuodon 6 §:n 1 momenttia (laissa 969/1995). Sen perusteissa (HE 309/1993 vp) todetaan: ”Säännös antaa nykyisen hallitusmuodon 6 §:n 1 momentin tavoin turvaa ennen kaikkea henkeen, vapauteen ja koskemattomuuteen kohdistuvia oikeudenvastaisia tekoja vastaan. Tämä suoja on perinteisesti toteutettu erityisesti kriminalisoimalla tällaiset loukkaukset rikoslaisissa. Säännös turvaa siinä lueteltuja oikeushyviä julkisen vallan itse toimeenpanemilta loukkauksilta. Toisaalta säännös edellyttää, että valtio lainsäädäntötoimin turvaa näitä oikeuksia muita ulkopuolisia loukkauksia vastaan.” Perustuslain 7 §:n 1 momentissa on mainittu erikseen myös henkilökohtainen turvallisuus. Turvallisuuden nimenomainen mainitseminen korostaa julkisen vallan positiivisia toimintavelvoitteita yhteiskunnan jäsenten suojaamiseksi rikoksilta ja muilta heihin kohdistuvilta oikeudenvastaisilta teoilta, olivatpa niiden tekijät julkisen vallan käyttäjiä tai yksityisiä tahoja. Ehdotettava järjestyslaki on tämän periaatteen mukainen. Siinä kriminalisoitaisiin pääsääntöisesti rikoslakia lievempiä vapauteen ja koskemattomuuteen kohdistuvia oikeudenvastaisia tekoja. Kriminalisoinnin kohteena olisi pääasiassa toimintoja, jotka ovat omiaan aiheuttamaan oikeudenloukkauksia. Ehdotetut säännökset eivät puutu merkittävästi perusoikeuksiin.

Edelleen perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen perusteluissa todetaan (Perustuslain 6 §:n 1 momentin osalta): ”Momentti sisältää myös yleissäännöksen henkilökohtaisen vapauden suojasta. Henkilökohtainen vapaus on luonteeltaan yleisperusoikeus, joka suojaa ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapaut-

taan ja itsemääräämisoikeuttaan.” Ehdotettavan järjestyslain 3 §:ssä kielletäisiin yleisen järjestyksen häiritseminen ja turvallisuuden vaarantaminen yleisellä paikalla metelöimällä ja muulla vastaavalla tavalla, uhkaavalla käyttäytymisellä ja ampumalla tai esineitä heittämällä. Tämä säännös vastaa uhkaavaa käyttäytymistä lukuun ottamatta rikoslain 17 luvun 13 §:n (laissa 563/1998) ilkiavaltasäännöstä. Vaikka säännös rajoittaa ihmisten vapautta käyttäytyä tahtomallaan tavalla, se kuitenkin turvaa vapauden oleskelu- ja liikkua yleisillä paikoilla ilman häiriötä ja turvattomuuden pelkoa. Myös ehdotettavan järjestyslain 4 §, joka kieltää päihdyttävän aineen nauttimisen tietyillä paikoilla, rajoittaa vapautta käyttäytyä ja toimia, mutta ennen kaikkea se antaa lain suojaa turvalliseen oleskeluun ja liikkumiseen. Sama koskee 7 §:n mukaista muun häiriötä aiheuttavan toiminnan kieltämistä. Rajoitus ei olisi merkittävä, mutta se on tarpeen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vuoksi.

Edelleen perustuslain 7 §:n 1 momentin mukainen oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen antaa suojaa esimerkiksi henkilöön käypiä tarkastuksia ja pakolla toteutettavia lääketieteellisiä tai vastaavia toimenpiteitä vastaan. Ehdotettavan järjestyslain 21 §:ssä tarkoitetun menettämisseuraamuksen toteuttaminen saattaa edellyttää henkilötarkastuksen suorittamista. Siitä säädetään pakkokeinolain 5 luvun 10 §:ssä, joten sitä ei voida pitää perusoikeuksia loukkaavana. Pelkästään järjestyslaista johtuvaa tarkastusoikeutta ei ehdoteta.

Perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuin. Tässä ehdotuksessa ei ole tarkoitus tehdä muutoksia nykyiseen rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään.

Perustuslain 8 § sisältää rikosoikeudellisen legaliteetti vaatimuksen tärkeimmät ainesosat. Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan näitä ovat ainakin vaatimus rikoksina rangaistavien tekojen määrittäminen laissa, taannehtivan rikoslain kielto, rikoslain analogisen soveltamisen kielto, vaatimus rikoksesta seuraavien rangaistusten määrittämisestä laissa, teko hetkellä säädettyä ankaramman rangaistuksen käytön kielto

ja vaatimus rikosoikeudellisten normien lain-tasoisuudesta. Säännös edellyttää myös, että kunkin rikoksen tunnusmerkistö on sovel-tajan kannalta riittävällä täsmällisyydellä ilmaistava laissa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVM 23/1997 vp) hallituksen esityksestä oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi (HE 6/1997 vp) todetaan: ”Perusoikeusrajoituksen hyväksyttävyy-svaatimuksen nojalla kriminalisoinnille on oltava esitettävissä painava yhteiskunnallinen tarve ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste. Suhteellisuusvaatimus puolestaan edellyttää sen arvioimista, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi. Tältä osin tulee arvioida, onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin kriminalisoinnilla.” Vielä valiokunta toteaa, että perusoikeuksista voidaan johtaa rikoslain säätäjään kohdistuva velvoite säätää ja ylläpitää kriminalisointeja, jotka ovat välttämättömiä perusoikeuden turvaamiseksi ulkopuolisten loukkauksilta. Tältä osin ehdotettava järjestyslaki täyttää perusoikeusvaatimukset. Ehdotuksen sisältämät kiellot ovat välttämättömiä turvallisuuden edistämiseksi, eikä vastaavaa tavoitetta ole saavutettavissa muilla keinoilla. Rangaistavat teot on täsmällisesti kuvattu ehdotukseen sisältyvässä järjestyslaissa.

Perustuslain 9 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa. Esitys ei sisällä liikkumisvapautta rajoittavia säännöksiä. Ehdotettavan järjestyslain yleisen järjestyksen häiritsemistä ja turvallisuuden vaarantamista (3 §), päihdyttävän aineen nauttimista (4 §) ja muun häiriötä aiheuttavan toiminnan (7 §) kiellot rajoittavat ainoastaan sitä, mitä tietyillä paikoilla oleskellessa saa tehdä. Ehdotettava järjestyslaki kokonaisuudessaan turvaa liikkumisvapauden toteutumista.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Näihin perusoikeuksiin liittyy ehdotettavan järjestyslain 8 §:n säännös, jonka mukaan

omistajan tai haltijan taikka näiden edustajan on huolehdittava siitä, että kerrostalossa on näkyvässä paikassa yhteystiedot talonmiehestä, isännöitsijästä tai muusta henkilöstä, jonka avulla poliisi-, pelastus- ja terveydenhoitoviranomainen voi viipymättä päästä rakennukseen. Tämän säännöksen ei voida katsoa loukkaavan kotirauhaa, vaikka kerrostalon porraskäytävä kuuluu kotirauhan piiriin.

Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Pakkokeinolain 5 luvun 1 §:n mukaan saadaan muun muassa kulkuneuvossa toimittaa kotietsintä takavarikoitavan esineen löytämiseksi. Saman luvun 10 §:n mukaan henkilöntarkastus saadaan toimittaa takavarikoitavan esineen löytämiseksi tai muutoin sellaisen seikan tutkimiseksi, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä, jos on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta. Ehdotettavan järjestyslain 17 §:n mukaan kiellettyjä vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi ja 18 §:n mukaan vaarallisia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Järjestyslain 9 §:n mukaan kiellettyjen vaarallisten esineiden hallussa pitäminen muun muassa yleisellä paikalla olevassa ajoneuvossa olisi kielletty. Tällaisen esineen löytämiseksi voitaisiin siten toimittaa ajoneuvossa etsintä. Tällaisen esineen samoin kuin toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen löytämiseksi voitaisiin toimittaa henkilöntarkastus. Nämä säännökset ovat perustuslain 10 §:n periaatteiden mukaisia.

Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuudella tarkoitetaan varallisuusarvoisia etuja, joihin kuuluu laajimpana omistusoikeus. Omistusoikeus taas käsittää periaatteessa kaikki ne oikeudet, jotka eivät jollain erityisellä perusteella kuulu jollekin muulle kuin omistajalle tai ole omistusoikeudesta erotetut. Mikäli omistusoikeuteen aikaisemmin kuuluvia oikeuksia vähennetään tai rajoitetaan, puututaan samalla omaisuuteen, vaikka omistusoikeuden koh-

teena oleva esine sinänsä säilyisikin koskemattomana haltijallaan (esim. PeVM 14/1982 vp, PeVM 18/1983 vp, PeVM 2/1986 vp). Perustuslakivaliokunta on omaksunut useita yleisiä arviointikriteerejä sille, milloin omaisuuden suojaan puuttuminen on mahdollista tavallisella lailla ja milloin se vaatii perustuslainsäätämisen käyttämistä. Keskeisellä sijalla on oikeustieteessä kehitetty testi, jonka mukaan hallitusmuodon 6 §:n estämättä voidaan omistusoikeuden rajoituksista säätää tavallisella lailla, jos rajoitukset eivät loukkaa omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttämiseen (esim. PeVM 13/1989 vp, PeVM 3/1990 vp, PeVM 9/1990 vp). Lisäksi perustuslakivaliokunnan mukaan vähäisemmistä puuttumisista omaisuuteen voidaan säätää tavallisessa järjestyksessä, kun taas ankarammat ja syvemmälle käyvät puuttumiset ovat mahdollisia vain perustuslainsäätämisen järjestyksessä. Myös rajoituksen taustalla olevan intressin tärkeydellä on merkitystä. Mitä voimakkaammasta ja pakottavammasta yleisestä edusta on kysymys, sitä pitemmälle menevästä puuttumisesta voidaan säätää tavallisella lailla (esim. PeVM 14/1982 vp, PeVM 2/1986 vp). Myös omaisuuden käytön rajoituksista aiheutuvien menetysten korvaamisella ja rajoittamiseen liittyvillä oikeusturvajärjestelyillä on merkitystä säätämisen järjestysvalinnan kannalta. Omistusoikeutta koskevan lain säätämisen järjestys määräytyy siten perustuslakivaliokunnan suorittaman tapauskohtaisen harkinnan perusteella, jossa otetaan huomioon monia eri suuntaan vaikuttavia arviointiperiaatteita.

Perustuslain 18 §:ssä on turvattu elinkeinonvapaus. Sen 1 momentin mukaan jokaisella on lain mukaan oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Ehdotettavan järjestyslain 6 §:ssä kielletään yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaarantavan häikäisevän tai harhauttavan valon taikka liikenteenohjauslaitetta muistuttavan tai muuten turvallisuutta vaarantavan mainoksen käyttäminen. Tämä omaisuuden käyttämistä koskeva rajoitus on niin vähäinen, ettei sen voida katsoa rikkovan omaisuuden suojaa tai elinkeinonvapautta. Järjestyslain 3 luvussa kiellettäisiin eräiden vaarallisten esineiden

valmistus, maahantuonti, kauppa ja hallussapito. Näiden säännösten voimakkaan ja pakottavan yleisen edun vuoksi voidaan katsoa niiden olevan omaisuuden suoja ja elinkeinovapautta rajoittavilta elementeiltaan vähäisiä.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Ehdotettava järjestyksilaki kokonaisuudessaan on omiaan turvaamaan ainakin henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden sekä liikkumisvapauden toteutumista.

Perustuslain 124 § sisältää säännöksen julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Järjestyksilakiesityksen kannalta on merkityksellistä onko järjestyksenvalvojan asettamisessa katsottava olevan kysymys perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkisesta hallintotehtävästä ja onko tältä osin kysymys merkittävän julkisen vallan käyttämisestä. Järjestyksenvalvojan asettamiseen ja tehtävän suorittamiseen liittyvät 22 ja 23 §:n säännökset muistuttavat asiallisesti vartioimistehtävän suorittamista ja vartijan toimivaltuuksia koskevia vastaavankaltaisia säännöksiä, joita perustuslakivaliokunta on arvioinut perustuslain 124 §:n osalta yksityisiin turvallisuuspalveluihin liittyvästä hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 28/2001 vp). Arviointia vaikeuttaa se, ettei säännöksessä tai sitä koskevassa hallituksen esityksessä määritellä tarkemmin perusteita, joiden nojalla tietty tehtävä tulisi katsoa julkiseksi hallintotehtäväksi.

Järjestyksenvalvojen käyttöalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että heitä voitaisiin asettaa ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta liikenneasemille, kauppakeskuksiin sekä joukkoliikenteen kulkuneuvoihin. Järjestyksenvalvoja on voitu asettaa jo voimassaolevan lainsäädännön perusteella koontumis-, ulkoilu- ja merimieslain sekä majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen nojalla. Järjestyksenvalvojat voitaisiin asettaa asianomaisen kihlakunnan poliisilaitoksen tapauskohtaisen harkinnan perusteella paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemukselta. Järjestyksenvalvojan asettaminen perustuisi aina poliisin tapauskohtaiseen harkinnan perusteella antamaan lupaan, joka olisi voimassa enintään viisi vuotta. Järjestyksen-

valvojen toimivaltuuksia olisi myös rajoitettu kyseisten tehtävien suorittamisen yhteydessä siten, järjestyksenvalvojen toimivaltuudet olisivat näiltä osin lähellä vartijoiden toimivaltuuksia. Kuten aiemmin tuli jo esille järjestyksenvalvojen asettamiseen liittyvän säännöksen välityksellä pyrittäisiin tosiasiallisesti selkeyttämään nykytilannetta ja poistamaan tarve käyttää vartioimisliikkeiden vartijoita järjestyksenpitoluontoisissa tehtävissä. Poliisin suorittamaa lupaharkintaa, lupapäätöksen sisältöä sekä järjestyksenvalvojen toimialuetta käsitellään tarkemmin myöhemmin kansalaisten perusoikeuksien turvaamiseen sekä oikeusturvaan liittyvän kappaleen yhteydessä.

Liikenneasemilla, kauppakeskuksissa ja joukkoliikenteen kulkuneuvoissa toimivien järjestyksenvalvojen tehtävänä olisi järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito sekä rikosten ennalta estäminen. Käytännössä rikosten ennalta estäminen muodostuisi tehtävässä keskeiseksi. Päävastuu järjestyksen ja turvallisuuden samoin kuin rikosten torjunnasta huolehtimisesta jäisi edelleen poliisille ja muille viranomaisille, mutta esityksen mukaisella järjestyksenvalvontatoimilla voitaisiin täydentää kyseisiä viranomaistoimenpiteitä. Poliisilain 1 §:n 1 momentin mukaan poliisin tehtäviin kuuluu muun muassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito sekä rikosten ennalta ehkäiseminen. Yksinomaan viimeksi mainitun perusteella esityksen mukaisessa järjestyksenvalvojan asettamisessa ei kuitenkaan voitaisi katsoa olevan kysymys perustuslaissa tarkoitettua julkisen hallintotehtävän suorittamisesta, koska yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ennalta estämistä ei ole lainsäädännössä säädetty selkeästi yksinomaan poliisin tai minkään muun viranomaisen yksinoikeudeksi. Esimerkiksi lukkoseppä- tai vakuutustoiminnassa voi olla kysymys rikosten ennalta estämisestä. Lisäksi on huomioitava, että käsitteenä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on laaja sekä osaksi jäsentymätön. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen sekä rikosten ennalta estämisen osalta toiminnan luonne ratkaisee sen, millaisia kansalaisten oikeusasemaan puuttumiseen oikeuttavia toimivaltuuksia tehtävän hoitamiseen on lii-

tetty.

Järjestyksenvalvojan asettamisessa voitaisiin katsoa olevan kyse perustuslain 124 §:n julkisen hallintotehtävän suorittamisesta sen seikan johdosta, että järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvoista annetun lain nojalla jokamiehen oikeuksia laajemmat voimankäyttöoikeudet. Järjestyksenvalvoja voi myös kantaa järjestyksenvalvojatehtävissä tiettyjä voimankäyttövälineitä jokamiehiä laajemmin. Edellä mainitun johdosta tässä esityksessä on lähdetty siitä, että järjestyksenvalvojan asettamisessa olisi kysymys perustuslain 124 §:n mukaisesta julkisen hallintotehtävän suorittamisesta.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksen mukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Yksityisiin turvallisuuspalveluihin liittyvästä hallituksen esityksestä antamansa lausuntonsa ohella perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVM 44/1998 vp), joka koski hallituksen esitystä laiksi järjestyksenvalvoista, katsonut valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttäväksi järjestelyn, jonka nojalla järjestyksenvalvojat ylläpitävät järjestystä ja turvallisuutta tietyissä tilaisuuksissa. Viimeksi mainittu koski täten myös järjestyksenvalvojen oikeutta käyttää voimakeinoja. Valiokunta edellytti kuitenkin samassa yhteydessä, että järjestyksenvalvojen on oltava rikosoikeudellisessa mielessä virkamiehiä.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että turvallisuusviranomaisten on kyettävä turvaamaan tietty perusturvallisuustaso. Perusturvallisuuteen kuulunevat ainakin katurauhatyypinen yleinen järjestys ja turvallisuus, viranomaisten lyhyet toiminta- ja tutkimusajat vakavissa järjestyshäiriöissä ja törkeissä rikoksissa sekä viranomaisten korkeat selvitysprosentit törkeissä rikoksissa. Perusturvallisuuteen kuuluu sekä yleiseen että yksityiseen turvallisuuteen liittyviä elementtejä. Turvalli-

suusviranomaisilla tulisi olla käytössään määritellyn perusturvallisuustason ylläpitämiseen tarvittavat resurssit. Perustuslain 22 § tarkoittaa viranomaisten tarjoaman perusturvan ohella muun muassa myös sitä, että lainsäädännön tulee turvata yksilölle riittävät oikeudet puolustautua oikeudenvastaisia hyökkäyksiä ja luvaton tunkeutumista vastaan. Tältä osin olisi tarkoituksenmukaista, että tietyissä tilanteissa yritykset ja yksityishenkilöt voisivat yhteiskunnan tarjoamien turvallisuuspalvelujen ohella tarvittaessa tyydyttää omia turvallisuuteen liittyviä erityistarpeita myös muiden tahojen kuin viranomaisten suorittamin toimenpitein. Esityksen mukaisessa järjestyksenvalvontatehtävässä olisi kyse tosiasiallisesti palveluiden tuottamisesta, joiden osalta perustuslain 124 §:n edellyttämän tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen on katsottu täyttyvän helpommin kuin yhteisön tai yksilön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksenteon kohdalla (HE 1/1998 vp). Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään edellyttänyt, että julkisia hallintotehtäviä hoitavat henkilöt kuuluvat rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin (PeVM 3/1987 vp sekä 1, 7 ja 15/1994 vp). Edellä tuli jo esille, että järjestyksenvalvojen on jo nyt katsottu olevan rikosoikeudellisessa mielessä virkamiehiä.

Perusoikeuksien, oikeusturvan, ja hyvän hallinnon vaatimusten turvaamisesta voidaan tällaisessa toiminnassa huolehtia toimivaltuuksien laajuuden, sääntelyn yleisen tarkkuuden ja asianmukaisuuden sekä tehtävissä toimivien henkilöiden sopivuuteen ja pätevyyteen liittyvien säännösten välityksellä. Tällöin keskeisiksi muodostuisivat esityksen mukaisten järjestyksenvalvojen toimialaan sekä koulutukseen liittyvät säännökset sekä niiden tarkkarajaisuus ja täsmällisyys. Myös viranomaisvalvonnan toteuttamiseen liittyvät säännökset ovat tältä osin keskeisiä. Järjestyksenvalvojen voimankäyttöön ja voimankäyttövälineisiin liittyvät säännökset sisältyvät järjestyksenvalvojalakiin, jonka perustuslakivaliokunta on edellä mainitussa lausunnossa todennut valtiosääntöoikeudellisesti hyväksyttäväksi. Kuten aiemmin tuli jo esille järjestyksenvalvojen toimivaltuuksia rajoitettaisiin tämän esityksen mukaisten tehtävien suorittamisen yhteydessä.

Paikan tai kulkuneuvon haltijalla ei olisi ehdotonta oikeutta esityksen mukaisten järjestyksenvalvojen asettamiseen, vaan kihlakunnan poliisilaitos suorittaisi aina turvallisuusolosuhteen parhaiten tuntevana poliisiyksikkönä tapauskohtaisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan. Hakijan omien turvallisuustarpeiden ohella lupaharkinnassa otettaisiin aina huomioon myös poliisin omat tosiasialliset mahdollisuudet alueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä rikosten ennalta estämiseksi. Lisäksi lupaan voitaisiin liittää tarvittaessa lupaehtoja, jotka voisivat koskea järjestyksenvalvojen koulutusta, toimialuetta, sijoittautumista toimialueella, voimankäyttövälineiden kantamista jne. Poliisin antama lupapäätös oli lisäksi voimassa vain määräjän ja järjestyksenvalvojen toimialue määrittäisiin aina yksityiskohtaisesti. Sen tulisi olla alueellisesti tai rakenteellisesti helposti kansalaisten havaitsema kokonaisuus. Esimerkiksi kauppa-keskuksen osalta se olisi kyseisen kiinteistön tai kiinteistöjen muodostama rakenteellinen kokonaisuus ja sen välitön läheisyys. Järjestyksenvalvojan asettamiseen oikeuttava lupa voitaisiin aina peruuttaa, mikäli toiminta ei täyttäisi lain vaatimuksia tai lupaehtoja. Elinkeinonharjoittajien luotettavuudesta, rehellisyydestä ja vakavaraisuudesta pyritäisiin varmistautumaan siten, että esityksen mukaisiin järjestyksenvalvontatehtäviin liittyviä toimeksiantoja saisivat vastaanottaa ainoastaan vartioimisliikkeet, joilla olisi voimassa oleva vartioimisliikelupa. Tehokkaan viranomaisvalvonnan mahdollistamiseksi esityksessä tarkoitettujen järjestyksenvalvontatehtävien suorittamiseen sovellettaisiin lisäksi tiettyjä vartioimisliiketoimin-

taan liittyviä säännöksiä, jotka on äskettäin uudistettu yksityisistä turvallisuuspalveluista annetulla lailla. Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavien henkilöiden ammattitaito pyritäisiin varmistamaan siten, että henkilöiltä edellytettäisiin järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen ohella myös vartijaksi hyväksymisen voimassaoloa. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että kyseisiä tehtäviä suorittavalta järjestyksenvalvojalta edellytettäisiin sekä vartija- että järjestyksenvalvojakoulutuksen hyväksytyä suorittamista. Viimeksi mainittu seikka korostuu sen johdosta, että vartijoiden koulutusvaatimuksia on lisätty merkittävästi edellä mainitun vartioimisliikelainsäädännön uudistuksen yhteydessä.

Edellä mainitun nojalla voidaan katsoa, että perustuslain 124 §:ään sisältyvä julkisen hallintotehtävän muulle kuin viranomaiselle antamiseen liittyvä tarkoituksenmukaisuusvaatimus tulisi järjestyksenvalvojoitoiminnan osalta täytetyksi, eikä toiminnalla vaaranneta perusoikeuksia ja oikeusturvaa. Esitykseen sisältyviä säännöksiä on tältä osin pidettävä myös riittävän täsmällisinä ja tarkkarajaisina.

Esitys ei sisällä säännöksiä, jotka edellyttäisivät perustuslain mukaista sääätämistä järjestystä. Siten lakiehdotus voitaisiin käsitellä tavallisia lakeja koskevassa sääätämistäjärjestyksessä. Koska esitys kuitenkin sisältää useita perusoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisiä asioita, hallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että eduskunta pyytää esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunnon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Järjestyslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *yleisellä paikalla*
 - a) tietä, katua, jalkakäytävää, toria, puistoa, uimarantaa, urheilukenttää, vesialuetta, hautausmaata tai muuta vastaavaa aluetta, joka on yleisön käytettävissä;
 - b) rakennusta, joukkoliikenteen kulkuneuvoa ja muuta vastaavaa paikkaa, kuten virasto, toimistoa, liikenneasemaa, kauppakeskusta, liikehuoneistoa tai ravintolaa, joka on yleisön käytettävissä joko jonkin tilaisuuden aikana tai muutoin;
 - 2) *taajamalla* taajaan rakennettua aluetta, joka on osoitettu taajama -liikennemerkillä.

2 luku

Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen sekä häiriön aiheuttaminen

3 §

Yleisen järjestyksen häiritseminen ja turvallisuuden vaarantaminen

Yleisen järjestyksen häiritseminen tai turvallisuuden vaarantaminen yleisellä paikalla on kielletty:

- 1) metelöimällä ja muulla vastaavalla tavalla;
- 2) toistuvilla uhkaavilla eleillä, hyökkäävillä liikkeillä, suullisesti esitetyillä uhkailuilla ja muulla vastaavalla, pelkoa herättävällä uhkaavalla käyttäytymisellä;
- 3) ampumalla, heittämällä esineitä tai muulla vastaavalla tavalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu toiminta on kielletty myös muualla kuin yleisellä paikalla, jos toiminnan vaikutus ulottuu yleiselle paikalle.

4 §

Päihdyttävän aineen nauttiminen

Päihdyttävän aineen nauttiminen on kiellet-

ty yleisellä paikalla taajamassa ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske erityisen luvan tai ilmoituksen mukaista anniskelualueita taikka yksityisessä käytössä olevan kulkuneuvon sisätilaa. Se ei liioin koske alkoholijuoman nauttimista puistossa tai muulla siihen verrattavalla yleisellä paikalla siten, että nauttiminen sekä siihen liittyvä oleskelu ja käyttäytyminen ei estä tai kohutuuttomasti vaikeuta muiden oikeutta käyttää paikkaa varsinaiseen tarkoitukseensa.

5 §

Vaaran estäminen

Rakennuksen tai rakennelman omistajan tai haltijan taikka hänen edustajansa on huolehdittava siitä, ettei rakennuksesta, rakennelmasta tai muusta vastaavasta paikasta puotava lumi tai jää taikka muu esine tai aine aiheuta vaaraa ihmisille tai omaisuudelle.

Rakennuksen taikka kadun, tien tai muun vastaavan paikan rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotyöstä vastaavan henkilön on alue eristämällä estettävä pääsy sinne tai muutoin varoituksin osoitettava, että liikkuminen tai oleskelu alueella on vaarallista, sekä järjestettävä opastus turvalliselle väylälle tai reitille.

6 §

Mainostaminen ja kuulutukset

Yleistä järjestystä tai turvallisuutta vaarantavan häikäisevän tai harhauttavan valon taikka liikenteenohjauslaitetta muistuttavan tai muuten turvallisuutta vaarantavan mainoksen käyttäminen on kielletty. Tällaisen valon tai mainoksen käyttäjän on poliisin kehotuksesta viipymättä poistettava valo tai mainos.

Viranomaisen yleisesti nähtäville asettaman, yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevan julkisen kuulutuksen tai tiedonannon luvaton poistaminen tai turmeleminen on kielletty.

7 §

Muu häiriötä aiheuttava toiminta

Seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullinen tarjoaminen yleisellä paikalla siten, että siitä aiheutuu häiriötä ympäristölle, on kielletty.

Virtsaaminen ja ulostaminen yleisellä paikalla siten, että siitä aiheutuu häiriötä yleiselle järjestykselle tai vaaraa terveydelle, on kielletty.

Esitysten järjestäminen yleisellä paikalla siten, että siitä aiheutuu vaaraa tai huomattavaa häiriötä yleiselle järjestykselle tai liikenteelle, on kielletty.

8 §

Rakennukseen sisäänpääsyn varmistaminen

Rakennuksen omistajan tai haltijan taikka hänen edustajansa on huolehdittava siitä, että kerrostalossa on näkyvässä paikassa yhteystiedot talonmiehestä, isännöitsijästä tai muusta henkilöstä, jonka avulla poliisi-, pelastus- tai sosiaali- ja terveydenhoitoviranomainen tahi haastemies voi viipymättä ja korvauksetta päästä rakennukseen.

3 luku

Kielletyt esineet ja aineet

9 §

Vaaralliset esineet

Nyrkkirautojen, stiletien ja heittotähtien sekä muuksi esineeksi naamioitujen teräseiden samoin kuin sähkölamauttimien ja -patukoiden, jousipatukoiden sekä tarkkuussinkojen ja -linkojen valmistus, maahantuonti, kauppa sekä hallussapito yleisellä paikalla ja yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa on kielletty, jollei 2 tai 3 momentissa taikka 12 §:ssä muuta säädetä.

Teleskooppipatukan kauppa on kielletty, jollei luovutuksensaajana ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (/2002) tarkoitettu vartioimisliike. Teleskooppipatu-

kan hallussapito yleisellä paikalla ja yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa on kielletty, jollei hallussapitäjänä ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettu vartija tai tämän lain 22 §:ssä tarkoitettu järjestyksenalvoja työtehtävässään taikka jollei hallussapitoon ole teleskooppipatukan luovuttamiseen liittyvää hyväksyttävää syytä tai jollei 12 §:ssä muuta säädetä.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske valtiota eikä valtion omistamien esineiden hallussapitoa, jos perusteena hallussapidolle on valtion palveluksessa olevan henkilön tehtävien hoitaminen.

10 §

Toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapito

Seuraavien toisen vakavaan vahingoittamiseen tarkoitettujen tai siihen soveltuvien esineiden tai aineiden hallussapito yleisellä paikalla on kielletty:

1) teräaseet, rikutut lasiesineet ja muut näihin rinnastettavat viiltämiseen tai pistämiseen soveltuvat esineet;

2) patukat, ketjut, jouset, vaijerit, kaapelit, pesäpallomailat ja muut näihin rinnastettavat lyömiseen soveltuvat esineet;

3) tikat, kuulat ja muut näihin rinnastettavat heittämiseen soveltuvat esineet;

4) syövyttävät sekä toisen vakavaan vahingoittamiseen taikka lamauttamiseen soveltuvat aineet;

5) ilma-aseet, jousitoimiset aseet, harppuunat, ritsat, puhallusputket ja muut näihin rinnastettavat ampumiseen soveltuvat esineet;

6) terveydelle vaaralliset laserlaitteet.

Ampuma-asetta tai räjähtävää esinettä erehdyttävästi muistuttavien esineiden hallussapito yleisellä paikalla on kielletty.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske esineitä tai aineita, joiden hallussapito on työtehtävän tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi tarpeen.

Ampuma-aseiden ja räjähteiden hallussapidosta säädetään ampuma-aselaissa (1/1998), räjähdysvaarallisista aineista annetussa laissa (263/1953) ja räjähdeseasetuksessa (473/1993).

11 §

Ilma-aseiden, jousitoimisten aseiden sekä harppuunoiden luovuttaminen

Ilma-aseiden, jousitoimisten aseiden ja harppuunoiden myyminen sekä muu pysyvä luovuttaminen alle 18-vuotiaalle on kielletty ilman hänen huoltajansa suostumusta.

12 §

Vaarallisten esineiden keräily

Historiallisesti tai taiteellisesti arvokkaiden nyrkkirautojen, stiletien ja heittotähtien sekä muuksi esineeksi naamioitujen teräaseiden, jousipatukoiden, teleskooppipatukoiden samoin kuin tarkkuussinkojen ja -linkojen valmistus, maahantuonti ja kauppa on sallittu. Esineiden hallussapito yleisellä paikalla ja yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa on sallittu kaupantekoon, keräilykokoelmaan liittämiseen tai näyttelyssä pitämiseen liittyvästä hyväksyttävästä syystä.

Esinettä pidetään historiallisesti arvokkaana, jos sillä on liittymäkohtia huomattavaan henkilöön, tapahtumaan, paikkaan tai aika-kauteen taikka jos sillä ikänsä, harvinaisuutensa, tyyppillisen edustavuutensa tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi on taide-, ase- tai sotahistoriallista taikka kansantieteellistä merkitystä. Taiteellisesti arvokkaana esinettä pidetään, jos se muotoilunsa, pintakäsittelynsä tai koristelunsa vuoksi edustaa tiettyä tyylikautta tai muutoin on taiteelliselta kokonaisuudeltaan merkittävä.

13 §

Töhrimiseen soveltuvien aineiden hallussapito

Spraymaalien ja muiden toisen omaisuuden töhrimiseen hyvin soveltuvien maalien tai muiden aineiden hallussapito yleisellä paikalla ilman hyväksyttävää syytä on kielletty.

4 luku

Eläimet

14 §

Koirakuri

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi koiran omistajan tai haltijan on:

- 1) pidettävä koira taajamassa kytkettynä;
- 2) pidettävä huolta, ettei koira pääse yleiselle uimarannalle, lasten leikkipaikaksi varatulle alueelle, toriaikana torille, kuntopolulle tai muulle sen kaltaiselle juoksuradalle, yleiseen käyttöön kunnostetulle ladulle tai urheilukentälle, jollei se ole erikseen sallittua;
- 3) pidettävä huolta siitä, että koiran uloste ei jää ympäristöön hoidetulla alueella taajamassa.

Mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, ei koske virantoimituksessa käytettävää valtion omistamaa koiraa, vartiointitehtävissä olevaa vartijan koiraa, palvelutehtävissä olevaa koulutettua pelastuskoiraa, liikuntavammaisen avustajakoiraakaan eikä näkövammaisen opaskoiraakaan.

Mitä 1 momentin 1 kohdassa säädetään, ei koske suljettua pihaa, koirien harjoituspaikkaa eikä erityisesti osoitettua aidattua ja-loittelualuetta. Koiran tulee kuitenkin näissäkin paikoissa olla omistajansa tai haltijansa valvonnassa.

Mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, koskee myös kissaa. Mitä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään, koskee myös hevosta sekä soveltuvien osin myös muuta koti- tai lemmikkieläintä.

15 §

Ratsastaminen

Ratsastaminen ja hevos- tai muulla vastavalla ajoneuvolla ajaminen on kielletty kuntopolulla tai muulla sen kaltaisella juoksuradalla, yleiseen käyttöön kunnostetulla ladulla ja urheilukentällä, jollei muuta ole osoitettu.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske välttämätöntä huolto- ja kunnossapitotyötä

eikä järjestyksenpitoon liittyvää viranomaisen toimintaa.

5 luku

Seuraamukset

16 §

Järjestysrikkomus

Joka tahallaan

- 1) häiritsee yleistä järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla,
 - 2) nauttii päihdyttävää ainetta vastoin 4 §:ssä säädettyä kieltoa,
 - 3) laiminlyö 5 §:n 1 momentissa rakennuksen tai rakennelman omistajalle tai haltijalle taikka hänen edustajalleen säädetyn huolehtimisvelvollisuuden taikka 2 momentissa tarkoitetusta työstä vastaavalle henkilölle säädetyn velvollisuuden,
 - 4) käyttää 6 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti valoa tai mainosta taikka poistaa tai turmelee 2 momentissa säädetyn kiellon vastaisesti siinä tarkoitetun kuulutuksen tai tiedonannon,
 - 5) ostaa tai tarjoaa seksuaalipalveluja 7 §:n 1 momentin vastaisesti,
 - 6) virtsaa tai ulostaa vastoin 7 §:n 2 momentissa säädettyä kieltoa,
 - 7) järjestää esityksiä 7 §:n 3 momentin vastaisesti,
 - 8) laiminlyö 8 §:ssä säädetyn rakennuksen sisäänpääsyn varmistamiseen liittyvän velvollisuuden,
 - 9) pitää 13 §:ssä säädetyn kiellon vastaisesti hallussaan töhrimiseen soveltuvaa ainetta,
 - 10) laiminlyö 14 §:n 1 momentissa säädetyn eläinten pitämiseen liittyvän velvollisuuden, taikka
 - 11) toimii vastoin 15 §:n 1 momentissa säädettyä ratsastamiseen ja ajamiseen liittyvää kieltoa,
- on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *järjestysrikkomuksesta* sakkoon.
- Järjestysrikkomuksesta tuomittua sakkoa ei saa muuntaa vankeusrangaistukseksi.

17 §

Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen

Joka tahallaan 9 §:n vastaisesti tuo maahan tai valmistaa vaarallisen esineen tai pitää sellaista kaupan, on tuomittava *vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Joka 9 §:n vastaisesti pitää hallussaan vaarallista esinettä, on tuomittava 1 momentissa mainitusta teosta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

18 §

Toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkominen

Joka tahallaan 10 §:n vastaisesti pitää hallussaan toisen vahingoittamiseen soveltuvaa esinettä tai ainetta taikka 11 §:n vastaisesti luovuttaa toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen, on tuomittava *toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

19 §

Rikesakko

Rikesakosta seuraamuksena 16 §:ssä tarkoitettu järjestysrikkomuksesta ja 18 §:ssä tarkoitettu toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten vähäisestä rikkomisesta säädetään rikoslain (39/1889) 2 a luvun 9 §:n 4 momentissa ja 5 momentin nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella.

20 §

Teettäminen

Jos joku poliisin kehotuksesta huolimatta laiminlyö 6 §:n 1 momentin vastaisen valon tai mainoksen poistamisen, poliisilla on oi-

keus laiminlyöjän kustannuksella huolehtia poistamisesta. Kiireellisessä tapauksessa poliisilla on oikeus asianomaista kuulematta yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vaarantumisen estämiseksi huolehtia valon tai mainoksen poistamisesta laiminlyöjän kustannuksella.

21 §

Menettämisseuraamus, hävittäminen ja poistaminen

Vastoin 9 tai 10 §:n säännöksiä valmistettu, maahan tuotu, kaupattu tai hallussa pidetty esine tai aine on tuomittava valtiolle menetetyksi. Jos esine tai aine on joutunut pois omistajaltaan rikoksella tai jos menettämisseuraamus muusta syystä on ilmeisen kohtuuton, se voidaan jättää tuomitsematta.

Poliisi voi ottaa pois 1 momentissa tarkoitettua esineen tai aineen tai 13 §:ssä tarkoitettua aineen siltä, jonka hallussa se on. Pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä on oikeus todistettavasti hävittää 1 momentissa tarkoitettu esine tai aine joka voidaan takavarikoida, jos se on vähäarvoinen ja jos on ilmeistä, että tuomioistuimien tuomitsisi sen valtiolle menetetyksi. Päälystössä kuuluvalla poliisimiehellä on oikeus todistettavasti hävittää myös 13 §:ssä tarkoitettu aine astioineen, jos aine astioineen on vähäarvoinen.

Poliisi voi järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi ottaa pois vastoin 4 §:n säännöksiä päihdyttävää ainetta nauttineelta henkilöltä tällä hallussaan olevan avatussa tai avoimessa astiassa olevan aineen ja todistettavasti hävittää sen.

6 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen

Kauppakeskuksen tai liikenneaseman sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa kaup-

pakeskukseen, liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvoja, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttavassa päätöksessä järjestyksenvalvojen toimialue on rajattava kauppakeskuksen tai liikenneaseman kiinteistön alueelle taikka kulkuneuvon ja tarvittaessa niiden välittömään läheisyyteen.

Lupa järjestyksenvalvojen asettamiseen on voimassa enintään viisi vuotta. Lupa voidaan liittää järjestyksenvalvojen koulutukseen, voimankäyttövälineiden kantamiseen, toimialueeseen sekä sijoitteluun ja lukumäärään liittyviä ehtoja.

Luvan myöntänyt poliisilaitos voi tarvittaessa peruuttaa luvan järjestyksenvalvojen asettamiseen sekä muuttaa luvan ehtoja tai voimassaoloaikaa sellaisten muutosten vuoksi, joilla on olennaisia vaikutuksia toimialueen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen.

23 §

Järjestyksenvalvontatehtävät

Edellä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin järjestyksenvalvontatehtäviin liittyviä toimeksiantoja saa vastaanottaa ja suorittaa ainoastaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu vartioimisliike. Järjestyksenvalvontatehtäviä saa suorittaa ainoastaan vartioimisliikkeen palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja, jonka hyväksyminen järjestyksenvalvojaksi ja vartijaksi on voimassa.

Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavan järjestyksenvalvojan toimivaltuudet määräytyvät järjestyksenvalvojista annetun lain nojalla. Järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:ssä eikä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia.

Järjestyksenvalvontatehtäviin sovelletaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun

lain 10—14 §:n säännöksiä hyvästä vartioimistavasta, 8, 17 ja 19 §:n säännöksiä toimeksiantosopimuksen, tapahtumailmoituksen ja toimintaohjeiden laatimisesta, 2 §:n 14 kohdan, 29 ja 30 §:n säännöksiä voimankäyttövälineistä ja niiden kantamisesta sekä 43 §:n säännöstä viranomaisten tietojensaantioikeudesta. Vartioimisliikkeen tulee sisällyttää yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 18 ja 45 §:ssä tarkoitettuja tietoja vastaavat tiedot järjestyksenvalvontatehtäviä sisältävien toimeksiantojen suorittamisesta ja kyseisten toimeksiantojen suorittamiseen osallistuneista järjestyksenvalvojista vartioimisliikkeen henkilö- ja työvuorotiedostoihin sekä vuosi-ilmoitukseen.

Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavien on oltava pukeutuneita järjestyksenvalvojan asuun. Järjestyksenvalvojan asua koskee soveltuvin osin, mitä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 32 §:n 1 ja 3 momentissa sekä 33 §:ssä säädetään vartijan asusta. Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä järjestyksenvalvojan asun merkeistä ja teksteistä.

Rangaistus 1 momentin rikkomisesta tuomitaan rikoslain 17 luvun 6 a §:n mukaan. Rangaistus 3 ja 4 momentin rikkomisesta tuomitaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 56 §:n mukaan.

24 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun hallintopäätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Tämän lain nojalla tehtyä luvan peruuttamista tai lupaehtojen muuttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2000.

Tällä lailla kumotaan 1 päivänä kesäkuuta

1928 annettu asetus, joka sisältää maaseudun yleisen järjestyssäännön (219/1928) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 44 luvun 10—13 ja 21 §
 ja
muutetaan 2 a luvun 9 § ja 17 luvun 13 §,
 sellaisina kuin ne ovat, 2 a luvun 9 § laissa 550/1999 ja 17 luvun 13 § laissa 563/1998, seuraavasti:

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikosakosta

9 §

Rikesakkorikkomukset

Rikesakko voidaan 2—5 momentin mukaisesti säätää seuraamukseksi virallisen syytteen alaisesta rikkomuksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Rikesakko voidaan säätää tieliikennelain (267/1981) tai sen nojalla annettujen sellaisten säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta, jotka koskevat

- 1) jalankulkijoita,
- 2) moottorittoman ajoneuvon kuljettajaa,
- 3) moottorikäyttöisen tai hinattavan ajoneuvon rakennetta, varusteita, kuntoa, moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavia asiakirjoja, moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää ja tarpeetonta ajoa, henkilökuljetusta, kuljettajan tai matkustajan henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä, muita kuljettajaa koskevia liikennesääntöjä tai liikenteen ohjauslaittein osoitettuja käskyjä,

kenteen ohjauslaittein osoitettuja käskyjä, kieltoja tai rajoituksia,

4) suurimman sallitun nopeuden ylittämistä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla taikka

5) ajoneuvon katsastusta ja rekisteröitäväksi ilmoittamista.

Rikesakko voidaan säätää myös jätelaissa (1072/1993) säädetyn roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta.

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös järjestyslaissa (/) säädetystä järjestysrikkomuksesta sekä toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten vähäisestä rikkomisesta.

Edellä 2—4 momentissa mainituista rikkomuksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

13 §

Ilkivalta

Joka

- 1) metelöimällä tai muulla sellaisella tavalla aiheuttaa häiriötä yleisöltä suljetussa viras-

tossa, toimistossa, liikkeessä tai tehtaassa taikka muussa vastaavassa paikassa,

2) aiheuttaa häiriötä soittamalla puheluita virastoon, toimistoon, liikkeeseen taikka muuhun vastaavaan paikkaan, taikka

3) käyttämällä joukkoliikenteen kulkuneuvon, hissin tai muun laitteen hätäjarrua tai

hälytintä aiheuttaa ilkeästi väärin hälytyksen,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä rangaistusta, ilkeistä sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2002 .

3.

Laki**rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusmääräysmenettelystä 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (692/1993) 1 §:n 1 momentti, seuraavasti:

Yleiset säännökset

1 §

Tämän lain mukaisessa menettelyssä (*rangaistusmääräysmenettely*) voidaan määrätä sakkorangaistus ja enintään 1 000 euron suuruinen menettämis seuraamus rikkomuksesta, josta tapaukseen sovellettavassa rangaistussäännöksessä ei ole esillä olevien asianhaaran varalta säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, sekä laillisesti vahvistetun uhkasak-

kokiellon rikkomisesta. Rangaistus voidaan määrätä tämän lain mukaan silloinkin, kun rikkomuksesta saattaa seurata muikin kuin tässä momentissa tarkoitettu seuraamus, jos rikkomuksen tehnyttä ei vaadita tuomittavaksi siihen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

4.**Laki****järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä 17 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (472/1977) 6 §, sellaisena kuin on laissa 585/1998, seuraavasti:

6 §
Rangaistus yleisen järjestyksen häiritsemisestä ja turvallisuuden vaarantamisesta joukkoliikenteen kulkuneuvossa säädetään järjestyksessä (/).
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

5.

Laki**alkoholilain 58 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 58 § seuraavasti:

58 §

Nauttimiskiellot

Alkoholijuoman nauttiminen on kielletty, jollei tämän lain muista säännöksistä muuta johdu:

1) alkoholijuomien vähittäismyyntipaikassa sekä muussa avoimessa kauppaliikkeessä;

2) ravitsemisliikkeessä ja muussa paikassa, jossa yleisölle maksusta pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita; sekä

3) huoneistossa tai muussa paikassa, johon on järjestetty julkinen tilaisuus.

Poliisi voi, milloin yleinen järjestyksen ylläpitäminen niin vaatii, kieltää alkoholijuomien nauttimisen julkisella paikalla.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettussa paikassa ei paikan omistaja taikka tilaisuuden toimeenpanija tai järjestysmies saa sallia alkoholijuoman nauttimista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

6.**Laki**
teräselain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan 28 päivänä tammi- kuuta 1977 annettu teräselaki (108/1977) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

7.

Laki

kuntalain 7 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan 17 päivänä maalis-
kuuta 1995 annetun kuntalain (365/1995)
7 §.

2 §
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
200 .

8.

Laki**kuntajakolain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1997 annetun kuntajakolain (1196/1997) 31 § seuraavasti:

31 §

Kunnalliset taksat ja säännöt

Edellä 1 momentissa tarkoitettut taksat ja säännöt on viipymättä tarkistettava uutta kuntajakoa vastaaviksi.

Kunnallisten maksujen taksat ja lain nojalla annetut kunnalliset säännöt pysyvät kuntajakon muututtuakin soveltuvin osin voimassa sillä alueella, jota ne ovat koskeneet.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

9.

Laki

elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 23 ja 24 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun lain (122/1919) 23 §:n 1 momentti ja 24 §.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200_____.

10.**Laki****tieliikennelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 47 §:n 2 momentti,
muutetaan 1 §:n 1 momentti, ja
lisätään 28 §:ään uusi 2 momentti, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee liikennettä tiellä. Lain soveltamisesta muulla alueella säädetään 5, 28 ja 92 §:ssä.

28 §

Erityiset pysäköintikiellot

— — — — —
Pysäköinti yksityiselle alueelle ilman kiinteistön omistajan tai haltijan lupaa on kielletty. Pysäköintiä koskevat määräykset yksityisellä alueella on ilmaistava selvästi havaittavalla tavalla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

11.**Laki****järjestyksenvalvojista annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan järjestyksenvalvojista 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (533/1999) 1 §:n
1 momentti seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään niistä velvollisuuksista ja valtuuksista, jotka kokoontumislain (530/1999), ulkoilulain (606/1973), merimieslain (423/1978), järjestyslain (/) tai majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen (727/1991) nojalla järjestystä ja tur-

vallisuutta valvomaan asetetulla henkilöllä (*järjestyksenvalvoja*) tehtävässään on, sekä tällaisen henkilön tehtävään hyväksymisestä siltä osin kuin missään mainitussa tai muussa laissa ei toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

12.**Laki****kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 31 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (669/1978) 14 §, ja
muutetaan 17 §:n 1 momentti, seuraavasti:

17 §
Joka rikkoo 2 tai 3 luvun säännöksiä, on tuomittava, jollei muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200__.

Helsingissä 14 päivänä maaliskuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Ville Itälä*

Liite
Rinnakkaistekstit

2.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 44 luvun 10—13 ja 21 § ja
muutetaan 2 a luvun 9 § ja 17 luvun 13 §,
sellaisina kuin ne ovat, 2 a luvun 9 § laissa 550/1999 ja 17 luvun 13 § laissa 563/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta

9 §

Rikesakkorikkomukset

Rikesakko voidaan 2—4 momentin mukaisesti säätää seuraamukseksi virallisen syytteen alaisesta rikkomuksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Rikesakko voidaan säätää tieliikennelain (267/1993) tai sen nojalla annettujen sellaisten säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta, jotka koskevat

- 1) jalankulkijoita,
- 2) moottorittoman ajoneuvon kuljettajaa,
- 3) moottorikäyttöisen tai hinattavan ajoneuvon rakennetta, varusteita, kuntoa, moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavia asiakirjoja, moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää ja tarpeetonta ajoa, henkilökuljetusta, kuljettajan tai matkustajan henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä, muita kuljettajaa koskevia liikennesääntöjä tai liikenteen ohjauslaittein osoitettuja käs-

Ehdotus

2 a luku

Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta

9 §

Rikesakkorikkomukset

Rikesakko voidaan 2—5 momentin mukaisesti säätää seuraamukseksi virallisen syytteen alaisesta rikkomuksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Rikesakko voidaan säätää tieliikennelain (267/1993) tai sen nojalla annettujen sellaisten säännösten tai määräysten vähäisestä rikkomisesta, jotka koskevat

- 1) jalankulkijoita,
- 2) moottorittoman ajoneuvon kuljettajaa,
- 3) moottorikäyttöisen tai hinattavan ajoneuvon rakennetta, varusteita, kuntoa, moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettaessa vaadittavia asiakirjoja, moottorikäyttöisen ajoneuvon häiritsevää ja tarpeetonta ajoa, henkilökuljetusta, kuljettajan tai matkustajan henkilökohtaisen suojavälineen käyttöä, muita kuljettajaa koskevia liikennesääntöjä tai liikenteen ohjauslaittein osoitettuja käs-

kyjä, kieltoja tai rajoituksia,

4) suurimman sallitun nopeuden ylittämistä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla taikka

5) ajoneuvon katsastusta ja rekisteröitäväksi ilmoittamista.

Rikesakko voidaan säätää myös jätelaissa (1072/1993) säädetyn roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta.

Edellä 2 ja 3 momentissa mainituista rikkomuksista säädetään tarkemmin asetuksella.

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

13 §

Ilkivalta

Joka

1) metelöimällä tai muulla sellaisella tavalla aiheuttaa häiriötä yleisellä paikalla, virantoimituksen yhteydessä, kulttuuri- tai urheilutilaisuudessa, joukkoliikenteen kulkuneuvossa, yleisiä asioita varten tarkoitettussa kokouksessa tai muussa tilaisuudessa, virastossa, toimistossa, liikkeessä tai tehtaassa taikka muussa vastaavassa paikassa,

2) aiheuttaa häiriötä soittamalla puheluita virastoon, toimistoon, liikkeeseen taikka muuhun vastaavaan paikkaan,

3) *ampumalla, esineitä heittämällä tai muulla vastaavalla tavalla aiheuttaa häiriötä,*

4) *luvattomasti poistaa tai turmelee viranomaisen yleisesti nähtäville asettaman julkisen kuulutuksen tai tiedonannon tai*

5) käyttämällä joukkoliikenteen kulkuneuvon, hissien tai muun laitteen hätäjarrua tai hälytintä aiheuttaa ilkivaltaisesti väärän

kyjä, kieltoja tai rajoituksia,

4) suurimman sallitun nopeuden ylittämistä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla taikka

5) ajoneuvon katsastusta ja rekisteröitäväksi ilmoittamista.

Rikesakko voidaan säätää myös jätelaissa (1072/1993) säädetyn roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta.

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös järjestyslaissa (/) säädetystä järjestysrikkomuksesta sekä toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten vähäisestä rikkomisesta.

Edellä 2—4 momentissa mainituista rikkomuksista säädetään tarkemmin *valtioneuvoston* asetuksella.

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

13 §

Ilkivalta

Joka

1) metelöimällä tai muulla sellaisella tavalla aiheuttaa häiriötä, *yleisöltä suljetussa* virastossa, toimistossa, liikkeessä tai tehtaassa taikka muussa vastaavassa paikassa,

2) aiheuttaa häiriötä soittamalla puheluita virastoon, toimistoon, liikkeeseen taikka muuhun vastaavaan paikkaan, taikka

3) käyttämällä joukkoliikenteen kulkuneuvon, hissien tai muun laitteen hätäjarrua tai hälytintä aiheuttaa ilkivaltaisesti väärän hälytyksen,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

hälytyksen,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä rangaistusta, *ilkeväkivallasta* sakkoon.

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä rangaistusta, *ilkeväkivallasta* sakkoon.

44 luku

44 luku

**Hengen, terveyden tahi omaisuuden suo-
jelemiseksi annettujen määräysten rik-
komisesta**

**Hengen, terveyden tahi omaisuuden suo-
jelemiseksi annettujen määräysten rik-
komisesta**

10 §

*Joka johtaa tahi toimittaa rakennustyötä, kaivon-, sillan- tahi tien-tekkoa, taikka muuta senkaltaista, eikä ryhdy tarpeellisiin varokeinoihin estääksensä vaaran ihmisiltä, taikka rakentaa niin, että siitä sellainen vaara syntyy, rangaistakoon sakolla taikka vankeudella korkeintaan neljäksi kuukau-
deksi.*

10 §
(kumotaan)

11 §

Joka sellaiseen paikkaan, missä ihmisiä tavallisesti liikkuu, taikka sen ääreen jättää kellarin, kaivon, kuopan, avannon tai muun sellaisen aukon tahi jyrkänteen peittämättä, aitaamatta, taikka vaarinpitoa tahi tarpeenmukaista merkkiä vaille, niin että siitä syntyy muille vaara, vetäköön sakkoa [enintään sata markkaa].

11 §
(kumotaan)

12 §

*Jos yleisellä tiellä tahi kadulla olevaan siltaan tahi rumpuun, taikka tien varrella olevaan käsipuuhun ilmestyy sellainen vika, joka on kulkeville vaaraksi, ja jos vikaa ei heti korjata; taikka jos sellaista vikaa yleisellä tiellä olevasta lossista tahi lauttasil-
lasta ei heti paranneta; taikka jos talvitietä ei johdeta avannon tai railon ohitse tahi siltaa panna sen ylitse; vetäköön se, jonka tulee pitää tie kunnossa, sakkoa [enintään sata markkaa].*

12 §
(kumotaan)

Jos yleisen lossin tahi lauttasillan kulku lakkautetaan; vetäköön se, joka on velvollinen sitä pitämään, sakkoa [enintään viisisata markkaa].

13 §

Joka yleiselle tielle, kadulle tahi torille taikka sen ääreen viskaa, kaataa, ripustaa tahi pystyttää jotakin, josta toinen taikka toisen rakennus tahi aitaus saattaa vahingoittua tahi ryvettyä, vetäköön sakkoo [enintään sata markkaa].

(kumotaan)

13 §

21 §

Joka luvattomasti ampuu laukauksen tahi polttaa leikkitulitusta asumuksen tahi tulenarkain esineiden läheisyydessä, vetäköön sakkoo [enintään sata markkaa].

(kumotaan)

21 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

3.

Laki**rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusmääräysmenettelystä 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain
 (692/1993) 1 §:n 1 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

1 §

Tämän lain mukaisessa menettelyssä
(rangaistusmääräysmenettely) voidaan
 määrätä sakkorangaistus ja enintään 5 000
 markan suuruinen menettämisseuraamus rikkomuksesta, josta tapaukseen sovelletta-
 vassa rangaistussäännöksessä ei ole esillä
 olevien asianhaaran varalta säädetty ankara-
 rampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään
 kuusi kuukautta vankeutta, sekä *poliisijär-*
jestyksen, kunnallisen tai muun järjes-
tyssäännön tai laillisesti vahvistetun uh-
 kasakkokiellon rikkomisesta. Rangaistus
 voidaan määrätä tämän lain mukaan silloin-
 kin, kun rikkomuksesta saattaa seurata
 muukin kuin tässä momentissa tarkoitettu
 seuraamus, jos rikkomuksen tehnyttä ei
 vaadita tuomittavaksi siihen.

1 §

Tämän lain mukaisessa menettelyssä
(rangaistusmääräysmenettely) voidaan
 määrätä sakkorangaistus ja enintään 1 000
 euron suuruinen menettämisseuraamus rik-
 komuksesta, josta tapaukseen sovelletta-
 vassa rangaistussäännöksessä ei ole esillä
 olevien asianhaaran varalta säädetty ankara-
 rampaa rangaistusta kuin sakko tai enintään
 kuusi kuukautta vankeutta, sekä laillisesti
 vahvistetun uhkasakkokiellon rikkomisesta.
 Rangaistus voidaan määrätä tämän lain mu-
 kaan silloinkin, kun rikkomuksesta saattaa
 seurata muukin kuin tässä momentissa tar-
 koitettu seuraamus, jos rikkomuksen teh-
 nyttä ei vaadita tuomittavaksi siihen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
 200 .

4.

Laki**järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä 17 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (472/1977) 6 §, sellaisena kuin on laissa 585/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

6 §

Rangaistus *ilkevallasta* joukkoliikenteen kulkuneuvossa säädetään rikoslain 17 luvun 13 §:ssä.

Ehdotus

6 §

Rangaistus *yleisen järjestyksen häiritsemisestä ja turvallisuuden vaarantamisesta* joukkoliikenteen kulkuneuvossa säädetään järjestykseläisissä (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

5.

Laki**alkoholilain 58 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä joulukuuta 1994 annetun alkoholilain (1143/1994) 58 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

58 §

Nauttimiskiellot

Alkoholijuoman nauttiminen on kielletty, jollei tämän lain muista säännöksistä muuta johdu:

- 1) alkoholijuomien vähittäismyyntipaikassa sekä muussa avoimessa kauppa-
liikkeessä;
- 2) ravitsemisliikkeessä ja muussa paikassa, missä yleisölle maksusta pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita; sekä
- 3) huoneistossa tai muussa paikassa, johon on järjestetty julkinen tilaisuus;
- 4) kotimaan liikenteen aluksessa, junassa, linja-autossa sekä muussa yleisön käytettävänä olevassa kulkuneuvossa.

Poliisi voi, milloin yleinen järjestyksen ylläpitäminen niin vaatii, kieltää alkoholijuomien nauttimisen julkisella paikalla.

Edellä 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettussa paikassa ei paikan omistaja taikka tilaisuuden toimeenpanija tai järjestysmies saa sallia alkoholijuoman nauttimista.

Ehdotus

58 §

Nauttimiskiellot

Alkoholijuoman nauttiminen on kielletty, jollei tämän lain muista säännöksistä muuta johdu:

- 1) alkoholijuomien vähittäismyyntipaikassa sekä muussa avoimessa kauppa-
liikkeessä;
- 2) ravitsemisliikkeessä ja muussa paikassa, jossa yleisölle maksusta pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita; sekä
- 3) huoneistossa tai muussa paikassa, johon on järjestetty julkinen tilaisuus.

Poliisi voi, milloin yleinen järjestyksen ylläpitäminen niin vaatii, kieltää alkoholijuomien nauttimisen julkisella paikalla.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettussa paikassa ei paikan omistaja taikka tilaisuuden toimeenpanija tai järjestysmies saa sallia alkoholijuoman nauttimista.

—
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
200 .
—

8.

Laki**kuntajakolain 31 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1997 annetun kuntajakolain (1196/1997) 31 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

31 §

Kunnalliset järjestyssäännöt ja taksat

Kunnalliset järjestyssäännöt sekä niiden luonteiset eri lakien nojalla annetut säännöt ja kunnallisten maksujen taksat pysyvät kuntajaon muututtuakin soveltuvin osin voimassa sillä alueella, jota ne ovat koskeneet.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut säännöt ja taksat on viipymättä tarkistettava uutta kuntajakoa vastaaviksi.

Ehdotus

31 §

Kunnalliset taksat ja säännöt

Kunnallisten maksujen taksat ja lain nojalla annetut kunnalliset säännöt pysyvät kuntajaon muututtuakin soveltuvin osin voimassa sillä alueella, jota ne ovat koskeneet.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut taksat ja säännöt on viipymättä tarkistettava uutta kuntajakoa vastaaviksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

9.

Laki**elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 23 ja 24 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 23 §:n 1 momentti ja 24 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §
Kaupanteossa toreilla, kaduilla ja teillä sekä satamissa ja muilla yleisillä paikoilla noudatettakoon asianomaisesti vahvistettuja järjestyssääntöjä.

23 §
 (kumotaan)

24 §
Jokainen ravintoaineiden myyjä on velvollinen alistumaan niihin määräyksiin, joita järjestetyn tarkastuksen aikaansaamiseksi annetaan yleisessä asetuksessa taikka kunnallisissa järjestyssäännöissä.

24 §
 (kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

10.

Laki**tieliikennelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 3 päivänä huhtikuuta 1981 annetun tieliikennelain (267/1981) 47 §:n 2 momentti,
muutetaan 1 §:n 1 momentti, ja
lisätään 28 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Tämä laki koskee liikennettä tiellä. Lain soveltamisesta muulla alueella säädetään 5 ja 92 §:ssä.

Tämä laki koskee liikennettä tiellä. Lain soveltamisesta muulla alueella säädetään 5, 28 ja 92 §:ssä.

28 §

Erityiset pysäköintikiellot

Pysäköinti yksityiselle alueelle ilman kiinteistön omistajan tai haltijan lupaa on kielletty. Pysäköintiä koskevat määräykset yksityisellä alueella on ilmaistava selvästi havaittavalla tavalla.

47 §

Rautiovaunuliikenne

Rautiovaunuliikenteessä on sen lisäksi, mitä 1 momentista johtuu, noudatettava [kunnallislaisissa (953/76)] tarkoitetuilla järjestyssäännöillä annettuja paikallisia määräyksiä.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

11.

Laki**järjestyksenvalvojista annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan järjestyksenvalvojista 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (533/1999) 1 §:n
 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään niistä velvollisuuksista ja valtuuksista, jotka kokoontumislain (530/1999), ulkoilulain (606/1973), merimieslain (423/1978) tai majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen (727/1991) nojalla järjestystä ja turvallisuutta valvomaan asetetulla henkilöllä (*järjestyksenvalvoja*) tehtävässään on, sekä tällaisen henkilön tehtävään hyväksymisestä.

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään niistä velvollisuuksista ja valtuuksista, jotka kokoontumislain (530/1999), ulkoilulain (606/1973), merimieslain (423/1978), *järjestyslain* (/) tai majoitus- ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen (727/1991) nojalla järjestystä ja turvallisuutta valvomaan asetetulla henkilöllä (*järjestyksenvalvoja*) tehtävässään on, sekä tällaisen henkilön tehtävään hyväksymisestä *siltä osin kuin missään mainitussa tai muussa laissa ei toisin säädetä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 200 .

12.

Laki**kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 31 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (669/1978) 14 §, ja
muutetaan 17 §:n 1 momentti, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

14 §

Tarkempia määräyksiä siitä, miten kadun ja tässä laissa tarkoitettujen muiden yleisten alueiden puhtaanapito sekä kunnossapito talvella on, yleinen järjestys ja terveellisyys huomioon ottaen, hoidettava, voidaan antaa kunnallisessa säännössä.

(kumotaan)

14 §

17 §

Joka rikkoo *tämän lain* 2 tai 3 luvun säännöksiä *taikka* 14 §:n nojalla *annettuja* määräyksiä, on tuomittava, jollei muualla ole säädetty ankarampaa rangaistusta, sakkoon.

17 §

Joka rikkoo 2 tai 3 luvun säännöksiä, on tuomittava, jollei muualla säädetä ankarampaa rangaistusta, sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 200 .
